

**Актуализиран
документ за
изпълнение на
ОБЛАСТНА
СТРАТЕГИЯ ЗА
РАЗВИТИЕ НА
ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА
2018-2020 Г.**

Юни, 2018 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	6
II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА	8
III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.	80
IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА	96
V. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА	101
VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА	113
VII. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ	132
VIII. РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО	138
IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	143
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: КЛЮЧОВИ ПРОЕКТИ, ВКЛЮЧЕНИ В ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА 2014-2020	145

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

AGTC	Европейско споразумение за важните международни линии за комбиниран транспорт и свързани инсталации - European Agreement on Important International Combined Transport Lines and Related Installations (AGTC).
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВЕЦ	Водоелектрическа централа
МВЕЦ	Малка ВЕЦ
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГИС	Географската информационна система
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ГФИ	Геофизичен институт
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДВХФУ	Дом за възрастни хора с физически увреждания
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДМУИ	Дом за деца и младежи с умствена изостаналост
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДКЦ	Диагностично-консултативен център
ДОВЛРГ	Дом за отглеждане и възпитаване на деца лишени от родителска грижа
ДП "РАО"	Държавно предприятие "Радиоактивни отпадъци"
ДРСЗ	Дирекция „Регионална служба по заетостта“
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦВХУ	Дневен център за възрастни хора с увреждания
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
TEN-T	Транс-европейска транспортна мрежа - Trans-European Transport Network

ЕП	Европейски парламент
ЕС	Европейски съюз
ЗЖ	Защитено жилище
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИКТ	Информационно комуникационни технологии
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТ	Информационни технологии
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МСП	Малки и средни предприятия
МТБ	Материално-техническа база
НИРД	Научно изследователска и развойна дейност
НИХМ	Национален институт по метеорология и хидрология.
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
NUTS	Номенклатура на териториалните единици за статистиката - Nomenclature of Territorial Units for Statistics
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОП	Оперативна програма
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите за опазване на околната среда
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧП	Публично частно партньорство
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РЕСАК	Център за приложение на спътникови изображения – Remote Sensing Application Center

РИМ	Регионален исторически музей
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПР на СЗР	Регионален план за развитие на Северозападен район
РСЗ	Регионална служба по заетостта
СЗР	Северозападен район
СН	Сдружения за напояване
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТИЦ	Туристически информационен център
ФПЧ10	Фини прахови частици 10 μ m
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦОП	Център за обществена подкрепа

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Актуализираният документ за изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014-2020 г. от 2018 г. е разработен на основание чл. 31, ал. 1, т. 3 и т. 5 от ППЗРР. В актуализирания документ са отразени препоръките от изготвената Междинна оценка на Областната стратегия за развитие на областта до 2020 г. Документът е дело на „ГЕОГРАФИКА“ ООД (Изпълнител) в изпълнение на Договор с Областна администрация Враца и в съответствие с нормативните разпоредби, регулиращи провеждането на регионална политика в Република България. Разработката следва разпоредбите на чл. 31, ал. 2 от ППЗРР, който гласи „За актуализиране на областната стратегия за развитие се разработва актуализиран документ за изпълнение, който я допълва“. В структурно отношение Актуализираният документ следва залегналата последователност в ОСР Враца 2014-2020 г., като включва актуализираните части на Стратегията и по този начин я допълва.

Мотивите за актуализация на действащата ОСР са във връзка с посочените по-горе т.3 (в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС) и т. 5. (изм. ДВ, бр. 50 от 2016 г.) при промени в териториалния обхват на районите за целенасочена подкрепа) от ал. 1 на чл. 31 на ППЗРР и поради влезли в сила промени, обнародвани в бр. 15 на ДВ от 2016 г. в Закона за регионално развитие. Съгласно тях има промяна в структурата на ОСР, като документа се разширява по обхват и в съдържанието ѝ (чл. 12, ал. 3, т. 5 и 6) следва да се включат две нови точки, а именно: мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа и насоки и мерки за развитие на териториалното сътрудничество. В допълнение, при посочената промяна на Закона е изменено и понятието за „район за целенасочена подкрепа“, като под това вече следва да се разбира следното (чл. 6 от ЗРР):

„В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват:

1. общините от четвърта и пета категория;
2. общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:
 - а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;
 - б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;
 - в) територията на общината е в пограничен район“.

В съдържанието на областната стратегия е включена нова точка, в която са разгледани районите за целенасочена подкрепа в областта, според новото законодателство и са разгледани конкретни проекти, които следва да се бъдат изпълнени. Очаква се приемането на Целенасочена инвестиционна програма за Северозападн район от ниво 2, според която всички общини в област Враца ще попаднат в обхвата на районите за целенасочена подкрепа, въз основа на това са предложени и допълнителни проекти, които ще се реализират след приемане на програмата.

Предложенията за актуализация на областната стратегия за развитие са свързани и с направените в завършената Междинна оценка препоръки, а именно:

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

1. Да бъде актуализирано съдържанието на социално-икономическия анализ с актуални към периода на разработване на актуализацията статистически данни.
2. Да се включи точка, в която да се отределят районите за целенасочена подкрепа и да се конкретизират проекти за изпълнение.
3. Да се разработи точка, свързана с териториалното сътрудничество и възможностите за кандидатстване по различни програми, източници на финансиране, както и управление на проектите, като се включат нови мерки за изпълнение.

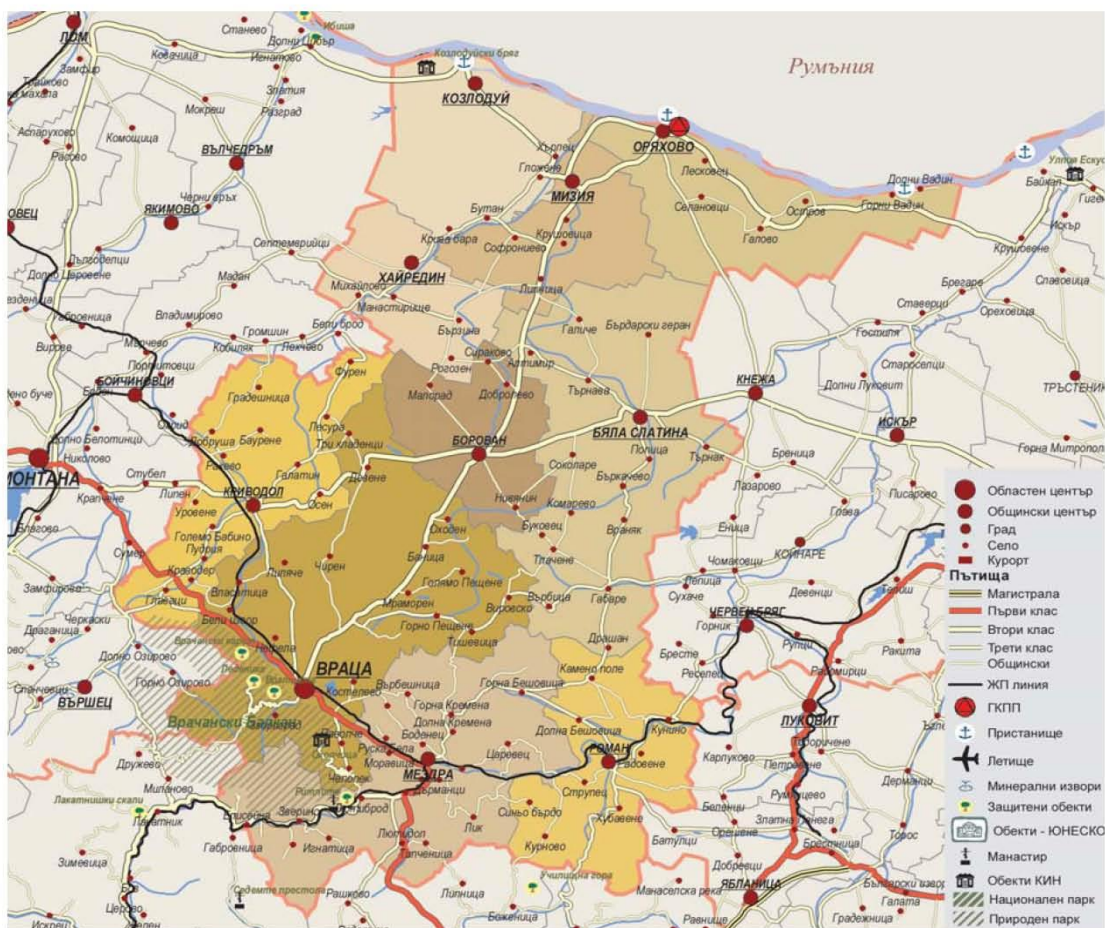
II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА

II.1. ПРОФИЛ НА ОБЛАСТ ВРАЦА

II.1.1 Географско положение

Област Враца е разположена в северозападната част на Република България. На север област Враца има граница с окръг Долж, Румъния по течението на река Дунав, която е и държавна граница между Република България и Република Румъния. На запад областта граничи с област Монтана, на юг - със София област, а на изток - с областите Ловеч и Плевен.

Област Враца

Фигура 1 Карта на област Враца

II.1.2 Обща характеристика на територията

Област Враца (район от ниво NUTS 3) е част от Северозападен район (ниво NUTS 2), включващ областите Видин, Враца, Ловеч, Монтана и Плевен. Територията на област Враца заема 3619.7 км² в или 1/26 част от територията на България. В днешните си предели област Враца е създадена с Указ № 1 от 05.01.1999 г. на Президента на Република България. В нейните административни граници попадат десет общини: Борован, Бяла Слатина, Враца, Мездра, Мизия,

Козлодуй, Криводол, Оряхово, Роман и Хайредин. През територията на област Враца минават международни транспортни коридори: номер IV – път Е 79 и номер VII – река Дунав.

Релефът е сравнително разнообразен – от равнинен по поречието на река Дунав, хълмист с преобладаваща надморска височина 150-300 м. в посока север и на юг - планински, включващ Врачанската планина.

Релефът е прорязан от редица напречни и надлъжни речни долини, образуващи сложно устроена долинна мрежа. През територията на областта преминават реките – Искър, Ботуня, Лева, Огоста, Скът и др.

В климатично отношение областта попада в умерено-континенталната подобласт от европейско-континенталната климатична област. Средната годишна сума на валежите за района на областта варира от 550-650 мм. Сравнително най-много валежи падат през пролетта и лятото, съответно 230- 240 мм и 250-260 мм. Дните със снежна покривка са около 60-65, а дебелината ѝ се движи от 30 до 70 см. Годишните температури варират от - 20,5°С през зимата до 38-40°С през лятото. Средната годишна температура на въздуха е около 10,5-11°С. Температурните условия за района на област Враца се характеризират със сравнително бързо затопляне през месец април. По принцип най-високи температури са отбелязани през периода юли - август. Средно-месечната относителна влажност на въздуха е около 70-75%. Типично за Дунавската равнина са температурните инверсии през преходните сезони и сланиите.

Земеделските земи заемат площ от 2.717 милиона декара, а горските територии - 570 993 декара.

II.1.3. Териториално развитие и селищна мрежа

В област Враца има общо 123 населени места. На територията на областта са разположени 8 града, които са и общински центрове. Преобладаваща част от общините в областта отговарят на критериите за селски общини.

С изключение на Враца, Мездра, Козлодуй и Бяла Слатина, общините от област Враца се отнасят към категорията малки и много малки общини. Периферно положение имат 4 от общо 10 общини. По отношение на числеността на населението около 59 % от жителите на областта живеят в градовете, а 41 % - в селата.

Според категоризацията на центрoвете в България, заложена в НКПР, системата от полюси на растежа в областта се представя от следните йерархични нива:

3-то ниво - средни градове, центрове с регионално значение. За територията на област Враца е определен град Враца.

4-то ниво - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи Общини. За област Враца това са Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра, Оряхово.

5-то ниво - много малки градове и села, центрове на общини. За територията на област Враца са определени Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин
Основната ос на урбанизационно развитие в област Враца е ориентирана по трасето на трансевропейския транспортен коридор № 4 - Видин – Монтана – Враца – Мездра – София.

Второстепенна ос на развитие се формира по направлението Козлодуй – Враца.

II.2. ИКОНОМИКА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

II.2.1. Обща характеристика

Област Враца има благоприятното географско разположение – близост до столицата, добри транспортни връзки, наличие на международни транспортни коридори, както и на ферибот Оряхово. Областта се отличава с природните си дадености и културни забележителности, които благоприятстват развитието на туризма. Налице са и добри възможности за развитие на модерно селско стопанство и производство на екологично чисти продукти.

Областната стратегия за развитие на областта е приоритизирала Подкрепата за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес, като посредством инвестиране в нови технологии, модернизация и технологизация на производствения процес се цели постигане на устойчиво развитие на предприятията. Въведени са енергоспестяващи ефективни технологии, намалена е енергоемкостта на производството, топлоизолирани са производствени сгради, подменено е осветление и оборудване. Разширен е продуктовият асортимент, повишена е производителността и е подобро качеството на произведената продукция, което повишава конкурентоспособността на предприятията на вътрешния и международния пазар. Като резултат от изпълнението на тези проекти е възможността за създаване благоприятни условия за развитието на стартиращи или съществуващи предприятия с иновативен потенциал, повишаване конкурентоспособността, подобряване бизнес средата и насърчаване предприемачеството в областта.¹

Проведените мероприятия все още не оказват значително въздействие върху икономическите показатели на областта, като идентифицираните в ОСР 2014-2020 икономически проблеми продължават да се задълбочават - пазарът на труда остава в дълбока криза, намалява БВП на човек от населението, намалява и размерът на привлечените чуждестранни преки инвестиции. (източник: Доклад за Враца, "Регионални профили", Институт за пазарна икономика, София, 2017).

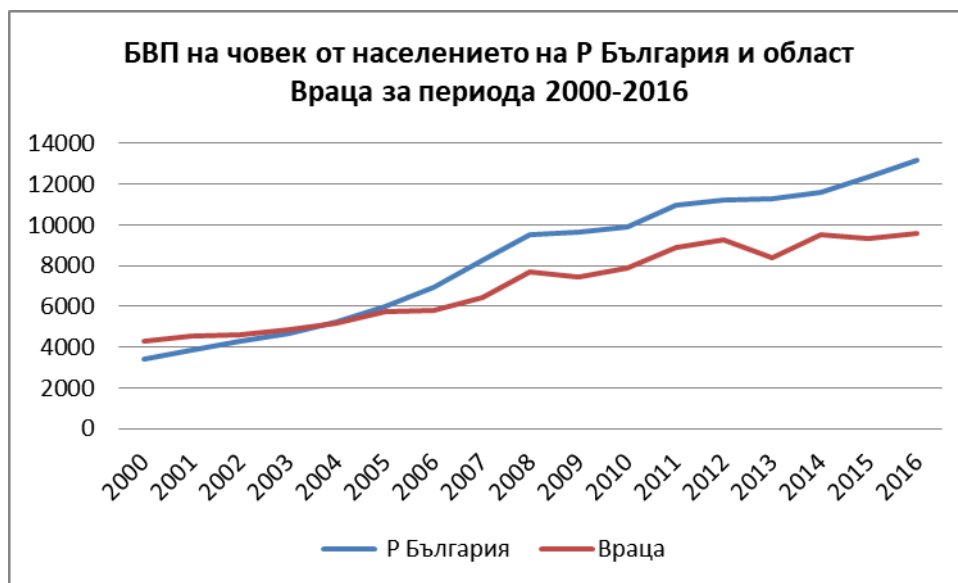
II.2.1.1 Брутен вътрешен продукт

При разглеждането на икономическите данни за областта трябва да се има предвид, че АЕЦ Козлодуй до голяма степен изкривява икономическите данни за областта и затруднява проследяването на състоянието на останалите икономически субекти.

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Враца през 2016 година по данни на НСИ е 9579 лв. БВП на областта представлява 26,2% от този на района и 1,73% от този в областта за същата година.

¹ Годишен доклад за 2014 година.

Фигура 2. БВП на човек от населението на Р България и област Враца за периода 2000-2016, Източник: НСИ

Ако се направи сравнение на дългосрочното развитие на показателя БВП на човек от населението на областта и страната (Фиг.2), могат да се обобщят следните изводи:

- 1) От 2000 до 2004 година БВП на човек от населението в областта е по-висок от този на страната, като след това трайно намалява от средните стойности на национално ниво;
- 2)Общата тенденция е за нарастване;
- 3)За областта показателят има по-колебливи стойности – по-резки и по-чести спадове
- 3)Амплитудата между двата показателя се покачва, като БВП на човек от населението в страната нараства с по-категорични темпове, а този в областта е нестабилен през годините.

Абсолютната стойност на БВП нараства от 2013 година насам, но неговият дял в икономиката на страната и на района намалява (към 2012 съставлява 2% от БВП на страната и 29 от икономиката на района), което се дължи на по-бавните темпове на нарастване на БВП.

Икономиката на община Враца се движи напред, като следва характерните за страната тенденции. Дългогодишните и сериозни икономически и демографски проблеми са трудни за преодоляване и са причина за изоставането на областта от общите темпове на развитие и необходимостта от допълнителна външна подкрепа като се осигури възможност за развитие на МСП с висока добавена стойност, ползващи индустриалния, земеделския и природен потенциал на областта.

В началото на програмния период общините в областта проявяват голяма активност в усвояването на европейски средства - 161,5 млн. лв. към 31 май 2016 г. В съотношение с броя на населението това прави по 930 лв./човек при средно 689 лв./човек за страната.²

² Източник: Доклад за Враца 2016 г., Регионални профили, ИПИ

II.2.1.2 Производителност на труда в област Враца

През 2016г. нефинансовите предприятия в област Враца, са произвели продукция в размер на 2 087 млн. лева. Водещи в икономиката на областта са секторите „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, „Преработваща промишленост“ и „Селско, горско и рибно стопанство“. Увеличение в относителния дял спрямо 2015г. се наблюдава в секторите „Професионални дейности и научни изследвания“- с 2.6 процентни пункта и „Преработваща промишленост“ с 0.7 процентни пункта, а намаление в сектор „Строителство“ – 1.2 процентни пункта.

В област Враца средната брутна годишна работна заплата за 2016 г. е 10 988 лв.(фиг.1), при 11 379 средно за сраната. Този показател нараства средно с по 6,6 процентни пункта от 2008 година насам, като най-големият ръст е регистриран към 2009 година, когато заплата бележи ръст с 16%.

II.2.2 Структура на икономиката на област Враца

Структурата на регионалната икономика по икономически дейности и брой заети лица има следната характеристика:

Фигура 3. Структура на икономиката на област Враца

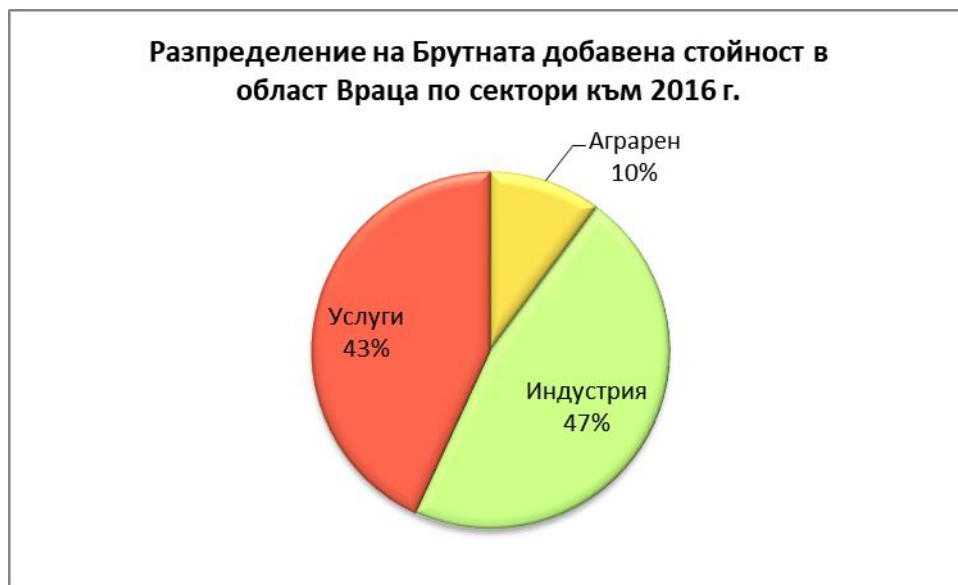
Преработващата промишленост заема водещо място като генератор на заетост и към 2016 година, въпреки, че абсолютният брой на наетите лица в сектора намалява с 15,2% спрямо 2010 година. Делът на строителството намалява. Голям е делът на заетите в Образованието, здравопазването и държавното управление, сектори, основни звена на преразпределение на средствата от държавния бюджет – близо 33%, макар че техният абсолютен брой намалява спрямо 2010 г.

Селското, горско и рибно стопанство генерира малко над 5,59% от заетостта в региона, като увеличава дела си спрямо 2010 година, също както хотелиерството и ресторантьорството, които увеличават дела си с 1 процентен пункт - на 3,25%. В сравнение с 2010 година не се наблюдава значително изменение на разпределението на заетостта по сектори в областта.

II.2.2.1 БДС по икономически сектори

Брунтната добавена стойност, която генерира областта в периода 2012-2016 г., е много колеблива и в сравнение с генерираната на национално ниво, която бележи постоянен растеж, тази на област Враца изостава значително. Освен това, спрямо 2010 година разпределението на БДС по икономически дейности търпи известни промени, като те засягат единствено секторите услуги и индустрия.

Фигура 4. Разпределение на Брунтната добавена стойност в област Враца към 2016 година

Аграрният сектор запазва своите 10% от генерираната добавена стойност в областта, а намалява тази на индустрията от 52% към 2010 на 47% към 2016, съответно за сметка на услугите, които генерират 43%. Единствено услугите показват покачване в абсолютната стойност на показателя, докато брунтната добавена стойност от преработващата промишленост и селското стопанство намаляват. В сравнение с националното разпределение на БДС, където категорична водеща позиция заемат услугите с 63%, областта има специфичен профил, който се дължи основно на функционирането на АЕЦ Козлодуй.

II.2.2.2 Структура на предприятията

Броят на нефинансовите предприятия на 100 души от населението нараства от 25 през 2008 година на 34 през 2015 г. По окончателни данни за 2016 г. нефинансовите предприятия, осъществявали дейност в област Враца са 5 913. Броят им нараства с 1.2% в сравнение с 2015г., но намалява спрямо 2010, когато са функционирали общо 6120 предприятия. Най-голямо е увеличението в сектор „Транспорт, складиране и пощи“ - 9.2%, сектор „Добивна промишленост“ - 7.1%, и сектор „Култура, спорт и развлечения“ - 6.4%. Най-голям спад спрямо 2015г. е регистриран в броя на стопанските субекти в сектор „Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ – 6.3%, сектор „Строителство“ – 4.7% и сектор „Хуманно здравеопазване и социална работа“ - 1.4%. С най-висок относителен дял на предприятията за 2016 г. в област Враца е сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети – 42.0% от общия брой на отчетените предприятия.

Следва сектор Селско, горско и рибно стопанство – 9.3%, Преработваща промишленост - 8.1%, Хотелиерство и ресторантьорство – 7.5% и Професионални дейности и научни изследвания - 6.0%. Най-голям е броят на микропредприятията (до 9 заети), който нараства с 1.4% спрямо 2015 г. и достига 5 477 през 2016г. или 92.6% от общия брой. Малките предприятия (от 10 до 49 заети) са 349. Делът им в общия брой на нефинансовите предприятия е 5.9%. Броят на средните предприятия (от 50 до 249 заети) е 80 и нараства с 1.3% спрямо 2015г. Големите предприятия (с 250 заети) са 7 и делът им в общия брой остава -0.1% (-0,2% през 2010). През 2016г. броят на нефинансовите предприятия, реализирали печалба, е 4 357, или 73.6 %, със загуба приключват 852, или 14.4% и с нулев резултат 704, или 11.9% от всички предприятия в областта. Рентабилността на продажбите на предприятията в областта е 5,6%, което е повече от средното за района (5,1%) и по-малко от средното за страната – 6,2%.

II.2.3 Състояние и перспективи на земеделието в областта

Развитието на земеделието в областта е приоритизирано в Областната стратегия за развитие чрез подкрепа на усилията на местните власти и общности за развитието на качествен селскостопански сектор в областта. От кампания 2015 година приносът на земеделието в поддържането на екологичния баланс ще се извършва чрез т. нар. „зелени директни плащания“, които ще подкрепят селскостопанските практики, благоприятни за климата и околната среда. Целите на екологизирането на тези практики могат да бъдат диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по схемата за единно плащане на площ (СЕПП), трябва да спазват за всички свои хектари, отговарящи на условията за подпомагане, селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда.³ Към 2018 година от тази подкрепа са се възползвали земеделски стопани от Борован, Мизия, Мездра, Враца, Оряхово. Производители са се възползвали и от Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури.

Предприятията в областта проявяват активност в усвояването на средствата, предоставени от ЕС. Земеделски производители от Бяла Слатина са реализирали проекти за закупуване на земеделска техника и оборудване за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите в животновъдно стопанство, също технологична модернизация на животновъдно стопанство за производство на мляко; Модернизация на кравеферма чрез закупуване на земеделска техника. В Хайредин е реализиран проект за Закупуване на земеделска техника с цел повишаване на ресурсната осигуреност на стопанство и опазване компонентите на околната среда. В Мизия е реализиран проект за Създаване на трайни насаждения и закупуване на земеделска техника. Закупуване на земеделска техника е предприето и за винарска изба в Оряхово, както и за целите на животновъдството в Криводол. Предприето е закупуване на техника и изграждане на конструкция за защита от градушки, птици и насекоми на трайни насаждения; Изграждане на ферма за отглеждане и развъждане на щрауси и разширение на кравеферма в Мездра. Във Враца се реализират редица проекти, насочени към пчеласрство, животновъдство, създаване на насаждения от грозде и последващата му преработка.

³ Ситуационно-перспективен анализ на пшеница, ечемик,рапица за маркетингова 2014/2015 година и прогноза за реколта 2015, МЗХ, 2015 г, стр.2.

Силно влияние върху движението в сектора оказват субсидиите, получавани от Европейския съюз.

II.2.3.1 Обработваеми площи

Площта със селскостопанско предназначение в Северозападния район от ниво 2 представлява 21% от тази в страната, като в община Враца се намират близо 23% от нея. Обработваемата земя представлява 77,7%. Земята е едно от големите богатства на общината, и ако се използва устойчиво и рационално тя може да бъде един много ползотворен ресурс. Цената на земята се покачва от 2011 година насам, като заедно с това се повишава и цената на рентата. За отглеждане на зърнени култури се използват 46% от площите, следвани от маслодайните култури, които се отглеждат върху 23% от земята.

Структурата на използваемата земеделска земя по начин на трайно ползване в област Враца показва, че нивите заемат най-висок дял – 67,4%, ливади – 5,90%, мери и пасища – 24% и трайни насаждения – 2,7%. Между отделните общини на областта е налице добре изразена поляризация. Така например делът на нивите в структурата на използваните земеделски земи варира от 45% за община Роман до 82,4% за община Криводол.

II.2.3.2 Собственост

Частната земеделска земя заема 95,70% (1 324 120 дка), собствеността на юридически лица – 2,84% (39 301 дка), държавната собственост – 1,15% (15903 дка) и общинска собственост – 0,31% (4233 дка). Необработваемата земеделска земя в областта заема около 10 – 15%, като в общините Роман, Враца и Мездра делът ѝ достига 20% от обработваемите земеделски площи.

II.2.3.3 Земеделски стопанства

Според данните в последното официално преброяване на Министерство на земеделието и храните към 11.05.2018г. в област Враца има 2118 стопанства, като от 2013 година насам техният брой варира, като най-много са регистрирани през 2016 година – 2531 и най-малко през 2013-2014. Тенденцията за уедряване на земеделските стопанства продължава, като активно се изкупува земя от по-едрите производители, както и се взема под аренда. Земеделската земя в областта има конкурентни предимства, които трябва да бъдат използвани при провеждане на политиките, свързани с развитие на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост.

II.2.3.4 Растениевъдство

Селското стопанство в областта се характеризира с приоритетно развитие на растениевъдството. В областта има дългогодишни традиции в този сектор, както и изключително благоприятни природо-климатични условия за развитието на сектора. Субсидиите, получавани от ЕС, както и помощта от МЗХ са подкрепа за развитие на сектора. Отглеждането на зърнени култури е приоритизирано към момента, като то е съпроводено с окрупняване на земята и модернизиране на техническия парк. Земята, на която се отглеждат зърнени култури е 110909 дка, като представлява 46% от използваемата земеделска площ в областта и 23% от заетата със зърнени култури площ в района.

Маслодайните култури са следващите приоритетно отглеждани в областта като те заемат 25% от ИЗП в областта.

Таблица 1. Засети площи и средни добиви от декар за 5 стопански години

		2013	2014	2015	2016	2017
Пшеница	Засети площи	570944	607592	438136	570944	539005
	Добив от декар	430	458	451	430	543
Слънчоглед	Засети площи	381630	509033	481848	432065	455120
	Добив от декар	273	276	244	261	278
Рапица	Засети площи	69902	82770	76252	69902	61975
	Добив от декар	258	271	246	258	296
Царевица	Засети площи	379950	314680	385419	378066	358359
	Добив от декар	570	605	419	474	595
Ечемик	Засети площи	32359	63109	32040	32359	20991
	Добив от декар	373	407	356	373	469

Източник: МЗХ, Областна дирекция земеделие – гр. Враца, 2018

Площите, засети с пшеница за разглеждания период варират, като най-драстично е изменението 2014-2015 година, когато 607592 ха, засетите площи намаляват на 438136 ха. Тази тенденция е характерна за цялата страна, като намалението се обяснява основно с продължителните и обилни валежи есента на 2014 година, довели до преовлажняване на почвата и възпрепятстване на извършването на необходимите агротехнически мероприятия, както и новите изисквания на европейското законодателство, въвеждащи задължителен компонент „екологизиране“ на директните плащания.⁴ Добивите от пшеница варират през годините, като те са силно зависими от агроклиматичните условия. През 2017 година се наблюдават високи добиви.

Като цяло, намаляват засетите площи с ечемик и рапица.

Най-много маслодайни култури се отглеждат в общините Бяла Слатина, Враца, Криводол, Борован. При маслодайната рапица най-големи площи са отделени в община Бяла Слатина, следвана от Оряхово и Козлодуй. Най-големи производители на царевица са общините Бяла Слатина, Борован, Враца и Криводол.

Трайните насаждения в стопанствата на територията на област Враца заемат 922 хектара. Постоянно затревените площи са 52740 хектара или 20% от обработваемата земя на стопанствата. Общо 13.36% от обработваемата земя в стопанствата на областта е заета от трайни насаждения, затревени площи и семейни градини. Зеленчукопроизводството е слабо застъпено, което според някои експерти се дължи на липсата на тържища за продукцията.

Началото на програмния период 2014-2020 се отличава с предприемчивост на местното население, като до настоящия момент на 2018 година са реализирани проекти за създаване на трайни насаждения (Мизия); създаване на овощна градина; трайни насаждения от орехи; бадемови насаждения; нови насаждения от лавандула (40дка) и маточина; биологично грозде.

⁴ Ситазационно-перспективен анализ на пшеница, ечемик,рапица за маркетингова 2014/2015 година и прогноза за реколта 2015, МЗХ, 2015 г, стр.2.

II.2.3.5 Животновъдство

Животновъдството е по-слабозастъпения дял на земеделието в областта. Агроклиматичните условия предоставят добра среда за развитие на животновъдството, а растениевъдството и наличните мери и пасища са предпоставка за взаимодействие и повишаване добавената стойност на продукцията. В областта се отглеждат най-много крави и овце.

Таблица 2. Отглеждани животни в област Враца – видове, брой

СТОПАНСКА ГОДИНА	Крав и общо	Биволи общо бр	Свине общо бр	Овце общо бр	Кози общо бр	Пчелни семейства бр	Коне*
2018	1005	2072	25	29872	9761	26806	1034
2017	1111	1743	58	30374	1029	30652	1142
2016	1049	1343	133	30494	1025	31498	851
2015	9623	1009	157	25876	9220	26784	446
2014	9127	784	137	21416	6336	23206	250
2013	8418	665	340	17339	5224	21653	52

Източник: МЗХ, 2018 г.

По данни на МЗХ, към 2018 г. в областта се отглеждат 10058 крави, като броят им нараства от 2013 година насам. Освен крави, в областта се отглеждат и биволи, като броят им нараства трикратно спрямо 2013 година. В сектор животновъдство се наблюдават значителни изменения в структурата на отглежданите животни, като се увеличава броят на отглежданите крави, биволи, овце и коне, птици, докато броят на отглежданите свине се свежда едва до 25 (от 340 през 2013). Западането на свиневъдството, обаче се случва успоредно с развитието на коневъдството в областта като от 52 животни през 2013, броят им достига до 1034 през 2018 г.

През първата половина на програмния период са реализирани редица проекти, свързани с модернизирването на животновъдството (основно с насока кравеферми), изграждането на нови стопанства („Изграждане на овцеферма в землището на с. Руска бяла, общ. Мездра; В процес на изграждане е ферма за щрауси в Мездра). Редица проекти са насочени към пчеларството.

Данните посочват, че говедовъдството и млечното животновъдство, както и биволовството са важен и значителен за земеделието в областта ресурс. Особено внимание заслужава биволовството, с което регионът е уникален в рамките на страната и СЗР. Птицевъдството наред с говедовъдството и свиневъдството е един от развиващите се сектори в животновъдството за област Враца. Най-голям брой кокошки носачки има в общините Враца, Мизия, Бяла Слатина, Козлодуй и Криводол.

Рибарството и аквакултурите са специфичен сектор, който осигурява заетост на част от населението по крайбрежието на р. Дунав и в някои райони на територията на областта в сладководно рибовъдство - рибовъдни стопанства и язовири. На територията на областта съществуват 130 частни, общински и държавни водоеми. Част от тях са предоставени на концесия от общините. Рибовъдството и развитието на спортния риболов са важни елементи за разнообразяване на икономическите дейности особено в изостаналите селски райони.

Селското стопанство в областта е един диверсифициран сектор, който се стреми към модернизация и затваряне на производствения цикъл. Земеделието предлага добри възможности за развитие, като се отличава с висока активност

при усвояването на предоставяните от ЕС и страната средства. Въпреки това, икономическите показатели не свидетелстват за положително движение в генерирания БДС и нетни приходи от продажби. Причина за това е необходимостта от по-мощно прилагане на заложените мерки, както и известно време за усещане на въздействието от тях.

Освен модернизация, секторът се насочва към биологично производство, като възможност за генериране на по-висока добавена стойност от продукцията и намиране на нови пазари. В областта функционират сертифицирани ферми за биологично производство; биологични пчелни стопанства; лавандула, отглеждана по биологичен начин и др. През 2016 година в гр. Враца е проведен Първия конгрес по биоземеделие в България. Поради недостиг на средства съгласно проектозаповед на земеделското министерство през 2018 г. няма да бъдат приемани документи за подпомагане на биологични производители, което подлага на риск набраната към момента инерция в сектора.

II.2.3.6 Механизация и хидромелиорации

В областта се изпълняват редица проекти за модернизация на земеделските стопанства, включително за целите на животновъдството, което е идентифицирано като тясно място към момента на изготвяне на ОСР на област Враца 2014-2020.

Хидромелиоративните системи и съоръжения в България, в това число и в област Враца се поддържат и експлоатират от "Напоителни системи" ЕАД. На територията на ареала поливането на земеделски култури се извършва от пет напоителни системи с обща изградена поливна площ 502 000 дка. В следствие на промяната в начина на управление и развитие на земеделието, една значителна част от напоителните системи и съоръжения не са използвани и са бракувани. С оглед прогнозите за почвено и почвено-атмосферно засушаване в региона на Националния институт по хидрология и метеорология към БАН, необходимостта от възстановяване и развитие на хидромелиорациите в областта е осезателна. В противен случай, се увеличава риска за стопанствата от намаляване или унищожаване на добивите. Насърчаването на инвестициите и организирането на стопаните в тази посока е важен елемент от местните и регионални политики за развитие на сектора. Инвестициите, особено чуждестранните, също могат да осигурят необходимия ресурс за решаването на този въпрос.

През 2017 в община Роман е получено уведомление за инвестиционно намерение с вх. номер 2600-43/03.04.2017 г. за напояване на земеделски площи от царевица, картофи, пипер и малини с обща площ 1258,91 дка с води от р. Искър посредством моторни помпи (разположение на четири места) и поливни инсталации в землището на село Кунино.

II.2.4 Място на общините в икономическия профил на Областта

В четирите най-големи общини на областта – Враца, Козлодуй, Бяла Слатина и Мездра са концентрирани преобладаващата част от икономическите дейности, работната сила и обектите на социалната и техническата инфраструктура. Към тези общини са ориентирани и основната част от инвестициите.

Община Враца концентрира 48 на сто от работещите средни и големи предприятия в областта. Следва я община Бяла Слатина с 16% от средните и големи предприятия на територията на областта и общините Оряхово, Мизия и Мездра с по 8% от този тип предприятия. В общините Борован и Хайредин няма седалище на средно или голямо предприятие. Най-голям дял от работещите средни и големи предприятия произвеждат в сектора на леката промишленост – 22%. От тях над половината са разположени в община Враца, следвана от община Бяла Слатина и община Мездра.

Хранително-вкусовата промишленост (производство на млечни продукти, птичи продукти и яйца, консервна промишленост) заедно с различни типове други производства са секторите, които има 14% дял от общия брой на всички работещи средни и големи предприятия в областта. Половината предприятия в хранително-вкусовата промишленост за областта са в община Враца, следвана от общините Бяла Слатина и Мизия.

Предприятията за производство на метали и метална продукция са четвърти по дял от общия брой функциониращи в областта средни и големи предприятия – 12%.

На територията на общините Враца и Козлодуй са разположени предприятията за областта, в които са заети над 250 души. Трябва да отбележим, че в обхвата на област Враца попада единствената българска ядрена централа – АЕЦ „Козлодуй“, която осигурява 36.25 от енергията на Република България (Енергийна стратегия на Република България до 2020 година).

Устойчивостта на големите предприятия в региона, предполага местните и регионални власти да се стремят да поддържат и развиват благоприятната среда за малките и средни предприятия, като насърчават и подкрепят усилията им за технологично обновление, инвестиции в иновации и подобряване качеството на човешките им ресурси. Една сфера, в която усилията на местните власти трябва и могат да продължат, е подкрепата и насърчаването на сдружаването и съвместното развитие на продукти и услуги на производители и предприемачи от селските райони на областта.

Община Борован

Икономиката на общината е моноструктурна и силно зависима от земеделието. Преработващата промишленост е много слабо застъпена. В община Борован е развито и растениевъдството и животновъдството. Отглеждат се предимно пшеница, слънчоглед, царевица и ечемик. Животновъдството е добре развито, отглеждат се говеда, овце, биволи, пчелни семейства, свине. Земеделието се развива в няколко по-големи кооперации, както и в малки частни стопанства. Материално-техническата база на селското стопанство е обновена и модернизирани в стопанствата на големите арендатори.

В ОПР 2014-2020 г. е заложена Стратегическа цел Развитие на конкурентоспособна икономика, в рамките на която са приоритизирани икономиката, земеделието и туризма. Към момента няма реализирани проекти с насоченост икономическо развитие на общината.

Община Бяла Слатина

Община Бяла Слатина следва тенденциите, характерни за икономическото развитие на областта. Икономиката на общината е с промишлено-аграрна

ориентация.⁵ Селското стопанство е традиционен отрасъл, като е насочен към производството на хлябно и фуражно зърно, зеленчуци и плодове, както и тютюн "Виржиния".

Основният акцент в развитието на промишлеността в община Бяла Слатина пада върху шивашката и текстилната промишленост, осигуряващи и най-същественният дял на заетостта. През последните години с относително стабилни темпове се развива фармацевтичната и хранително-вкусовата промишленост, които могат да се разглеждат като стратегически за общината отрасли.

Бъдещето на икономиката в община Бяла Слатина е в създаването на подходящ микс от селско стопанство и други диверсифицирани икономически дейности, съсредоточени в микро, малки и средни предприятия, в съчетание с няколко по-големи, стратегически работодатели.

Основно затруднение на бизнеса (МСП) и през новия програмен период е недостигът на финансовите ресурси за оборотни нужди, обучение на персонала, инвестиции и модернизация. Банковите кредити остават основно средство за допълнително финансиране и представителите на бизнеса.

Общината проявява активност при кандидатстването по проекти, финансирани от ЕС.

На 26.11.2014 г. е сключен Меморандум между Община Бяла Слатина и Търговско-промишлена палата-гр. Враца като надграждащ и гарантиращ устойчивостта на проект „Promotional network of cross-border enterprise services“, финансиран от Програма за трансгранично сътрудничество „Румъния-България“ 2007-2013. Меморандумът цели съвместна работа в посока изграждане на партньорска мрежа за сътрудничество за подпомагане и насърчаване развитието на местния и трансграничния бизнес чрез развитието на партньорството между МСП, браншови организации, търговски палати и насърчаване на трансграничните инициативи между тях.

Ежегодно се провежда Слатина трудова борса, на която вземат участие представители на заинтересованите страни-от бизнеса и търсещите работа безработни.

През месец юли 2014 г. Общински съвет Бяла Слатина прие Наредба № 25 за насърчаване на инвестициите в Община Бяла Слатина и издаване на сертификати клас В.

През 2017 година е приключи оценката на Стратегията по подхода „Водено от общностите местно развитие“, която може да се отъждестви с реален планов и пространствено-концептуален инструмент за насърчаване на малкия и среден бизнес на местно ниво.

През март 2017г. е създаден инвестиционен профил на Община Бяла Слатина, които да презентира инвестиционните възможности, които предоставя общината ни потенциални инвеститори, като бяха приложени и имоти общинска собственост, от които могат да се възползват те при реализацията на своите инвестиционни намерения.

Община Враца

Общинският център на област Враца има функции на икономическо ядро в областта, като тук преработващата промишленост е отрасълът с най-голям дял

⁵ Годишен доклад Бяла Слатина, 2015 г.

от близо 1/3 в местната икономика, според данните за добавената стойност на местните нефинансови предприятия. Селското, горското и рибното стопанство също заема относително висок дял в сравнение със средните за страната стойности. Промислените предприятия в общината са специализирани главно в машиностроенето, металообработването, текстилната промишленост, химическо производство, производство на мебели, строителни материали, дървообработване, строително-ремонтни дейности, заготовки и строително-монтажни работи, хранително-вкусова промишленост и др. Що се отнася до преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ), община Враца е най-атрактивната дестинация за ПЧИ в рамките на областта, като около 95% от всички инвестиции в областта се насочват именно към общината. На човек от населението ПЧИ в общината са 1 871 евро към края на 2014 г. или над два пъти повече от инвестициите на човек в областта. Основната част от ПЧИ в областта и в общината са в промишлеността. Другите сектори, привлекли значителни по размер чужди инвестиции, са търговията, ремонтните дейности и туризмът, както и селското, горското и рибното стопанство.

В ОПР на община Враца е заложена Стратегическа цел Ускорено развитие на местната икономика, насочена към развитието на градската икономика и аграрния сектор.

Изготвен е ИПГВР на град Враца, в процес на разработка е ОУПО на община Враца.

Функционира Областен информационен център, който е ангажиран с разпространение на информация за възможностите на кандидатстване и консултиране на предприятията в процеса на кандидатстване.

По ОП „Иновации и конкурентноспособност“, за община Враца са одобрени 46 проекта на фирми от Враца на стойност 35,3 млн.лв.

От одобрени и изпълнени проекти по схема „Подобряване на производствените процеси, повишаване на производствения капацитет и капацитета за управление с цел засилване на експортния потенциал на предприятията“ през 2016 са на 13 фирми, на стойност 10 млн.лв.

Най-активно с помощта на фондовете на ЕС се разработва сектор Туризмът.

Община Козлодуй

Водещи в икономиката на община Козлодуй са производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и строителството. Застъпени са и услугите, селско стопанство и търговия.

На територията на община Козлодуй се намира най-големият производител на електрическа енергия в страната и голям работодател АЕЦ "Козлодуй". На територията на общината функционират и други, по-големи работодатели, работещи в сферата на енергетиката и строителството.

Селското стопанство има потенциал за постигане на по-голям растеж и се очертава като привлекателна перспектива за развитие на региона в бъдеще.

Като стратегическа цел в Общинския план за развитие на общината е заложено Създаване на благоприятна среда, стимулираща развитието на местната икономика с акцент върху малките и средни предприятия

В рамките на тази цел е актуализиран Маркетинговият профил на община Козлодуй, като същият е на разположение на интернет страницата на общината. По този начин е осигурен достъпът до маркетингова информация.

Ежегодно във връзка с развитие на земеделието се реализирани редица информационни кампании, предоставени са мерки и пасища за ползване от земеделски стопани, притежаващи пасищни животни.

Изготвен е ИПГВР на град Козодуй.

Предприети са мерки за намаляване на административната тежест за малките и средни предприятия.

Със Заповед № 473/04.07.2017 г. определи работна група от служители в общинска администрация, общински съветници и външни консултанти със задача да разработи Наредба за насърчване на инвестициите с общинско значение в община Козлодуй и издаване на сертификат – клас „В“. Работната група изготви Наредбата, която бе приета с Решение № 387 по Протокол № 43 от 21.12.2017 г.

В ИСУН не са регистрирани проекти, пряко насочени към икономиката на общината.

Община Криводол

Стопанската реализация на общината има изразен промишлено-аграрен профил. Добре развито е селското стопанство, като растениевъдството предлага разнообразие от отглеждани култури, включително зърнени, маслодайни, плодове и зеленчуци. Богатата фуражна база дава добра основа за развитие на животновъдството - главно млячно говедовъдство. Секторът се модернизира. Преработващата промишленост е насочена към преработка и производство на храни и дървопреработване.

Като Стратегическа цел в ОПР на община Криводол 2014-2020 г. е идентифициран Икономическия растеж чрез използване на конкурентните предимства на общината и местния потенциал.

Към момента не са регистрирани инициативи, насочени към икономиката на общината.

Община Мездра

Структурата на икономиката на община Мездра е насочена основно към сферата на услугите, следвана от преработващата промишленост и с най-малък дял на селското стопанство. Промислените предприятия в общината са специализирани главно в машиностроенето, производство на кабелни компоненти за автомобилната индустрия, текстилната промишленост, производство на строителни материали и строителни керамични изделия, добив и обработка на скални и облицовъчни материали, дървообработване, строително-ремонтни дейности, хранително-вкусова промишленост и др.

Основната насока за развитие на земеделието в общината е в областта на зърнопроизводството : пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед.

Като част от ОПР на община Мездра 2014-2020 е включена стратегическа цел Развитие на конкурентоспособна местна икономика чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на нови инвестиции. По тази линия са

реализирани проекти за повишаване на конкурентоспособността на предприятията; Подобряване условията на труд на работното място; започване на самостоятелна стопанска дейност в сферата на дървообработването; подобряване на услугите и изделията, предлагани на пазара, свързани с дървообработването и мебелната промишленост. По отношение на селското стопанство общината оказва подкрепа на земеделските стопанства и производители чрез предоставяне на общински имоти, като през 2014, 2015 година са подкрепени 238 земеделски производители и земеделски стопани; към 2014г. са отдадени под наем земеделски земи - общо 7645,540 дка, от които 1142,452 дка- ливади, 46,454 дка- ниви, 387,052 дка- трайни насаждения, 5330,465 дка- пасища, 325,117 дка- посевна площ. Към 2015 г. отдадените под наем земеделски земи са общо 8108,752 дка, от които 447,454 дка- ниви, пасища, мери, ливади – 7271,951 дка, трайни насаждения- 389,347 дка. В периода 2014-2015 г. са подпомогнати 289 селскостопански производители и животновъди от ДФЗ и Програмата за развитие на селските райони - бр.

Община Мизия

Основен икономически сектор за общината е селското стопанство, като над 60% от земеделските земи се обработват от земеделски производители. Водещо място има животновъдството с направление птицевъдство, говедовъдство и овцевъдство. В общината основно са развити леката промишленост, търговията и услугите. Търговията и услугите са изцяло съсредоточени в частния бизнес.

Действащите малки предприятия са в сферата на търговията, транспорта и хранителната промишленост. Индустриалното развитие на общината се представя от фирмите "Скът Мизия"АД, Яйца и птици"АД и фирмата на територията на бившия комбинат за целулоза и хартия "Текон Инвест"АД.

Земеделието, животновъдството, зърнопроизводството също са съсредоточени изцяло в частния бизнес, като животновъдството е ограничено с отглеждане на животни и птици главно в домакинствата. Забелязва се интерес към пчеларството и птицевъдство.

Общинското ръководство работи за създаване на бизнес център и индустриална зона на територията на бившия КЦХ.

В ОПР 2014-2020 на община Мизия е приоритизирано Икономическото развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите с приоритети селско стопанство, промишленост и туризъм.

През 2014 година са заявени инвестиционни намерения в сферата на услугите(изграждане автомивка, откриване на питейно заведение); добивната промишленост(разработване на петролно находище); инвестиции, свързани с АЕЦ „Козлодуй“. Общината участва в проекти по направление Развитие на междуобщинско сътрудничество и дейности съвместно с НСОРБ. В процес на изпълнение е Стратегия за привличане на инвестиции

С цел стимулиране на инвестициите в трайни насаждения на територията на Община Мизия, с Решение № 376/ 26.05.2014г. е направена промяна в Наредба №5 за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество на територията на община Мизия, с които се облекчават условията за аренда. Проведени са търгове за отдаване под наем на земеделски земи. Към 2014 г. са сключени договори с животновъди и сдружения на земеделски

стопани за отглеждани от тях преживни животни, отдадени са под наем пасища и мери.

Към 2015 година са заявени следните инвестиционни намерения: модернизация на предприятия; разширение на дейността; Инсталация за рециклиране на пластмасови отпадъци; Създаване на орехово насаждение отглеждано по биологичен начин. Обработени са 10бр. уведомления за откриване на търговски обекти. Извършена е категоризация на 5 бр. заведения, в т.ч. кафе- аперитив- 2 бр., винарна- 1 бр., бистро- 1 бр., кафе- сладкарница-1 бр.

Проведен е конкурс за отдаване на помещение в с.Крушовица за шивашки цех; сключен е договор.

Разпространена е информация, чрез писма и публикуване на статии на уеб страницата на Община Мизия за актуалните възможности за финансиране на микро, малки и средни предприятия и земеделски производители на територията на Община Мизия. Организираней са информационни кампании и обучения с представяне на възможности за финансиране на публични институции и бизнес сектора в партньорство с Областен информационен център – гр.Враца.

Отдадена е под наем Овощна градина - 52,176 дка в землището на с. Крушовица, за срок от 10 години;

Сключен е договор за аренда за срок от 35 години на 1 145,221 дка изоставени трайни насаждения в землището на с. Софрониево с предназначение създаване на трайни насаждения.

Проведени са търгове за отдаване под наем на земеделски земи във землищата на населените места в община Мизия.

Към 2016 година са заявени 29 инвестиционни намерения, включително създаване на лозови насаждения с капково напояване, бионасаждения от малини; изграждане на силосно-складово пространство за съхранение на пшеница.

От 2015 година се реализира проект в партньорство с Търговско-промишлена палата Враца за RURAL DEAR AGENDA 2015. Инициативи се наблюдават и за животновъдния сектор през тази година за отглеждане на преживни животни.

През 2017 г. с капиталови средства стартира изграждане на общински пазар и тържище в гр. Мизия (6 559 лв). Планирано е обектът да бъде завършен през 2018 г., при наличие на необходимия финансов ресурс.

Община Оряхово

Икономическа структура на общината се определя от частни фирми в областта на превоз на леки и товарни автомобили по фериботния маршрут Оряхово – Бекет, производство на хидравлични и механични крикове; производство на резервни части и селскостопански инвентар, производство на хляб и хлебни изделия; обработка на земеделска земя и засаждането на нови лозови масиви, винопроизводство и търговия. Развито е растениевъдството в общината, като традиционно се развива зърнопроизводството и зеленчукопроизводството.

В ОПР на община Оряхово 2014-2020 е определена стратегическата цел пред общината: Растеж и ускорено развитие на конкурентоспособна икономика.

Към 2014 година на регистрираните животновъди на територията на общината са предоставени за ползване общински пасища и мери.

Към настоящия момент на 2018 г. не са регистрирани проекти с пряк ефект върху икономиката.

Община Роман

Икономическият облик на община Роман се определя от фирмите: "СТАЛ Инвест" ЕООД - предприятие за производство на товарозахватни съоръжения; "МЕТИЗИ" АД - предприятие за производство на стоманени телове и въжета; ЕТ "ЕВРОПА – Валери Ролански" - Търговска верига и складове на едро.

По поречието на р. Искър са изградени Водно-електрически централи за използване на енергия от възобновяеми енергоизточници.

Селското стопанство в община Роман е насочено предимно към развитие на животновъдството и е свързано с наличните ресурси - мери, пасища и ливади. Почти цялата животновъдна продукция се произвежда в частния сектор. Растениевъдството е насочено предимно към производството на хлебна пшеница, овес и ечемик за животновъдството. Преобладават площите, обработвани от земеделски кооперации. Предимно за лично ползване се отглеждат царевица, картофи и зеленчуци. Трайните насаждения са по-малко застъпени и са представени главно от ябълки.

Като стратегическа цел в ОПР на община Роман 2014-2020 е заложено и стимулирането на конкурентоспособна местна икономика. Към 2018 година по направление Подкрепа за технологично развитие и иновации в предприятията е реализиран 1 проект. По отношение стимулиране на развитието на земеделието има 1 одобрен проект за Стартова помощ за млади земеделски производители по ПРСР 2014-2020г. На 26 април 2016г. е учредено Сдружение „Местна инициативна група Луковит-Роман“. Проектът е финансиран по проект ОП „Развитие на селските райони“ 2014- 2020г. Разработена е мултифондова Стратегия за местно развитие, съгласно изискванията на Наредба №22 от 14.12.2015 г. за прилагане на подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на Стратегии за водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.

Община Хайредин

Общинската икономическа инфраструктура има ясно изразена аграрно-промишлена характеристика. Селското стопанство е основен отрасъл в икономиката на община Хайредин. Земеделското производство доминира над промишленото. Традиционно за Общината е зърнопроизводството. Около 40% от обработваемата земя се засява с пшеница, ечемик и овес, а останалата се засажда с царевица, слънчоглед и рапица.

Интензивните отрасли на земеделието зеленчукопроизводство, лозарство и овощарство не дават почти никаква стокова продукция, а задоволяват само собствените потребности на производителите.

Цялата производствена инфраструктура на територията на общината е частна собственост.

Една от стратегическите цели в ОПР на община Хайредин 2014-2020 е Насърчаване на икономическата активност и предприемачеството за развитие

на конкурентоспособността на местната икономика. Нито един от проектите, предвидени за изпълнение по приоритетите към стратегическата цел, не е реализиран. По приоритет Привличане на инвестиции и развитие на нови сектори в икономиката са започнати 2 проекта, като единият от тях е изпълнен частично към 2017 г. Реализиран е един проект, насочен към Привличане на инвестиции и развитие на нови сектори в икономиката и един с насока Подобряване и подкрепа на бизнес средата⁶

II.2.5 Инвестиции

Икономиката в област Враца се намира в момент, когато са и необходими свежи средства, които да я съживят и подпомогнат. Трендът за намаляване на инвестициите, в този ред на мисли, носи негативи в динамиката на икономическото развитие.

Таблица 3. Инвестиции в област Враца за периода 2014-2016 г.

		2014	2015	2016
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия с натрупване към 31.12.	хиляди евро	138053	85676,3	76902,5
Разходи за придобиване на ДМА	хиляди левове	380498	320229	301805

Инвестиционната активност в област Враца продължава да намалява все още не може да достигне нивата от 2010 г., когато преките чуждестранни инвестиции в областта възлизат на 178 759,4 хил. евро. В края на 2016 г. ПЧИ са 76902,5 хил. евро и за периода 2014-2016 г. се отчита сериозно намаление с 61 150,5 хил. евро.

II.2.5.1 Средства, инвестирани в област Враца по линия на оперативните програми на ЕС

Враца е една от областите, на територията на чиито общини са усвоени и се усвояват най-много средства по оперативните програми на ЕС (съотнесени към населението), като по-добри резултати постигат единствено областите Габрово, Бургас и София.

Към 2018 година в рамките на новия програмен период са регистрирани 246 проекта, изпълнявани в областта в системата на ИСУН, като 176 от тях са подадени от нефинансови предприятия. Една голяма част от тях са насочени към повишаване на производствения капацитет; повишаване на управленския капацитет, повишаване на енергийната ефективност, внедряване на иновации. Проектите са на обща стойност 105 911 441,2, като са прекратени 5 проекта на стойност 4081393,47 лв. Приключени са проекти на стойност 249 043 855,0 лв, които вече са усвоени и са влезли в оборот. Тази активност на предприятията, функциониращи в областта, би трябвало да даде тласък на икономическото развитие в посока повишаване на конкурентоспособността и ефективността на предприятията. Важно е да се проследи дългосрочния ефект на извършените мероприятия, за да се оцени въздействието на инвестираните средства.

⁶ МО ОПР община Хайредин 2014-2020 г.

Таблица 4. Стойност на изплатени суми на бенефициенти по оперативни програми, лв/човек

Стойност на изплатени суми на бенефициенти по оперативни програми, лв/човек			
2014	2015	2016	2017
372,7	791,3	1163,5	1397,2

II.2.5.2 Чуждестранните инвестиции в област Враца

Чуждестранните преки инвестиции в областта се повишават в период 2007-2012 година, след което достигат отново нивата от 2002 г. Те са над 6 пъти по-ниски от средните за страната, като областта се намира на 21 място по ЧПИ от 28 области към 2015 г.

Фигура 5. Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (хил. евро)

В рамките на областта, община Враца е най-атрактивната дестинация за ПЧИ, като около 95% от всички инвестиции в областта се насочват именно към общината. По данни в Годишния доклад на ОНР Враца, основната част от ПЧИ в областта и в общината са в промишлеността. Другите сектори, привлекли значителни по размер чужди инвестиции, са търговията, ремонтните дейности и туризмът, както и селското, горското и рибното стопанство.

II.3 СОЦИАЛЕН КАПИТАЛ, СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ И ВКЛЮЧВАНЕ

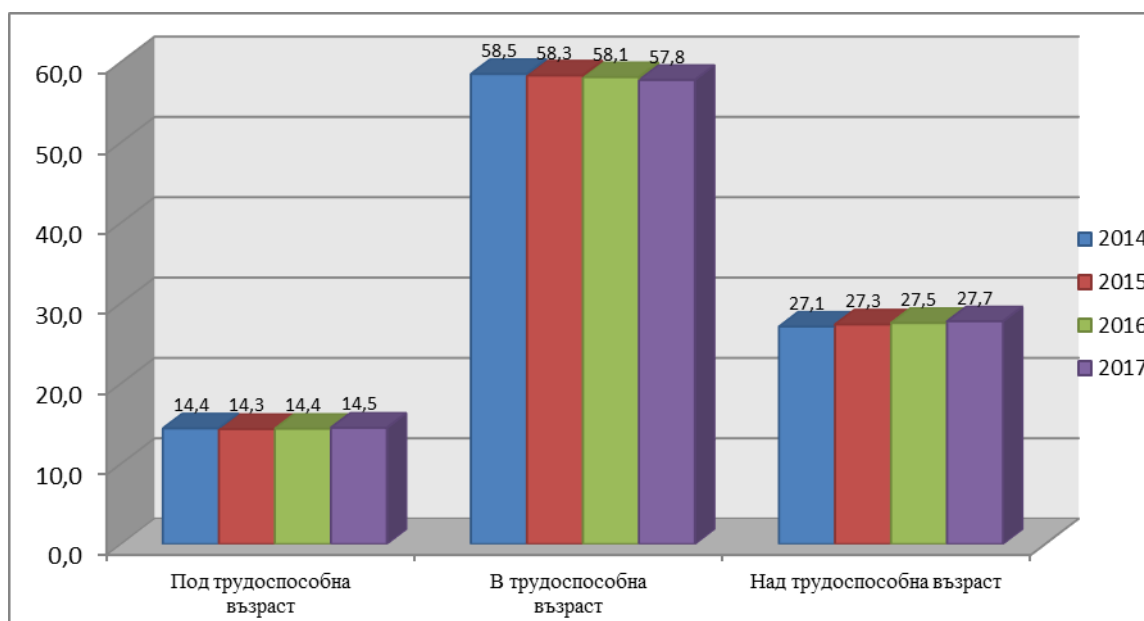
II.3.1 Демографско състояние

Броят на населението на област Враца към 31.12.2017 г. наброява 165 645 души. **Населението на областта** е разпределено в 10 общини. Най-голяма по броя на населението е община Враца, където през 2017 г. живеят 65 185 души, или 39.4% от населението на областта. На второ място е община Бяла Слатина с 22 002

души, или 13.3%. Следват общините Козлодуй с 19 357 души, или 11.7%, и Мездра – 18 956 души, или 11.4%. Най-малобройно е населението на община Хайредин – 4 354 души, или 2.6%.

Като последица от продължаващата демографска криза в страна се наблюдава тенденция на намаляване броя на населението. Процесът на обезлюдяване на областта продължава, като към 2017 г. населението на областта е с 9 524 по-малко спрямо 2014 г.

В област Враца е налице продължаващ процес на демографско остаряване, който се изразява в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години. В почти всички общини (с изключение на Бяла Слатина, Враца и Козлодуй) дялът на населението в надтрудоспособна възраст е над 30%. Този дял е най-голям в община Криводол (37.3%), където всеки трети е над 65-годишна възраст. Относителният дял на населението в подтрудоспособна възраст за областта е 14.5%. Процентът на младото население е най-висок в община Борован (18.6%), а най-нисък – в община Хайредин (11.7%).

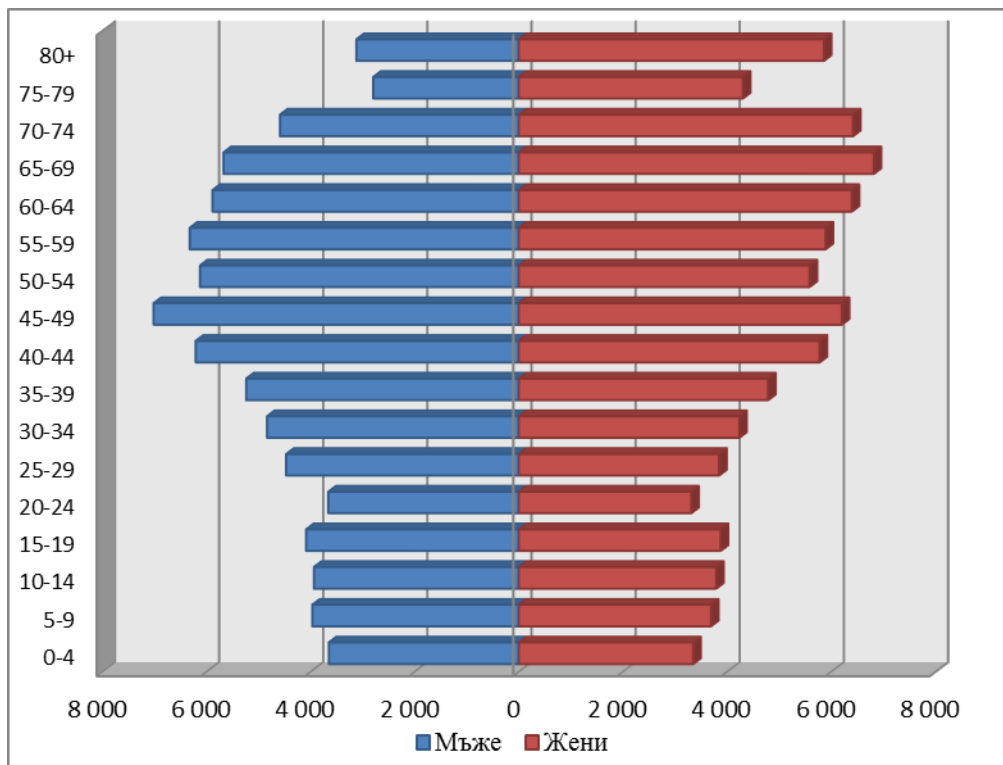

Фигура 6. Структура на населението по възраст за периода 2014-2017 г.

По данни на НСИ през 2017 г. в градовете на областта **живеят 98 139 души, или 58.2%, а в селата – 70 588 души, или 41.8% от населението на областта.**

В половата структура – броят на жените има лек превес над броя на мъжете. Данните към 2017 г. показват, че съотношението между мъжете и жените в Област Враца е 49.2% към 50.8%. Мъжете преобладават във полово-възрастовата структура до 59-годишна възраст, но по-голямата продължителност на живота при жените е причина за преобладаването им в по-високите възрастови групи.

Фигура 7. Полово-възрастова структура на населението за 2017 г.

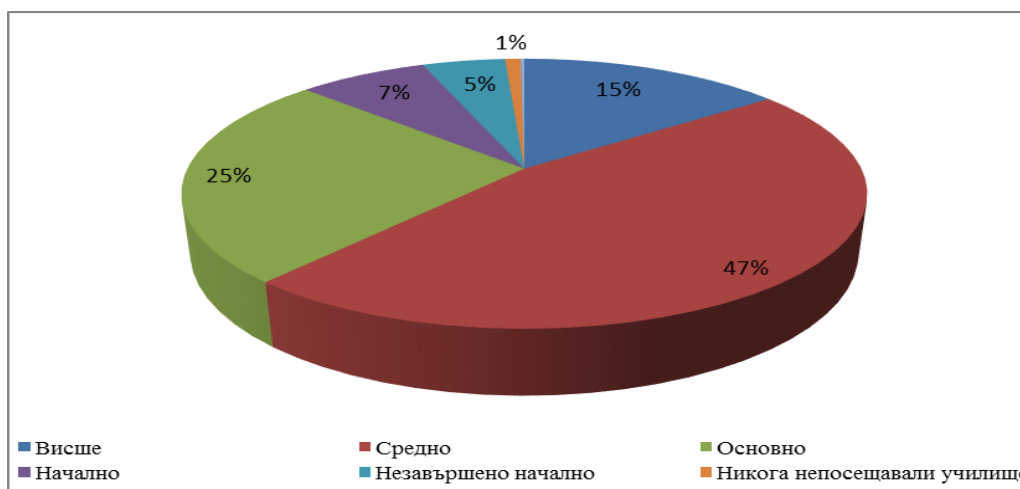
През 2017 г. в област Враца е налице отрицателен естествен прираст (-12.3%). Раждаемостта е най-висока в община Роман (9.5%), а най-ниска – в община Оряхово (6.8%). Коефициентът на смъртност в областта е по-висок от този в страната, като стойността е най-висока в община Криводол – 33.8%.

Делът на заселените в област Враца е по-нисък от този на изселените, поради което е налице отрицателен механичен прираст (-6.3%). През 2017 г. единствено община Борован има положителен естествен прираст – 4.1%.

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години значително се подобрява през 2011 г. в сравнение с предходните години, следвайки ясно изразената тенденция на увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование. Значителни са и различията в образователната структура по местоживееене - почти три четвърти от жителите на градовете (72.1%) са със завършено най-малко средно образование, докато за жителите на селата този относителен дял е 46.3%.

В областта се наблюдава относително нисък дял на населението с основно или по-ниско образование, но и по-нисък от средния за страната дял на населението със завършено висше образование (15%).

При последното преброяване относителният дял на неграмотните лица (неумението да се чете или пише) в област Враца е 1.3% от населението на 9 и повече навършени години. С най-нисък относителен дял на неграмотното население в областта са общините Роман и Хайредин с по 0.7%, а най-висок е този дял в общините Борован и Бяла Слатина - по 2.1%.

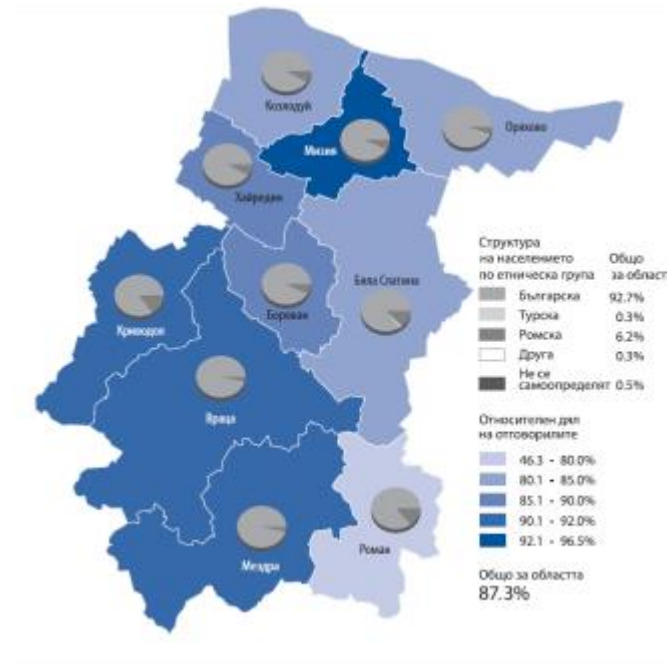
Фигура 8. Структура на населението по степен на завършено образование

Най-многобройната етническа общност в област Враца е българската. Към нея са се самоопределили 151 183, или 92.7% от лицата, отговорили на доброволния въпрос при преброяването на населението през 2011 година. Най-висок е относителният дял на българите в община Мездра (96.2%), а най-нисък - в община Криводол (84.9%).

Ромският етнос е вторият по численост в областта. Към 1.02.2011 г. той наброява 10 082 души с относителен дял от 6.2%. В териториален аспект се открояват общините Криводол (14.4%), Роман (13.0%) и Бяла Слатина (12.2%), където делът на ромската етническа група е значително по-голям от този за областта. **Турската етническа група** е третата по численост. Към 1.02.2011 г. 565, или 0.3% от всички лица, доброволно декларирали етническата си принадлежност, са се самоопределили като част от нея.

Към **други етнически групи** са се самоопределили 434 души, или 0.3%.

Фигура 9. Структура на населението по етнически признак (доброволно отговорили на въпроса за етническо самоопределение)

II.3.2 Образователна структура

Образованието в област Враца е представено от всички видове и степени на образователната система – от предучилищното обучение, средното общо (в т.ч. и профилирано), професионално и висше образование.

В периода 2014 – 2018 година в областта са закрити или преобразувани 4 училища, по едно в общините Мездра, Козлодуй, Враца и Роман. рави впечатление, че закритите или преобразувани училища са в селата на съответните общини. Въпреки значителното намаляване или преобразуване през последните години, съотнесен към населението, броят на действащите училища остава висок сравнен със средните стойности в страната.

Към 2017/2018 г. по данни от НСИ има 70 училища, от които: 58 общообразователни, 1 училище по изкуствата, 1 спортно училище и 11 професионални гимназии.

Най-много училища са концентрирани в община Враца – 21, следвана от община Бяла Слатина – 12, Козлодуй и Мездра – с по 7, община Оряхово – 5, а по 4 училища има в общините Криводол, Борован, Мизия и Роман. Най-малко училища има в община Хайредин – 2. Средногодишният брой на учениците в областта в периода 2014/2015 – 2017/2018 година е 15758,5. Същият показател за периода 2009 – 2011 година е 20 934.

Предучилищното образование се осигурява от един тип детски заведения – детските градини. На територията на областта има 44 детски градини, от които най-голяма брой са разположени в областния център – 16, най-малко са в общините Мизия, Роман и Хайредин – по 1.

Поради последиците от демографската криза се наблюдава спад на броя на учениците. Средногодишните стойности за периода 2014/2015 – 2017/2018 са приблизително 11%, а за периода 2008 - 2011 година стойностите на показателя са от около 9.8%. Намалението е с различни темпове в различните общини на

областта. Общините, при които този процес е видим, са Борован, Мизия, Хайредин и Роман.

В нито една община не се наблюдава нарастване броя на учениците, но темповете на намаление в останалите общини са по-бавни. Най-малък е спадът в броя на учениците в община Мездра.

Намаляващият брой ученици може да бъде обяснен с общото намаляване на населението (в частност на децата и младежите) в областта и възможността учениците да избират къде да продължат със средното си образование в рамките на областта, страната и Общността.

Един от проблемите на общото образование (особено на неговата основна степен, която е задължителна) е немалкия брой на преждевременно напусналите училище ученици. За област Враца през последните години се забелязва тенденция за намаляване на броя на преждевременно напусналите образователната система ученици. Прави впечатление, че голяма част от учениците, които излизат от системата, са деца, които заминават при родителите си в чужбина. Това означава, че икономическите фактори за намаляване в броя на учениците, включително излизането им от системата, са един от ключовите проблеми изискващи въздействие в новия програмен период.

Всички общини разполагат с образователна мрежа, която позволява покриването на начален, основен и среден етап на образование. Общините Оряхово, Мизия, Мездра, Козлодуй, Враца и Борован разполагат с детски комплекси или центрове за работа с деца, което позволява обхващането на подрастващите в допълнителни дейности извън училище.

Средната осигуреност с компютри на 100 ученика в област Враца в периода 2009 – 2011 година е 9,4 ученика на едно компютърно място. Средното съотношение за системата на българското образование е 12 ученика на 1 компютърно място. Общините, при които този показател надхвърля средния за областта (между 10 и 11 ученика на едно място) са Бяла Слатина, Оряхово, Роман и Хайредин. Общините, които са в рамките на този показател или под него (от 9 до 6 ученика на 1 компютърно място) са Борован, Враца, Козлодуй, Мездра, Мизия и Криводол. В периода 2009 – 2011 година, броят на компютрите в училищата на областта нараства с 22.12%. С 12.3% е увеличен броят на компютърните кабинети в училищата. Най-много нови компютърни кабинети през 2009 – 2011 са разкрити в училищата на общините Роман, Оряхово, Борован, Козлодуй и Мездра.

II.3.3 Здравеопазване

II.3.3.1 Брой и видове здравни заведения

Към 31.12.2016 г. по данни на НСИ, в област Враца функционират 13 болнични заведения с 1332 легла: 6 многопрофилни болници с 827 легла и 4 специализирани болници с 295 легла, 1 Център за кожно-венерически заболявания с капацитет 10 легла, 1 Комплексен онкологичен център с капацитет 150 легла и 1 Център за психично здраве с капацитет 50 легла.

На територията на областта има общо 42 заведения за извънболнична помощ, включващи:

1 Диагностично-консултативен център с капацитет 5 легла;

19 Медицински центрове с капацитет 9 легла;

1 Медико-дентален център;

1 Дентален център;

20 Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории;

3 Други лечебни и здравни заведения с капацитет 40 легла.

Оценката на количествените показатели на мрежата за здравеопазване в областта в периода 2014 – 2018 година сочи, че има ръст в общия брой на лечебните заведения. Това се дължи на увеличаването на броя на заведенията за извънболнична помощ, който от 38 през 2014 г. е достигнал 42 през 2016 г. Открити са два медицински центъра и две самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории. Броят на заведенията за болнична помощ през разглеждания период не се променя, но броят на леглата в тях спада. От 1352 легла през 2014г. намалят на 1332 легла през 2016 г. в болничните заведения. По отношение на броя на леглата в извън болничните заведения не се отбелязва промяна.

Осигуреността с легла в болничните заведения обаче бележи положителна тенденция и от 2012 г. броят легла на 1000 души население се увеличава. Това се дължи демографските процеси и намаляването на населението.

Таблица 5 Брой легла в МБАЛ на 1000 души от населението

Брой легла в МБАЛ на 1000 души от населението					
2011	2012	2013	2014	2015	2016
4,5	4,2	4,6	4,6	4,7	4,9

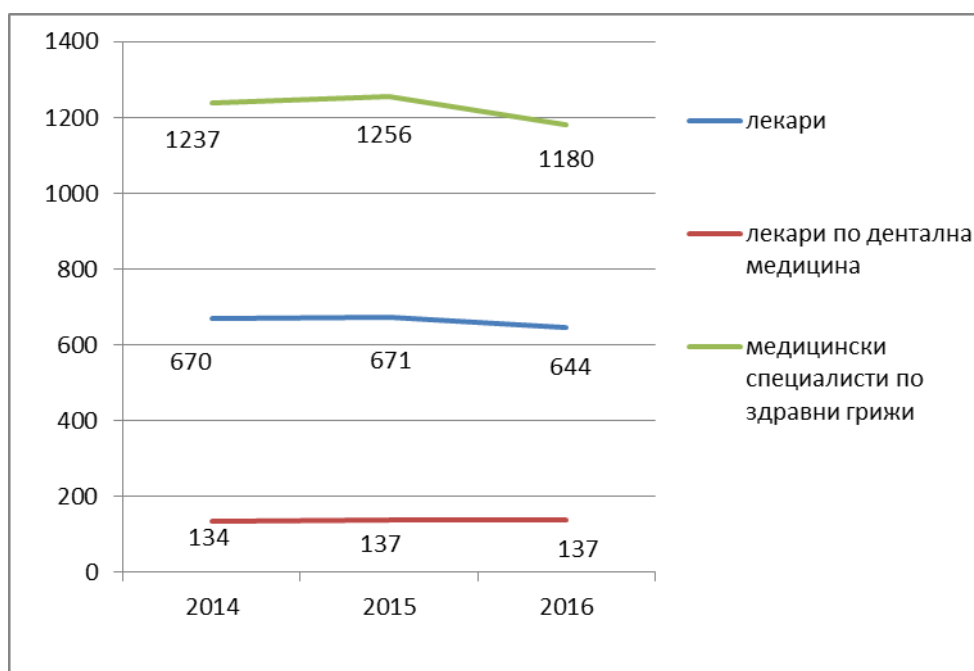
Източник: НСИ

II.3.3.2 Брой лекари и стоматолози

През 2016 г. по данни на Националния статистически институт, в област Враца работят 644 лекари, 137 лекари по дентална медицина и 1180 медицински специалисти по здравна грижа. Осигуреността с лекари в областта е под средните стойности за страната и под средните за района за планиране. На един лекар средно за страната има 260 души населени, средно за Северозападния район са 230, а за област Враца – 262.

Наблюдението на данните на националната статистика сочи намаление на броя на лекарите и медицинските специалисти по здравни грижи и увеличение на броя на стоматолозите.

Фигура 10 Промени в броя на медицинския персонал в област Враца за периода 2014 – 2016 г., Източник: НСИ

II.3.3.3 Заболеваемост на населението

Заболеваемостта на населението в област Враца се различава по същество от общата заболеваемост в страната. Анализът на динамичните данни на Националния статистически институт очертава тревожна тенденция на заболяванията като причина за смъртността сред населението на областта.

В съпоставка с данните за Северозападния район и страната, в област Враца с висок относителен дял са злокачествени новообразувания, захарен диабет, болести на органите на кръвообращението, мозъчно-съдови заболявания, заболявания на храносмилателната система и хронични заболявания на черния дроб.

Най-честата причина за смъртност са болестите на органите на кръвообращението като исхемична болест на сърцето, остър инфаркт на миокарда, други болести на сърцето и мозъчно-съдови болести. Смъртността при тези болести възлиза на 1 212.1 на 100 000 души за област Враца, като е по-висока от тази за страната (988.5), но е по-ниска от тази за Северозападния район (1310.7).

Следващата най-честа причина за смъртност сред заболяванията са злокачествените новообразувания – 242.6 на 100 000 души. Забелязва се повишаване на броя на смъртните случаи, причинени от болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата, като на първо място е захарният диабет. Смъртността, причинена от туберкулоза остава по-висока от тази за страната и района.

Предвид демографските процеси и застаряването на населението се забелязва ръст в преминалите болни за лечение през МБАЛ.

Таблица 6 Преминали болни за лечение през МБАЛ

Преминали болни за лечение през МБАЛ								
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
178,1	189,7	170,1	165,6	206,3	227,3	191	217,2	219,5

Източник: НСИ

През последните години се наблюдава положителна тенденция в процентът здравноосигурени лица спрямо общия брой на населението.

Таблица 7 Относителен дял здравноосигурени лица в област Враца

Здравноосигурени лица, %						
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
86	88,6	88	87,4	88,6	90,8	91,7

Източник: НСИ

II.3.3.4 Здравна медиация и интеграция

Изключително важна е ролята на медиаторите в осъществяването на кампаниите “Имунизации” за осигуряване на имунизационния обхват на децата от уязвимите малцинствени общности. В област Враца са назначени и работят 5 здравни медиатори. Те са представители на ромската общност, които след преминаване на обучение, съдействат за интеграцията на малцинствата в сферата на здравеопазването в общините Враца, Козлодуй, Оряхово и Хайредин.

II.3.3.5 Транспортна достъпност на здравните заведения

Анализите на сектора на здравеопазване в област Враца отбелязват достъпността и осигуреността с болнични заведения на територията като добра. В област Враца действат 7 филиала на спешната медицинска помощ – в Бяла Слатина, Козлодуй, Роман, Криводол, Мездра, Оряхово плюс областния център град Враца. Изградената структура на системата за спешна медицинска помощ в област Враца осигурява относително равномерно покритие на структурите в областта по площ и територия.

II.3.4 Социални услуги

Състоянието на социалните услуги и тяхната структура може да се използва като един от индикаторите за процесите на социалното включване и изключване. Предоставянето на социални услуги в Област Враца се осъществява от специализирани институции, които предоставят услуги като делегирана от държавата дейност, като общински дейности и от предоставянето на социални услуги в общността.

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Данните през последните години показват нарастваща динамика в създаването и развитието на социални услуги в общността. Възможностите, предоставяни от ОП “Регионално развитие” и ОП “Развитие на човешките ресурси” също влияят за увеличаване броя на социалните услуги, предлагани на територията на общините в областта.

Към април 2018г. основните типове социални услуги в общността, които се предоставят на територията на област Враца, са услуги, свързани с осигуряването на подкрепа и консултации в семейна или близка до семейната среда на деца лишени от родителски грижи, деца и младежи с умствена изостаналост, възрастни с умствена изостаналост и психически проблеми, деца и младежи в риск, родители и деца в риск от изоставяне, обществена подкрепа.

Социални услуги се предоставят в общините Бяла Слатина, Борован, Враца, Козлодуй, Мездра, Мизия, Роман, Оряхово и Хайредин, като най – добре обезпечена е община Враца, следвана от общините Бяла Слатина и Мездра.

Таблица 8 Списък на брой деца/лица, ползващи социални услуги в общността

Община	Център за обществена подкрепа / Дневен център / Център за социална рехабилитация и интеграция	Ползващи
		общо
		290
Община Бяла Слатина	Център за обществена подкрепа - гр. Бяла Слатина	14
Община Враца	Дневен център за деца и/или младежи с увреждания - гр. Враца	60
Община Враца	Дневен център за пълнолетни лица с увреждания - гр. Враца	7
Община Враца	Център за обществена подкрепа - гр. Враца	50
Община Козлодуй	Дневен център за деца и/или младежи с увреждания - гр. Козлодуй	20
Община Козлодуй	Център за социална рехабилитация и интеграция за лица - с. Бутан	30
Община Козлодуй	Център за обществена подкрепа - гр. Козлодуй	30
Община Козлодуй	Дневен център за пълнолетни лица с увреждания - с. Хърлец	36
Община Оряхово	Център за обществена подкрепа - гр. Оряхово	3
Община Роман	Дневен център за деца и/или младежи с увреждания - гр. Роман	20
Община Роман	Център за обществена подкрепа - гр. Роман	20

Източник: РДСП - Враца

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Таблица 9. Списък на брой деца/лица, настанени и чакащи за настаняване в социални услуги от резидентен тип

Община	Специализирана институция/социална услуга от резидентен тип	Настанени общо	Чакащи общо
		686	237
Община Борован	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания с. Борован	11	0
Община Борован	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания с. Борован	12	0
Община Бяла Слатина	Дом за стари хора - с. Попица	59	7
Община Бяла Слатина	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания с. Бърдарски геран	9	0
Община Бяла Слатина	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания с. Бърдарски геран	13	0
Община Бяла Слатина	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Бяла Слатина	12	0
Община Бяла Слатина	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Бяла Слатина	12	0
Община Бяла Слатина	Преходно жилище за деца - гр. Бяла Слатина	6	0
Община Бяла Слатина	Център за обществена подкрепа - гр. Бяла Слатина	14	0
Община Враца	Дом за деца лишени от родителска грижа от 7 до 18/20 г. - гр. Враца	34	0
Община Враца	Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост - с. Три кладенци	41	53
Община Враца	Дом за стари хора - гр. Враца	47	29
Община Враца	Наблюдавано жилище - гр. Враца	1	0
Община Враца	Защитено жилище за лица с психични разстройства - гр. Враца	10	42
Община Враца	Звено "Майка и бебе"- гр. Враца	5	0
Община Враца	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Враца	14	0
Община Враца	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Враца	14	0
Община Враца	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр.	14	0

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

	Враца		
Община Враца	Преходно жилище за деца - гр. Враца	8	0
Община Козлодуй	Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост - с. Бутан	60	15
Община Козлодуй	Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - с. Хърлец	15	6
Община Козлодуй	Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - с. Гложене	13	6
Община Козлодуй	Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с физически увреждания - с. Хърлец	14	4
Община Козлодуй	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост - с. Гложене	10	4
Община Козлодуй	Защитено жилище за лица с психични разстройства - с. Гложене	10	28
Община Мездра	Дом за стари хора - гр. Мездра	20	25
Община Мездра	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост	6	6
Община Мездра	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост - гр. Мездра	8	2
Община Мездра	Преходно жилище за лица - гр. Мездра	6	0
Община Мездра	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Мездра	13	0
Община Мездра	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Мездра	14	0
Община Мездра	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания	7	0
Община Мизия	Дом за стари хора - с. Липница	32	0
Община Роман	Преходно жилище за деца - гр. Роман	8	0
Община Роман	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания - гр. Роман	10	0
Община Роман	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания - гр. Роман	9	0
Община Роман	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Роман	10	0
Община Роман	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр. Роман	10	0
Община Роман	Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания - гр.	9	0

	Роман		
Община Хайредин	Дом за стари хора - с. Хайредин	60	6
Община Хайредин	Защитено жилище за лица с умствена изостаналост - с. Манастирище	6	4

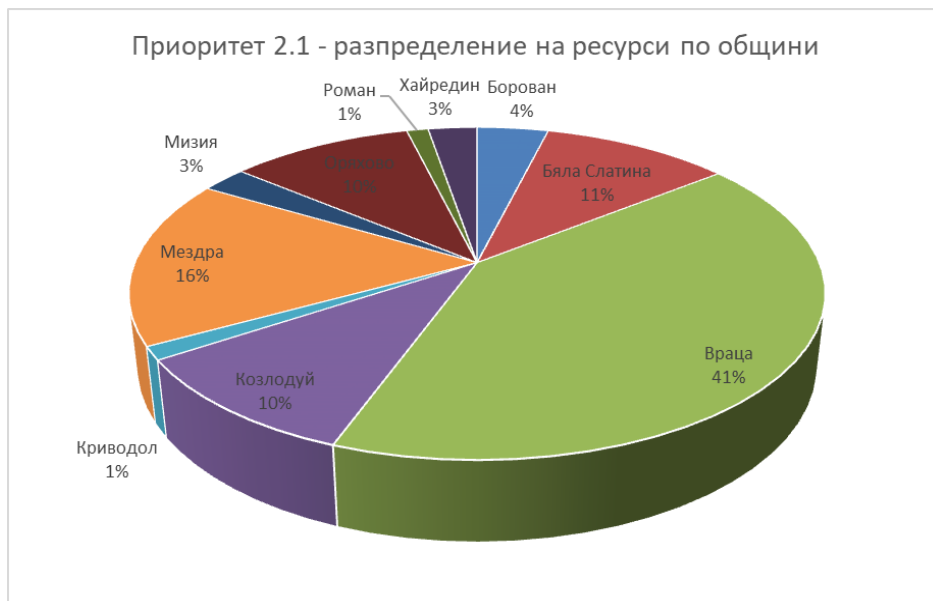
Източник: РДСП – Враца

Въпреки, че процесите на деинституционализация продължават и през изминалия планов период са разкрити много нови услуги в общността, прави впечатление, че специализираните институции са пълни и най-голям брой чакащи са за именно тези социални услуги. Специализираните институции, предоставящи социални услуги в област Враца, са осем, а чакащите за настаняване в тях са 135 (към април 2018 г.). Най-голям е техният дял в община Враца. По отношение на социалните услуги в общността, броят на чакащите е по –малък – 102, което прави общия брой чакащи за социални услуги 237. Домът за пълнолетни лица с умствена изостаналост - с. Три кладенци и Защитеното жилище за лица с психични разстройства - гр. Враца се отличават с най-голям брой чакащи.

II.3.4.1 Реализирани проекти в социалната сфера в област Враца

За Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта за периода 2014 - 2017 са реализирани ключови проекти и са инвестирани значителни финансови ресурси. Общата сума на привлечените средства възлиза на 67 216 985 лв., която надхвърля индикативно заложената сума от 28 011 600 лв. за целия период на действие на ОСР. Едни от най-големите проекти, от гледна точка вложени финансови ресурси е “Изграждане и оборудване на Лъчелечебен център в Комплексен онкологичен център ЕООД гр. Враца”. Най-голяма част от привлечените ресурси са реализирани на територията на община Враца – 41%, а най-малка в общините Роман и Криводол. Основна част от средствата за реализираната на тези проекти са привлечени от Европейските фондове по оперативни програми – 75%. 11% от общите средства в социалната сфера са осигурени от националния бюджет. Общинските бюджети във вид на съфинансиране са предоставили 10% от разходваните средства. 4% от финансите по този приоритет „Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта“ са привлечени по линия на специализирани фондове или специфични финансови инструменти.

Фигура 11 Разпределение на ресурси по общини в социалната сфера

Фигура 12 Разпределение на ресурси по общини

Три елемента ще влияят върху развитието на социалните проекти и осъществяваните чрез тях социални услуги в оставащата част от програмния период: деинституционализацията на услугите за деца, стари хора и хора с увреждания (деца, младежи, възрастни), обгрижването на бедни, самотни и трайно безработни лица, както и осъществяването на консултативни и подкрепящи услуги за рискови групи от населението като деца в риск от изоставяне, техните родители и други.

II.3.4.2 Обхванати от социални услуги рискови лица и групи

Около 0.6% от населението на област Враца ползва някоя от осигуряваните социални услуги.

Приблизително 50% от тях са възрастни и/или бедни хора, ползващи домовете за стари хора, домашните социални патронажи по общини и обществените трапезарии.

Другата половина от обхванатите децата и младежите, ползващи различни видове услуги в общността, включително резидентни такива, както и услуги

предоставяни в социални институции – Центрове за настанява от семеен тип, Преходни и защитени жилища, Центрове за обществена подкрепа.

Над 80% от броя социалните услуги в област Враца се предоставят в общността. Въпреки активната работа на всички заинтересовани страни за деинституционализация на услугите, около половината от ползвателите все още ползват социални услуги в институциите.

Лишените от родителски грижи деца и младежи на възраст от 3 до 20 години са 10,7 % от всички ползватели на социални услуги в областта.

Децата и младежите с умствена изостаналост и/или физически увреждания са изведени от специализираните институции и ползват социалните услуги в общността. Те са 23 % от всички ползватели на социални услуги в областта.

В област Враца действат 6 вида услуги за деца и възрастни с увреждания. Групата представлява 46% от обгрижваните лица в областта. Институционална грижа се предоставя за 23 % от тях.

Малко над 50% от възрастните хора с увреждания, умствена изостаналост или психически разстройства също ползват социални услуги в институции. Трябва да отбележим, че през последните 4 години за тях и децата лишени от родителска грижа са направени съществени усилия за извеждане от институциите и ползване на услуги резидентен тип в общността.

Домовете за стари хора са една от социалните институции, към която има нарастващ интерес от целевата група, и която се нуждае от разширяване на капацитета си. Домовете за стари хора обслужват и граждани на други области в страната.

Промяната в източниците и начините на финансиране на общностните услуги “Социален асистент”, “Личен асистент” и “Домашен помощник” по оперативни програми ограничават възможността този тип услуги да бъдат траен и сигурен източник на подкрепа в общността както за самотните възрастни хора, така и за хората с увреждания, които имат съществена нужда от тях и ги приемат изключително положително. Положителна тенденция е разкриването изцяло в общността на новите типове услуги за деца с проблемно поведение и за деца в рискови общности на 100% (Центрове за обществена подкрепа). Така системата за социална подкрепа обхваща през последните години една нова, но силно нуждаеща се от нея уязвима група.

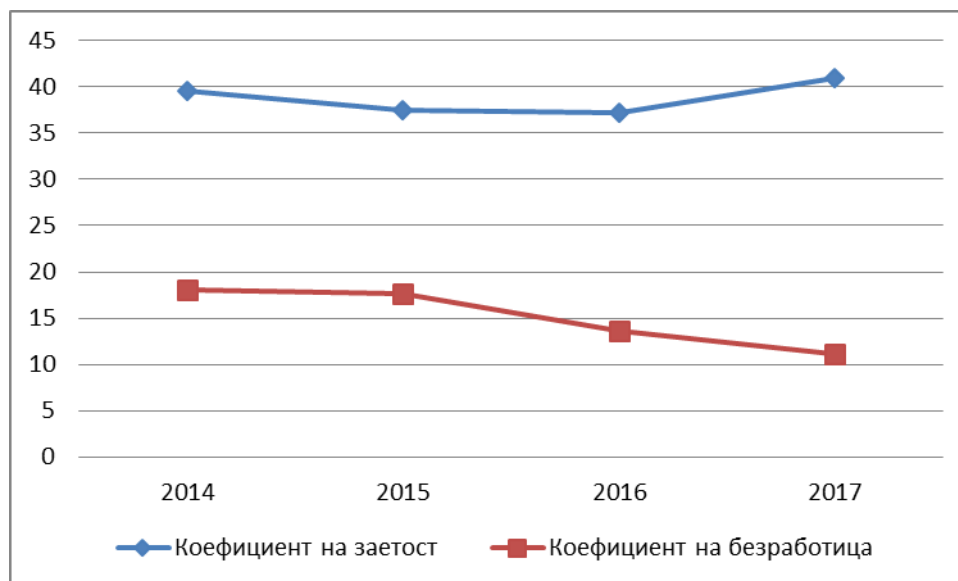
II.3.5 Трудов пазар и безработица

II.3.5.1 Работна сила и коефициент на икономическа активност

Към 2017 г. в област Враца икономически активните лица са 46 % от лицата на възраст 15 и повече навършени години. Техният брой отбелязва леко увеличение спрямо предходната година(43%), но като цяло в сравнение с 2015 г. (45,5%) и 2014 г. (48,3%) се наблюдава спад. Средната икономическа активност за Северозападния район, в който е областта, към същия период е 44.5% - най-ниската в цяла България. От всички икономически активни лица 52,8% са мъже, а 39,6 са жени.

Към 2017 г. коефициентът на заетост в областта е 40,9%, като се наблюдава повишаване спрямо предходните години. Коефициентът на безработица е 11,1%, значително намалял спрямо 2014 г., когато е бил 18,1%.

Фигура 13. Коефициент на заетост и безработица

II.3.5.2 Безработица

С близо 6% е намаляла безработицата в област Враца от 2014 до 2017 година. Най-голям е делът на безработните в община Борован – почти 45% за 2017 г. Това означава, че без работа е почти половината от населението в трудоспособна възраст.

Безработицата в област Враца е два пъти над средната в държавата. В края на февруари 2018 г. броят на регистрираните безработни лица в Дирекция "Бюро по труда" – Враца е 3018, като броят им е с 90 по-малко в сравнение с предходния месец и с 577 лица по-малко в сравнение със същия месец на миналата година.

Равнището на безработица във Враца е 8,4 на сто, но в община Криводол, например, нивото трайно се запазва на 29,74 процента (при средна за страната за същия период 7 на сто). Безработицата в община Борован е 44.84 %, а в община Хайредин без постоянни трудови доходи е 44.12 на сто от работоспособното население.

Най-много сред хората, останали без работа са тези със средно образование, следвани от безработните с основно и по-ниско образование, а най-малко са регистрираните безработни висшисти.

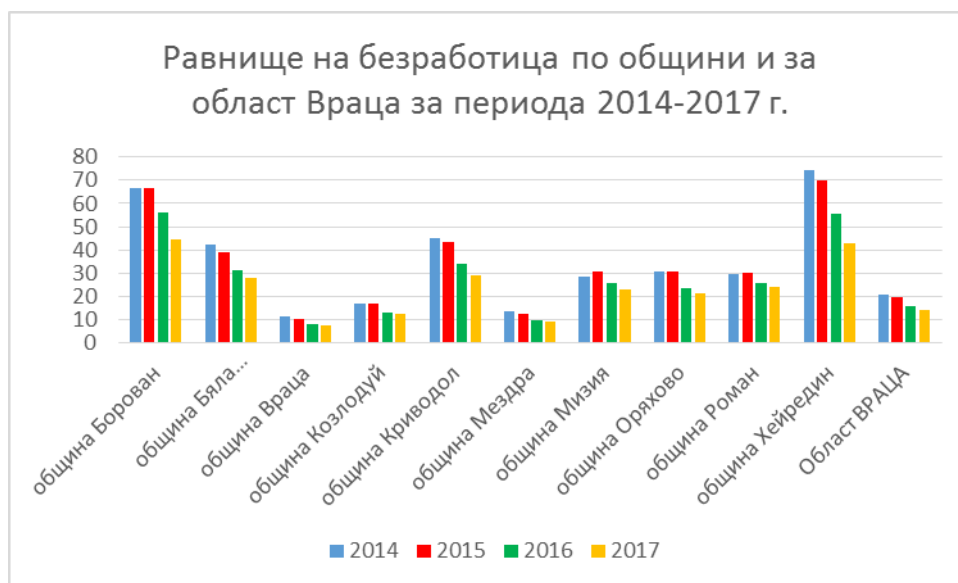
Само през февруари т.г. близо 300 са новорегистрираните безработни в Бюрото по труда във Враца.

Обяснение за проблемите на пазара на труда може да се търси в образователната структура на работната сила. През 2016 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование намалява до 19% при 28% за страната, а на това с основно и по-ниско образование се увеличава до 24% при 18% за страната.

Младешите до 29 години и жените се очертават като уязвими от безработица групи. Но в областта през последните 4 години се наблюдава намаляване на регистрираните безработни от тази възрастова група. Към 31.03.2018 г., почти 1320 от младите хора до 29 години в област Враца са били регистрирани като

безработни. Наблюдава се тенденция за слабо намаляване и на дела на безработните висшисти.

По данни на Националната статистика, равнището на безработица в отделните общини и областта като цяло за периода 2014-2017 г. изглежда така:

Фигура 14. Равнище на безработица по общини в област Враца

II.3.5.3 Доходи на домакинствата

Равнището на доходите е един от основните социално-икономически индикатори. Те се използват за оценка на условията на живот на населението, за определяне на покупателната му способност и др. Като такива, доходите заедно със заетостта на населението са едни от основните инструменти на социалната политика.

В област Враца през 2016 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство е 4 547 лв., което е с 2.7% повече спрямо 2015 година. За последните 5 години общият доход средно на лице от домакинството нараства с 22.1%.

Работната заплата продължава да бъде основен източник на доход на домакинствата. През 2016 г. работната заплата формира 45.2% от общия доход на домакинствата, което е с 2.7 процентен пункт по-малко в сравнение с 2015 година.

В номинално изражение доходът на домакинствата от работна заплата се намалява с 66 лв. През 2016 г. домакинствата са разполагали средно на лице с 2 053 лв., получени от работна заплата, докато през 2015 г. тези средства са възлизали на 2 119 лв.

През 2016 г. в област Враца пенсиите продължават да са втория по значимост източник на доходи за домакинствата. Те формират 26.2% от общия доход на домакинствата, като имаме понижение спрямо 2015 г. с 5.6 процентни пункта.

Доходите от социални трансфери (пенсии, семейни добавки за деца, социални помощи, стипендии и обезщетения при безработица) са 1 446 лв. средно на лице от домакинството и формират 31.8% от общия доход на лице от домакинство през 2016 година. Спрямо 2015 г. относителният дял на доходите от социални трансфери намалява с 4.2 процентни пункта.

Доходите на домакинствата от самостоятелна заетост в номинално изражение показват колебания през годините. През 2016 г. доходът от самостоятелна заетост средно на лице от домакинството е 113 лв., а относителният му дял в общия доход на домакинствата намалява с 2.3 процентни пункта в сравнение с 2015 година.

Разходи на домакинствата

През 2016 г. домакинствата в област Враца са изразходвали 3 621 лв. средно на лице, което е с 17 % по-малко в сравнение с 2015 година.

За храна са изразходвани 1 080 лв. средно на лице от домакинството. Относителният дял на разходите за храна от общия разход се увеличават от 26.7% през 2015 г. на 29.8 % през 2016 година.

През 2016 г. разходите, свързани с жилището (вода, електроенергия, горива, жилищно обзавеждане и подържане на дома), са 736 лв. средно на лице от домакинството, което е с 28.3% по-малко спрямо 2015 година. Увеличение се наблюдава и при разходите за облекло и обувки с 10.1%.

Най-съществено намаление се наблюдава при разходите за регулярни трансфери към други домакинства с 69.2% и при другите разходи с 30.6%.

Относителният дял на разходите за здравеопазване остава в границите на 4 - 5%. Разходите за свободно време, култура и образование също варират в границите на 4 - 5%. През 2016 г. относителният дял на разходите за алкохолни напитки и тютюневи изделия е 4.9%, а дялът на разходите за облекло и обувки е 3.6% от общия разход на домакинствата.

II.3.6 Култура и туризъм

II.3.6.1 Културни институции и дейности

Към 31.12.2017 г. На територията на област Враца функционират 3 музея, 2 къщи-музеи - "Димитраки Хаджитошев" и "Никола Войводов" и 2 етнографско-възрожденски комплекса - "Св. Софроний Врачански" и "Никола Войводов". Най-големият музей в областта е РИМ – Враца. Той управлява етнографско-възрожденските комплекси "Св.Софроний Врачански" и "Никола Войводов". Музеят разполага с 9 зали, 3 къта, художествена галерия, Лапидариум (ценни експонати – мозайката от с. Галатин, надгробни стели, колони и други архитектурни детайли, каменна пластика и епиграфски паметници са организирани и показани в експозиция на открито), Музеон (популяризира изработването на музейни експонати и ценности от хартия с технологията Zn Art). В него се съхраняват и са експонирани обекти от палеолита до новата история на България.

Исторически музей функционира и в град Оряхово, като към него е къщата-музей "Дико Илиев". Националният музей – параход "Радецки" е единственият кораб-музей в България, възстановен чрез национална инициатива през 1966 година. Цялата експозиционна площ на кораба-музей е свързана с живота и делото на Христо Ботев. Периодично корабът - музей извършва рейсове в акваторията на Козлодуйското пристанище, като цялата му база е пригодена за това.

В сградата на Регионалния исторически музей във Враца се помещава най-голямата художествена галерия в областта - Художествена галерия „Иван Фунев“, която притежава богата колекция от произведения на врачански

художници и над 2000 творби – живопис, скулптура, графика и приложно изкуство.

В община Враца има няколко големи културни институти, сред които са Драматично-кукленият театър, Държавна филхармония – Враца, Мемориалният комплекс „Ботев път“, Регионалният исторически музей с художествена галерия, Регионална библиотека “Христо Ботев”, както и 21 читалища. Седем от читалищата в общината участват в програмата „Глобални библиотеки”.

Друг важен културен център в областта е Домът на енергетика в град Козлодуй. В афиша на културния дом присъстват концерти, балетни и шоу програми, театрални постановки за деца и възрастни. В залите му се провеждат творчески срещи, конференции и семинари. В Дома на енергетика гостуват със свои колекции различни галерии. Експозициите се обновяват обикновено на две седмици.

По данни на НСИ на територията на област Враца към 31.12.2017 г. функционират 101 читалища, 10 от които в градовете и 91 в селата. Членовете на читалищата наброяват 6831 души. Те осъществяват разнообразна читалищна дейност в различните сфери на изкуството, науката, културата, социалните услуги и туризма и подпомагат оформянето на културно-просветния облик на областта.

Създаденият през 2005 г. Регионален експертно-консултантски и информационен център “Читалища” – Враца /структура на Министерството на културата/ подпомага дейността на читалищата от цялата област. Съвместно с читалищата, общините и областна администрация се провеждат срещи на читалищата, в рамките на които се популяризират добри практики и възможности за участие на читалищата в проекти.

Финансирането на читалищата от Врачанска област е главно от държавния бюджет – от Министерството на културата и от бюджета на Общините. Общините помагат на читалищата на тяхната територия, като финансово обезпечават провеждането на читалищни събития, поемат транспортните разходи за участия в изяви на територията на страната, отпускат средства за ремонти, поддръжка на техниката и годишен абонамент. Читалищата набавят и собствени приходи – от членски внос, изяви на съставите, работа по програми и проекти, дарения и спонсорство

Все повече читалища започват да работят по проекти и програми. За съжаление все още липсва необходимият капацитет от специалисти, особено в малките населени места, който да подпомогне развитието на този процес. Сградният фонд на по-голяма част от читалищата не е в добро състояние. В някои общини при възможност по проекти и програми, и с местни средства се извършват ремонти предимно частични. За периода 2014-2017 година са извършени дейности за ремонт, реконструкция и модернизация на Читалище "Самообразование 1894" в община Оряхово, Народно Читалище "Просвета-1899" в община Мизия, Народно читалище храм-паметник Христо Ботев1879" в гр.Козлодуй", читалище "Просвета" – с.Малорад, община Борован и други.

Читалищата във Врачанска област извършват библиотечна дейност. В предлагането на тази традиционна за читалищата услуга се наблюдава развитие.

Читалищните библиотеки (в по-големите населени места) не само обновяват фондовете си с нови книги и периодичен печат, а с навлизането на новите компютърни технологии, те предлагат все по-богата информация на читателите.

Според информационния регистър на обществените библиотеки в област Враца функционират 93 обществени библиотеки. По данни на НСИ през 2016 г. персоналът в библиотеките наброява 17 души, като общата тенденция е на намаляване броя на библиотеките и персонала в тях. Регионалната Библиотека „Христо Ботев“ Враца е най-голямата библиотека в Северозападна България.

Тя е регионален координационен център за 23 обществени библиотеки в 10 общини на Област Враца, целеви по програма “Глобални библиотеки - България”. Програмата осигурява нова компютърна и периферна техника, предоставя безплатен достъп до Интернет за населението, организира обучение на библиотечни специалисти в компютърни умения, нови услуги и електронно съдържание за потребителите в библиотеките, библиотечен мениджмънт, общуване с потребители и общности, както и застъпничество и управление на проекти. Това доведе до модернизирание на библиотеките и превръщането им в по-привлекателно място за хора от всички възрасти.

През своята над 150 годишна история и с многообразието си от културно просветни дейности българското читалище има извоювани позиции и за работа в подкрепа на общността. Със своите устойчивост, легитимност и гъвкавост, в съчетание с историческия опит, както и притежаващи най-голямата общодостъпна мрежа от обществени библиотеки, читалищата са в състояние да откликнат на новите потребности на българското общество. Те са важна част от културната инфраструктура на област Враца, а читалищната мрежа е особено благодатна за разпространението и осигуряването на достъп до културен продукт за всички.

В област Враца се наблюдава нарастване на организираниите художествено-творчески дейности. Доминират фолклорните и танцови ансамбли, хоровете, певческите групи (фолклор, стари градски песни, вокално-инструментални състави) и школи, танцовите групи, групите за автентичен фолклор и възстановка на обичаи.

Основните приоритети в дейността на читалищата са регламентирани и произтичат от Закона за народните читалища (ЗНЧ), общинската културна политика, осъществявана на основата на съществуващата нормативна уредба и чрез изпълнението на културния календар.

- Основни цели и задачи:

Основна цел е отстояването на позицията на читалищата на водещи културно – масови средища с активни културни, информационни, образователни, социални и граждански функции.

За постигане на тази основна цел ще съдейства реализирането на следните задачи:

1. Разширяване обхвата на дейност на читалищата в обществено значими сфери, като социалната и информационно – консултантската.
2. Информационно обезпечаване на граждани.
3. Формиране на читалищата, като място за общуване, успешни социални практики и културна интеграция на различни социални общности.
4. Участие в местното самоуправление и процесите на развитие на граждански общество и превръщането на читалището във фактор на обществен диалог и граждански форуми.
5. Осигуряване на устойчива подкрепа на читалищата в общината за реализиране на основните им дейности за развитие и обогатяване на

културния живот, социалната, образователна и информационна дейност в населените места.

6. Стимулиране на читалищната дейност за проучване, възстановяване, запазване и популяризиране на местните културни традиции и наследство.
 7. Развитие на културния туризъм и съпътстващите го природни културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.
 8. Изготвяне и разработване на проекти и кандидатстване по различни отворени програми, с цел осигуряване на допълнителни средства за обогатяване на материалната база и осигуряване на художествената дейност.
- Основни приоритети на читалищата от област Враца:
 1. Да работят за осигуряване на качествена образователна, културна, социална и информационна среда.
 2. Да разширят съдържателния и социалния обхват на читалищната дейност за привличане на по широк кръг население.
 3. Да разработват и реализират проекти за местно развитие и финансиране на читалищната дейност.
 4. Да предоставят на гражданите възможности да участват или да бъдат зрители на качествени културни продукти.
 5. Да се положат максимални усилия за развитие и разширяване дейността на действащите самодейни колективи.
 6. Да обогатяват библиотечните фондове съобразно интересите на своите читатели.
 7. Да развиват ползотворно сътрудничество с читалищата на територията на региона и страната и се изградят повече съвместни инициативи при осъществяване на дейности на различни нива. Да поддържат активно партньорство с общинската администрация, кметства, училища, детски градини, неправителствени организации, както и с други културни институции и бизнеса.
 8. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма.

II.3.6.2. Фестивали и традиционни културни прояви

От културните събития, традиционни за област Враца са - Международен фолклорен фестивал "Врачанска пролет" в град Враца, Международен фестивал за древни култури „Слънцето на Тодорка" в с. Оходен, община Враца, Международен Фестивал на занаятите и изкуствата в гр. Козлодуй, Международен фолклорен фестивал „Кукурузени усмивки" в с. Селановци, община Оряхово, „Фършанги" Международен карнавален фестивал в с. Бърдарски геран, община Бяла Слатина, Национален фестивал на малките театрални форми и фестивал на НЕТА в гр. Враца, Национален фестивал за съвременна хореография „Враца танцува" в гр. Враца, Национален фолклорен фестивал „Леденика", Национален фолклорен фестивал „Белокаменица" в с. Царевец, община Мездра, Национален фолклорен фестивал „Типченица пее" в с. Типченица, община Мездра, Национален фестивал на любителското

творчество „Пей и танцувай за Бутан“ в с. Бутан, община Козлодуй, Ботеви дни в общини Враца и Козлодуй, включващи различни мероприятия и изяви, Ботеви празници в община Борован, Посрещане на Ботеви поклонници /участници в ежегодния Национален туристически поход „Козлодуй – Околчица“/ в община Мизия, Младежки фестивал „Шумът на реката“ в гр. Козлодуй, Национален фолклорен събор „Де е българското“ в с. Очин дол, провеждащ се Туристически комплекс „Дядо Йоцо гледа“ и организиран от община Мездра, Празници на духовите оркестри “Дико Илиев“ в град Оряхово, Празник на старата градска песен “Мара Врачанка”. В периода 14-19 септември 2018 г. ще се проведе Врачански есенен панаир, който представлява културна програма, включваща концерти на местни изпълнители и гости от страната. Ежегодни панаирни празници се провеждат и в община Роман. Популярни са също и т.нар. Дионисиеви празници, които се провеждат на Археологически комплекс „Калето“ в община Мездра.

Културният календар на общините от областта включва много събития от регионално и местно значение - Общински фолклорен фестивал „Ехо в родния край“ в община Бяла Слатина, Общински фестивал на детската песен „Боровански врабчета“ в с. Борован, Фестивал за детска песен „Златно петле“ в гр. Бяла Слатина, Общински фестивал „Магията на Мездра“, „Хубост за бъдни векове“ - общински фолклорен събор в община Криводол, Общински фестивал на рибата в гр. Козлодуй и много други. Културните календари на общините са достъпни в реално време на техните сайтове.

II.3.6.3 Средства за подслон и настаняване в област Враца

В област Враца няма средства за подслон и места за настаняване в категорията 4 и 5 звезди. В периода 2014-2017 година се наблюдава променливост на броя на местата за настаняване и средствата за подслон в областта – от 30 през 2014 година до 27 през 2017 година. Като цяло, тенденцията е към намаляване.

Средствата за подслон и места за настаняване в област Враца съставляват 14.1% от всички на територията на Северозападния район. С намаляване броя на средствата за подслон, намалява и броя на леглата в тях за областта – от 1049 през 2014 година на 899 през 2017 година. В областта са едва 10.5 на сто от леглата на територията на Северозападния район. На фона на тенденциите за намаление в материално-техническата база на средствата за подслон и местата за настаняване в областта, можем да отчетем траен ръст в броя на реализираните нощувки – от 80 576 през 2014 година на 92 402 през 2017 година (ръст от почти 14,7%). Тази тенденция касае и броя на реализираните нощувки от чужденци на територията на областта в същата степен. През 2017 година, в област Враца са реализирани 16.5 на сто от нощувките в СЗР. Нарастващият брой нощувки генерира и нарастващи приходи от тях. За периода 2014-2017 година, приходите от нощувки в областта са нараснали с 206 850 лв. или 9.4 на сто. За сравнение приходите от нощувки в Северозападния район са се повишили с 34.2%. Темпът на растеж на приходите от реализирани нощувки в областта изостава значително от този на регионално ниво – 24.8 на сто за същия период. Един от факторите за по-ниския темп на растеж на приходите от нощувки може да се обясни с липсата на средства за подслон и места за настаняване в 4 и 5 категория, които добавят повече стойност. В този смисъл, определено е нужно да се направи повече за развитието на висококачествени туристически услуги, включително материална база за тях, които да генерират повече добавена стойност. Факторите за развитие на такива услуги съществуват

в природното, културното и историческо наследство на областта. Важно е то да бъде оползотворено уместно и устойчиво.

Положителна тенденция, въпреки ограничения обем туристически обекти в областта е, че сравнително голям дял заемат къщите за настаняване и семейните хотели, тъй като те създават възможности за разработване на уникални туристически продукти и пакети, стъпващи на локалните културни, исторически и природни предимства. Положителен момент по отношение развитието на бъдещи туристически продукти и пакети е наличието на различни по ниво и обхват местни оценки и стратегии за развитие на туристически продукти, осъществени като резултат от различни партньорски и трансгранични проекти.

Според Регистъра на категоризираните туристически обекти, към 20 юни 2018 година, средствата за подслон и местата за настаняване са съсредоточени в 7 от 10-те общини на областта: Борован, Враца, Козлодуй, Мездра, Мизия, Оряхово и Роман. Най-голяма е концентрацията на хотели в община Враца.

II.3.6.4 Религиозни храмове

Църквите и параклисите на територията на област Враца наброяват 125. В град Враца е седалището на Врачанската Света Митрополия на Българската Православна Църква. Най-много храмове има в община Враца – 33, следвана от община Мездра – 24, община Бяла Слатина – 23, община Криводол – 12, община Мизия – 8, община Роман – 7, община Оряхово – 6, общините Козлодуй и Борован – по 5 и община Хайредин – 2. Преобладават християнските църкви и параклиси.

II.3.6.5 Създадени туристически продукти

Най-популярното определение за туристически продукт е, че той представлява конкретна съвкупност от потребителски стойности предназначени да задоволяват определен вид туристическо търсене. Туристическият продукт е резултат от туристическата индустрия и представлява разнородна съвкупност включваща осигурените и ползвани от страна на туристите развлечения, услуги от комунално-битово естество, подслон, храна и транспорт както и много други блага, които са привидно безплатни, но много често са причината и целта за осъществяване на туристическо пътуване. В този смисъл, броят на туристическите продукти на една територия може да бъде променлив или пък една територия може да бъде част от различен брой туристически продукти.

Придържайки се към определението, както и информацията за дейностите, свързани сподкрепа или развитие на туризма, можем да посочим като самостоятелен туристически продукт, или елемент от такива, разположените в област Враца национални туристически обекти. Сред тях се открояват Регионалният исторически музей – Враца, Мемориалният комплекс “Ботев път” и пещерата “Леденика”.

Завършен туристически продукт предлага Националният музей – параход “Радецки” в Козлодуй. В областта туристически пакети предлагат още атракционен парк „Приказката“, клубовете по парапланеризъм и делтапланеризъм, вело клуб „Герак“, Природен парк „Врачански Балкан“, Ски-училището за деца в местността „Пършевица“.

Община Враца е реализирала проект „Враца – врата към древността“ за развитие и промоциране на регионален туристически продукт Враца - Мездра – Роман. Основната цел на проекта е да бъдат предложени инвестиционни решения, които да насърчат туризма и бизнеса в региона чрез популяризиране

на културните и историческите забележителности в региона. Общината е разработила 7 нови туристически пакета по проекта „Враца – врата към древността“, цветни дигпаяни, рекламен пътеводител с карта на туристическия район и обектите в него.

Друг ключов проект за областта е „Развитие на устойчив туризъм в Община Враца. Леденика – туризъм без сезони“. Целта му е разработване на природна атракция, базирана на пещера „Леденика“ и превръщането ѝ в основа на конкурентноспособен туристически продукт - символ на развиващата се туристическа дестинация Враца.

Община Мизия също реализира проект за насърчаване на туристическите дейности. Другите общини също са извършили дейности по развитие на природни, културни и исторически атракции.

Сред най-популярните туристически атракции в областта са Развлекателен парк „Леденика“, Увеселителен парк „Приказката“, Развлекателен комплекс „Средновековие“ и други.

В област Враца са разположени няколко манастира, сред които най-голям е Черепишкият манастир. В него могат да бъдат настанени до 30 души в стаи с по 3, 4 или 6 легла със собствен санитарен възел. Манастирите „Св.Йоан Предтеча“ и „Иван Пустини“ край Враца предлагат пакетни услуги за посетители и разполагат с необходимата леглова база.

В област Враца има 3 туристическите информационни центрове - Изграден Туристически информационен и експозиционен център, гр. Мизия, Информационен център към Природен парк „Врачански Балкан“ в с. Люти брод (обслужва се от читалищния работник при повикване или при заявка) и Природозащитен център „НАТУРА“ на практика съвместява функциите на Посетителски център и Информационен център на Природен парк „Врачански Балкан“ и на Община Враца. Многофункционалният природозащитен център „НАТУРА“ е открит през 2008 година и разполага с посетителски и информационен център и зала за семинари. Предлага пълна туристическа информация за Община Враца, Област Враца и Природен парк „Врачански Балкан“. В него се реализират и различни по вид образователни програми като Уикенд за устойчиво развитие, Излет „Биоразнообразието във Врачански Балкан“, Излет „История и култура във Врачански Балкан“ и други. В Северозападния район, ТИЦ има също в градовете Белоградчик, Берковица, Видин, Вършец, Плевен, Ловеч, Луковит както и в село Горни Лом и село Чупрене, Видинско.

II.4 ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ

II.4.1 Транспортна инфраструктура и достъпност

Транспортната система в Област Враца е представена от добре развита пътна мрежа, воден и железопътен транспорт. Това предоставя изключително добри възможности за развитието на интермодален транспорт и утвърждаването на областта като транспортен и логистичен център. От първостепенно вътрешно и международно значение за област Враца са преминаващите през територията ѝ важни железопътни и шосейни коридори с национално и международно значение.

II.4.1.1 Пътна мрежа

Международен транзитен път Е 79 – част от европейски транспортен коридор 4 Дрезден/ Нюрнберг – Прага – Виена/ Братислава – Будапеща - Крайова / Констанца – Видин – Враца – Мездра – София - Солун/ Пловдив - Истанбул, преминава през област Враца от границата със София област до границата с област Монтана.

Други важни пътища, обслужващи областта са:

- II-15 - Враца-Оряхово, който свързва областния център с град Оряхово и намиращия се там Фериботен комплекс „Оряхово – Бекет“;
- II-13 - осигурява връзката на област Плевен с международен път Е 79, в посока град Видин. Пътят свързва градовете Бяла Слатина и Криводол и намиращите се в тази отсечка села;
- II-11- разположен е покрай река Дунав и осигурява връзка на крайречните градове Оряхово, Мизия и Козлодуй, с областите Монтана и Плевен.

Пътната мрежа в Област Враца е изцяло изградена, около 90% от пътищата са с асфалтово покритие. Общата дължина на първокласните пътища към края на 2017 г. е 65 км (участък от международен път Е-79), на второкласните - 231 км, на третокласните - 355 км, а на общинските - 536 км. Относителният дял на първокласните пътища възлиза на 10.1%. Гъстотата на пътната мрежа на територията на областта през 2017 е 230 км/1000 кв.км, а гъстота на републиканската пътната мрежа – 178,0 км/1000 кв.км

През 2016 г. са рехабилитирани/реконструирани 156.399 км от пътната мрежа в област Враца. Новоизградените пътища на територията на областта възлизат на 7 км (обходният път на гр. Враца).

Част от републиканската пътна мрежа на територията на област Враца и общинската пътна мрежа е в незадоволително състояние. Към второ полугодие на 2017 г. дължината на републиканските пътища в лошо състояние е 300.268 км, а на пътищата в добро състояние – 141.584 км. Продължават дейностите по реконструкция и рехабилитация на пътната мрежа.

Таблица 10 Състояние на пътната настилка към 2017 г.

Състояние на настилка	Републикански пътища общо км	АМ км	I клас км	II клас км	III клас км	Пътни връзки км
Добро	141,584		21,916	82,563	32,670	4,435
Средно	202,794		37,429	82,149	81,556	1,660
Лошо	300,268		5,800	66,293	228,175	
Общо	644,646		65,145	231,005	342,401	6,095

Източник: ОПУ Враца

Подобрената транспортна инфраструктура ще благоприятства развитието на селското стопанство, туризма, промишленото производство, търговията и бързия и лесен достъп на хората до административния център на областта и общините.

II.4.1.2 Транспортна обезпеченост на населението

Единствено община Враца разполага с организиран вътрешно селищен транспорт в градските средища. В град Враца функционира и тролейбусен транспорт. Всички общини са осигурили транспортното обслужване на населението чрез договори с превозвачески фирми. Обслужването на учениците, които пътуват до средишните си училища по общини се извършва с организиран училищен транспорт, обезпечен материално.

II.4.1.3 Железопътна мрежа

Железопътна мрежа на територията на Област Враца, обхваща участъци от Главна железопътна линия № 2 „София – Мездра – Горна Оряховица – Варна“, включена в Европейското споразумение за главните международни ж. п. линии (AGC) и Главна железопътна линия № 7 „Видин – Мездра – София - Кулата“, включена в Европейското споразумение за най-важните линии за международни комбинирани превози и свързаните с тях обекти (AGTC).

Двете ж. п. линии, заедно с V главна ж. п. линия София - Кулата, формират трасето на Приоритетна ос №22 от Трансевропейската транспортна мрежа на българска територия по направлението на Трансевропейския транспортен коридор №4. Железопътните линии на територията на областта са 100% електрифицирани.

Около 60% от жп-линиите в областта са двойни. Гъстотата на железопътната инфраструктура в областта към 2017 година е 31,0 км/1000 кв.км. Тя е сравнително ниска дори на фона на ниската гъстота на ж.п. инфраструктурата в целия Северозападен район. Железопътният транспорт преминава през четири от общините на област Враца – Мездра, Враца, Роман и Криводол. Водещият железопътен възел, който има и национално значение, е гара Мездра. Тя осигурява връзката на Северозападна България със столицата София и вътрешността на страната. Другите по-големи железопътни гари са общинските центрове – Враца, Криводол и Роман. В настоящия момент незадоволителното състояние на ж. п. гарите, ниските скорости на движение на влаковете и лошото състояние на подвижния състав са главна причина за отлива на пътниците от железопътния транспорт. По данни на НСИ към 2017 г. общата дължина на ЖП линиите в областта е 112 км.

II.4.1.4 Гранични контролно - пропускателни пунктове

На територията на област Враца се намира ГКПП Оряхово по направление на второкласните пътища II-15 Враца - Мизия - Оряхово и II-11 Видин - Лом - Оряхово - Гулянци - Никопол. Фериботната връзка свързва градовете Оряхово и Бекет. Подобряването на граничните връзки, чрез модернизирани пристанищата и разширяването на инфраструктурата при транспортните възли, ще улесни дейностите по трансграничното сътрудничество с крайдунавските региони от поречието на река Дунав.

II.4.1.5 Воден транспорт

Водният транспорт в област Враца е свързан с река Дунав и достъпа до коридор 7 (Дунавският воден път) Рейн – Майн – Дунав и осигурява възможност за преки връзки със страните от Дунавския басейн. В границите на областта са разположени пристанищата на АЕЦ “Козлодуй” ЕАД и пристанището в град Оряхово и един фериботен терминал Оряхово – Бекет.

Пристанищата на АЕЦ “Козлодуй” ЕАД и пристанището в град Оряхово, са пригодени за товаро-разтоварни работи на стоки и суровини, като

пристанищният комплекс на атомната централа, се ползва само за собствени нужди. Потенциалът, с който разполага ГКПП – Оряхово и двата ферибота – румънски и български, позволява за 24 часа да се обработват 200 изходящи и 200 входящи тежкотоварни камиона. Поради критично ниските води на р. Дунав в началото на 2017 г. линията се обслужваше само от българската фериботна платформа като курсовете между 00.00 часа и 06.00 часа сутринта бяха временно прекратени. От 05.02.2017 г. ферибот Оряхово възобнови релацията си между Оряхово и Бекет без ограничения.

II.4.2 Техническа инфраструктура

II.4.2.1 ВиК инфраструктура

Област Враца разполага със сравнително добре изградена водоснабдителна мрежа. В общините Враца, Мездра и Криводол голяма част от водните количества са от язовир "Среченска бара", разположен между селата Бързия и Слатина (община Монтана), с общ завирен обем 16.5 млн.куб.м. Повърхностният оток на реките, потоците и суходолията в на територията на област Враца е обхванат от множество микроязовири, водите на които, след задържането и изравняването им, се използват за различни цели. Тези язовири имат малък обем и локално значение за напояване, риболов и други местни нужди на всяка една от общините от областта.

Водоснабдяването и канализацията в област Враца са услуги, които се извършват от "ВиК" ООД – град Враца. Регионът е относително задоволен с питейни води, но системата за водоподаване е високо енергоемка. Водоснабдяването се осъществява помпажно, гравитачно и смесено. Само 1,35% от подаваната вода е гравитачна. Подаването на водата до потребителите в населените места се осъществява чрез водопроводна мрежа с обща дължина 3 267 км (към 31.12.2017 г.). Водопроводната мрежа е разпределена както следва:

- Община Враца – 692 км;
- Община Криводол – 381 км;
- Община Мездра – 462 км;
- Община Роман – 192 км;
- Община Бяла Слатина – 494 км;
- Община Борован – 183 км;
- Община Оряхово – 219 км;
- Община Мизия – 181 км;
- Община Козлодуй – 240 км;
- Община Хайредин – 223 км.

Към 31.12.2017 година жилищата, свързани с обществен водопровод са 77 647 бр. В градовете броят им е 45 432, а в селата – 32 215. Към края на 2017 година дялът на населението, свързано с обществено водоснабдяване в област Враца е 99.6%, а населението с режим на водоснабдяване е едва 0.1%. В общините Враца, Криводол, Мездра, Бяла Слатина, Борован, Мизия и Хайредин цялото население е включено във водопроводната мрежа. Към 31.12.2017 година дялът на населението, включено във водопроводната мрежа в останалите общини е както следва: община Роман – 99.8%, община Оряхово – 97.64%, община

Козлодуй – 98.06%. Имайки предвид прогнозите за намаляване на речния отток в България с 20% през следващите десетилетия, наличният проблем в областта по отношение възрастта и качеството на водопроводните системи, важно е да продължат инвестициите в реконструкцията на водопроводната мрежа в областта, намаляване на загубите на вода, поддържане и опазване на наличните водоизточници и проучване на нови такива. По данни на ВиК ООД – Враца, качеството на питейните води в областта е задоволително и отговаря на изискванията на БДС 2823-83 „Вода за пиене“. По данни на ВиК Враца към 2017 година, делът на загубите при доставка на вода на потребителите от областта е 63.3% - по – висок от средния в СЗР.

По степен на изграденост на канализационната мрежа в населените места и пречиствателни станции за отпадни води има значително изоставане в региона спрямо развитието на водоснабдителните системи. Над 20% от изградените канализационни мрежи са физически и морално амортизирани, и се нуждаят от реконструкция, а в някои случаи от цялостна подмяна. В област Враца 79% от населението е канализирано, но разпределението по територии е с големи разлики. В град Враца е изградена 88.5% от канализационната мрежа. Дружеството ВиК ООД, гр. Враца поддържа и експлоатира 246.6 км канализация в шест населени места, както следва: гр. Бяла Слатина – 47.1 км, град Враца – 92.9 км, гр. Козлодуй – 48.4 км, гр. Мездра – 26.5 км, гр. Оряхово – 26.7 км, гр. Роман - 5 км. От градовете във Врачанска област, които имат в някаква степен изградена канализация и дружество ВиК ООД - Враца я експлоатира, гр. Роман е с най-ниска степен изградена канализация. Делът на населението с достъп до канализация към 31.12.2017 година е както следва:

- Община Враца – 80.68%;
- Община Криводол – 0.00%;
- Община Мездра – 46.75%;
- Община Роман – 17.34%;
- Община Бяла Слатина – 36.31%;
- Община Борован – 0.00%;
- Община Оряхово – 28.15%;
- Община Мизия – 0.00%;
- Община Козлодуй – 47.77%;
- Община Хайредин – 0.00%;

В общините Хайредин и Борован няма изградени канализационни системи.

По данни на ВиК ООД - Враца, централно водоснабдяване имат 99% от населените места в областта с изключение на с. Галово, с. Средни рът и с. Марково равнище, за чието водоснабдяване има изготвени проекти. Макар по степен на канализация област Враца да е в рамките на националните стойности, забавянето в изграждането на канализационни спрямо водоснабдителните мрежи е довело до липсата на канализация за 23% от населението на областта. На практика без канализационна мрежа са двете селски общини в областта – Борован и Хайредин. Изпълняваните проекти и подготвените такива в рамките на техническата помощ за подготовка на проекти в настоящия програмен период ще подпомогнат процеса на преодоляване изоставането в тази област в периода 2014 – 2020 година.

Канализационната мрежа отвежда, както отпадъчните води на абонатите водоснабдени с питейна вода, подавана от "ВиК" ООД – Враца, така и на абонатите със собствени водоизточници.

Изградени/подменени водопроводи

Новоизградената канализационна мрежа в областта в периода 2014-2017 година е 1,000 км. През този период са извършени инвестиции в разширяване на канализационна мрежа в общините Козлодуй, Мездра, Враца и Мизия. Съпоставката на данните за същия период показва промяна в дължината на водоснабдителната мрежа. Дължината на новоизградената водопроводна мрежа за периода 2013-2017 година е 11.133 км. Прегледът на реализираните проекти и инвестиции по общини показва, че усилията в периода са били съсредоточени в основни ремонти и реконструкция на вътрешните и захранващи водоснабдителни съоръжения. Осъществяването към периода на преглед на информацията в този сектор проекти ще променят показателите за новоизградена или изцяло рехабилитирана водопроводна мрежа по общини и в областта. Оперативните програми осигуряват необходимия ресурс за общините и оператора, с който да бъдат извършени мащабни и ефективни инвестиции във ВиК- сектора на областта.

През 2016 г. по ОП „Околна среда“ 2007-2013 г. са реализирани проекти на обща стойност 101 165 549,51 лв., на територията на общините Враца, Козлодуй, Бяла Слатина, Мездра. Чрез тези проекти се постига подобряване на качеството на предоставяните услуги за водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчните води и повишаване качеството на живот на населението в областта. Част от тези проекти са:

- „Интегриран проект за воден цикъл на гр. Враца“, с общ размер на усвоеното финансиране 58 585 675,33 лв.;
- „Интегриран проект за водния цикъл на град Бяла Слатина“, с общ размер на усвоеното финансиране 16 538 917,69 лв.;
- „Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Козлодуй“, с общ размер на усвоеното финансиране 12 919 209,23 лв.;
- „Доизграждане на канализационна мрежа и изграждане на ПСОВ – Мездра“ , с общ размер на усвоеното финансиране 13 121 747,26 лв.;

Проект "Интегриран проект за воден цикъл на град Враца" обхваща водопроводна мрежа, канализационна мрежа и Пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ). Интегрираният проект е разделен на две фази. Първа фаза, на стойност 41 164 219 лв. се изпълни в програмен период 2007-2013 на ОПОС. Втората фаза на проекта е на стойност 114 506 125.63 лв. Общо през 2016 год. (по данни от Годишния доклад за изпълнение на ОПР на община Враца) разходите по проекта са на стойност 6 384 000 лв.

С тези инвестиции общините в областта ще преодолеят натрупваните през годините проблеми свързани със загубата и качеството на питейна вода, както и ще осигурят модерна канализационна и пречиствателна система за отпадъчните си води. Общините Хайредин, Оряхово, Козлодуй и Криводол имат разработени техническите проекти за своите цялостни технологични решения във водния цикъл на тяхна територия, които да осигурят възможности за финансиране чрез оперативните програми на ЕС. Общините Мизия, Враца, Роман и Оряхово инвестират средства за подмяна и реконструкция на водопроводната си мрежа.

Създадени асоциации за водоснабдяване

С изменение в Закона за водите, влязло в сила от 2009 г. се регламентира нова система за управление, планиране и изграждане на ВиК системи и предоставяне на ВиК услуги чрез регистриране на Асоциации по ВиК.

Във ВиК асоциацията държавата има право на 35 на сто от гласовете, а всички общини разпределят помежду си 65 на сто от гласовете, пропорционално на броя на населението им.

II.4.2.2 Енергийна инфраструктура

От 2004 година разпределителната мрежа в областта се стопанисва и управлява от ЧЕЗ България ЕООД. Компанията всяка година инвестира финансови средства за повишаването на качеството и сигурността на захранването и за подобряване на услугите за клиентите си на територията на област Враца. Най-много средства са вложени в изграждане на трафопостове, подмяна на амортизирани трансформатори и кабели, изграждане на нови кабелни линии и изнасяне на електромерни табла извън границата на собствеността.

На територията на областта няма населено място без електроснабдяване.

Област Враца е център на един от 8-те региона на националната газопреносна мрежа – “Запад”. За територията на областта в този регион попадат общините Враца, Криводол, Роман. През ареала преминава северния полупръстен на газопреносната мрежа собственост на “Булгаргаз” ЕАД. В с. Чирен, на 15 км от град Враца, се намира единственото в страната хранилище на природен газ, изградено през 1974 г. на база изтощено газово находище. При рязък спад на температурите съхраняваните в газохранилището около 1,5 млрд. куб. м газ се използват за регулиране на налягането в националната и транзитната газотранспортни системи на “Булгаргаз”.

Близостта до националната газопреносна мрежа способства развитието на газопреносни мрежи в общините от областта.

Град Враца е добре газифициран град, с възможности за битова газификация и много добре развита промишлена такава. Газифицирането на града и общината се извършва от дружеството “Рила Газ” ЕАД. През май 2009 г. стартира изпълнението на първия етап от изпълнението на проекта за битова газификация на град Враца. През 2014 година продължи изграждането на територията на града от мрежата за битова газификация като са изградени допълнителна около 12 км мрежа. Ново изградената мрежа за 2016 година е 3.188 км.

По последни данни дължината на изградената газоразпределителна мрежа в град Мездра е 33.168.

Трасето дава възможност на повече от 2 200 домакинства да ползват предимствата на икономичното и екологично гориво. Газифицирането на общината се извършва от дъщерно дружество на компанията “Овергаз”.

Газопреносната мрежа през община Роман е 8,670 км, като 4,200 км от тях е основен газопровод, а 4,470 км - отклонение към „ Метизи“ АД. В общината няма газифицирани битови потребители. Има само 1 газифициран стопански потребител – „Метизи“ АД.

В етап на изграждане е разширяване на газопреносната мрежа на "Булгартрансгаз" ЕАД София, с цел създаване на техническа възможност за включване нови консуматори на природен газ на потребители от региона на гр. Козлодуй, АЕЦ „Козлодуй“ и гр. Оряхово.

Изграждат се преносни газопроводи високо налягане с АГРС от ПГХ Чирен до гр. Козлодуй и гр. Оряхово, свързващ посочените региони със съществуващата национална газопреносна мрежа. Изграждането се реализира със съфинансиране от ЕК по международен фонд Козлодуй.

Изградени алтернативни енергийни мощности

Стимулите и програмите, насърчаващи използването на възобновяеми енергийни източници доведоха до ръст в разкриването на алтернативни енергийни мощности на територията и на област Враца. Ако през 2009 година на територията на областта няма нито една такава мощност, то през 2011 година в региона работят вече 12 производителя на алтернативна енергия. В рамките на периода, спрямо 2010 година ръстът в регистрираните производители на алтернативна енергия е 25%. Процесът се стимулира и от засиления инвеститорски интерес в този сектор, както и възможностите на средата в област Враца.

Общините на територията на областта и инвеститори имат интерес от развитието на проекти, свързани с възобновяеми енергийни източници. За това допринасят особеностите на релефа и климата в региона. През 2010 година, именно в малки ВЕЦ е направена една от инвестициите клас А за България – изграждането на МВЕЦ "Гара Елисейна" и МВЕЦ "Ребърково" в община Мездра. През 2012 година започва изграждането на МВЕЦ "Кунино" в община Роман. Проектите свързани с изграждането на малки водоелектрически централи за периода 2009-2012 достигат 10, като проектната мощност на планираните или изградени съоръжения надхвърля 13.3 MW.

На различен етап в своето изпълнение са проектите за Ветрогенераторен парк в община Оряхово и Ветрогенераторен парк "Веслец" в общините Роман и Мездра с обща проектна мощност от 152 MW.

Над 35.1 MW е сумираната мощност на изградените или в процес на създаване фотоволтаични централи на територията на областта. Проектите за фотоволтаични централи или паркове са 8. Функциониращи фотоволтаични централи има в общините Криводол, Враца и Бяла Слатина. На различен етап от създаването си са фотоволтаичните мощности в с. Лисура и с. Градешница, община Криводол; селата Лиляче и Мраморен в община Враца, с. Камено поле, община Роман и в община Мизия.

За фотоволтаичната инсталация в Мизия има положително становище от ЧЕЗ за присъединяване към енергопреносната система на компанията.

Област Враца е част от проекта по „Програма на ЕК – Интелигентна енергия – Европа 2007-2013 г.". В проекта участват 15 партньора от 7 страни (Италия, Румъния, Испания, Латвия, Кипър, Унгария и България). Проектът стимулира развитието на "отворени" енергийни политики, използвайки пряк подход, свързващ социалните и икономическите политики на партньорите - региони.

За периода 2013-2017 година в община Враца се изпълнява проект за разработване на високотехнологична електронна система за автоматизирано подпомагане на производството на електроенергия от възобновяеми енергийни източници

Към 31.12.2017г. на територията на община Бяла Слатина има общо 7 (седем) производители на алтернативна енергия. Техните мощности и съоръжения се намират съответно в гр. Бяла Слатина, село Полица, село Алтимир и село Бъркачево.

В община Хайредин има 2 производители на алтернативна енергия: ВЕЦ „Елена“-с.Хайредин - приет с държавна приемателна комисия на 17.10.2012г.; ФтЕЦ Рогозен - въведен в експлоатация на 29.05.2012г.

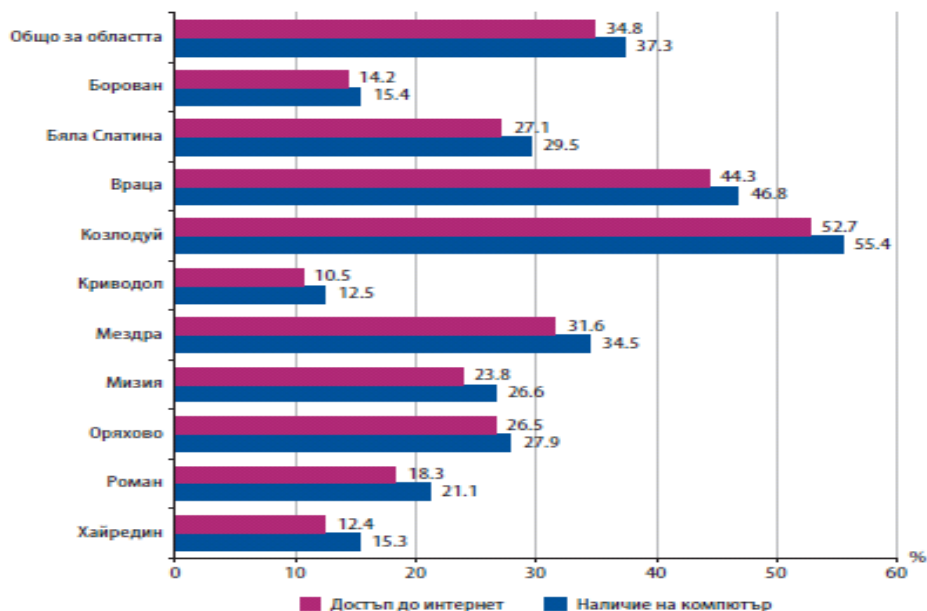
За периода 2014-2017 г. община Роман реализира проект“Реконструкция и изграждане на ефективно енергоспестяващо и екологично улично осветление на община Роман“

През последните 5 години за останалите общини няма данни за изградени възобновяеми енергийни източници и производители на алтернативна енергия.

През 2017 г. се забелязва активност сред фирмите в областта, при кандидатстване по ОПИ 2014-2020 по схемите свързани с модернизацията и във въвеждане на енергоспестяващи технологии.

II.4.2.3 Телекомуникации и широколентов достъп

В рамките на Северозападния район, по отношение достъпа до интернет, най-бързо се развива област Враца. По информация на НСИ към 08.12.2018 г. за Северозападен район 57.8 % от домакинствата имат достъп до интернет, като за България този дял вече е 67,3 %. С най-висок дял на жилища с наличие на компютър и достъп до интернет към 2011 г. е община Козлодуй, а с най-нисък е община Криводол. Общините с преобладаващо селско население са с най-малък процент жилища с компютър и достъп до интернет.

Фигура 15 Достъп до интернет и наличие на компютър в жилищата от област Враца,
Източник: НСИ, 2011 г.

В област Враца има трайна тенденция за нарастване на броя на домакинствата с достъп до широколентова връзка.

Данните на НСИ за периода 2006-2018 година отчитат устойчив и прогресивен ръст на лицата между 16 и 74 години в област Враца, които ползват интернет регулярно. През 2006 година относителният им дял от населението е бил 19.1%, докато към 2016 г. той е нараснал на 56.1 %.

Въпреки очертаните положителни тенденции, област Враца все още е под средните за страната стойности на цитираните показатели. Предвид нарастващата роля на информацията, е необходимо да се разшири достъпът до използването на мрежите и услугите на ИКТ, особено в по-малките градове и селата, където обществените места за достъп до информация са единствената възможност за много потребители, но броят им все още е твърде ограничен. Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.

II.5 ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

II.5.1 Природни ресурси и биологично разнообразие

Почви

По своя характер и тип, почвите в област Враца са разнообразни, като определящ за почвообразователния процес е релефа и типичната за него растителност. Видът на почвите в посока север юг е карбонатен чернозем, около поречието на р. Дунав, излужен чернозем в района на община Бяла Слатина, оподзолен чернозем на територията на община Борован. В предпланинската част на областта преобладават кафявите горски почви с рендзини, а по поречието на реките Искър, Малък Искър, Въртешница, Ботуня и Скът са разпространени наносните алувиално-ливадни почви. В планинската част на област Враца, масово разпространените почви са светлосивите горски (псевдоподзолистите). Най-разпространени са черноземните почви, следвани от сивите горски почви, кафявите-горски и планинско ливадните.

Води

Територията на област Враца се отнася към Черноморската водосборна област и в частност - Дунавския водосборен район. Районът е с относително най-голям размер на водните площи спрямо общата територия (2,3%) при среден показател за страната - 1,8%. В този аспект река Дунав играе важна роля както за водния баланс на страната, така и за района на област Враца. Тъй като водните ресурси (повърхностни и подземни води) се подхранват предимно от валежите, оттока им е разпределен твърде неблагоприятно по сезони. Главният максимум на оттока е през пролетта и зимата, а минимума е през втората половина на лятото и началото на есента. През територията на област Враца по-големи реки с местно и национално значение са река Искър, разположена в източната част и река Огоста намираща се в северозападна посока от административния център - град Враца. Със сравнително по-малко местно значение са реките Ботуня, Скът, Въртешница (Лева), Малък Искър и др.

Подземни богатства

Основните полезни изкопаеми, които се добиват на територията на областта са: варовик – в района на общините Враца и Мездра и както и нефт и природен газ край село Бутан, община Козлодуй, а добивът на строителни материали – пясък и баластра, се извършва по поречието на реките Дунав, Огоста, Искър, Ботуня и Скът. На територията на областта има 19 находища на полезни изкопаеми.

Биологично разнообразие

Област Враца е разположена между ниските крайречни тераси на река Дунав на север и високото било на Стара планина на юг, покривайки една част от Дунавската хълмиста равнина. Разнообразието на релефа и умерено-континенталния равнинен и планински климат в областта определят нейното биологично разнообразие.

Горските територии в област Враца заемат – 8,19% или 24 772 ха от територията на областта. В зависимост от надморската височина, в областта от дървесните видове се срещат различни видове дъб - горун, благун, чер, червен дъб; липа, келяв габър, акация, топола, черен и бял бор в пояса от 150 до 600 метра надморска височина. Над тази височина в горите преобладават бук, ела и смърч. Доминиращ вид в ниските части е бука. Освен дървесните видове, на територията на област Враца се срещат над 20 вида тревисти лечебни растения, описани във Флорологичния атлас на България. В областта има изключително редки и защитени растения, някои от които описани в Червената книга на България. Повечето от тях се срещат в защитените зони на Врачанския Балкан. 150 са дърветата, обявени за вековни или забележителни на територията на област Враца.

Изключително голямо е видовото разнообразие на растенията и животните в южната част на област Враца и по Дунавската равнина. Обширните скални комплекси на територията на ПП "Врачански Балкан" са местообитание на над 250 вида гръбначни животни, от които най-многобройна е групата на птиците над 180 вида: жълтоклюна чавка, алпийски бързолет, червенокрил стенолаз, планинска бърбрия, кълвач, египетски лешояд. Макар и рядко се наблюдават скален орел, обикновен мишелов, малък ястреб и други грабливи птици използващи района за ловуване. Срещат се пъстър пор, горски и кримски гущер, пепелянка, кафява мечка, видра, рис, шипоопаша костенурка и др. Пещерната фауна е едно от най-големите богатства на района. Някои от пещерните видове се срещат само тук. Голяма част от животните са включени в Червената книга на Република България, като застрашени от изчезване и/или редки видове.

Защитени територии

Област Враца се характеризира с богатство от защитени територии и обекти. Те покриват 222.6 км² или 6.1 % от територията ѝ. От тях 192.46 км² са природни паркове (Природен парк "Врачански Балкан"), 14.3 км² – резервати ("Врачански карст"), а останалите 15.7 км² са защитени територии и природни забележителности. От всички защитени територии в областта, само паркът и резерватът са с план за управление. В община Враца са концентрирани територии от природен парк "Врачански Балкан", резерватът "Врачански карст", 5 природни забележителности и 3 защитени местности (тук са пещерите "Понора" и "Леденика"). След община Враца, най-много защитени природни обекти и територии има в община Роман – 5 природни

забележителности, община Мездра – 3 природни забележителности и община Оряхово – 3 защитени местности.

На територията на област Враца има 18 защитени зони по НАТУРА 2000, от които три са за опазване на дивите птици и 15 за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна. Най-голям дял, спрямо землището на общината, защитените територии по НАТУРА 2000 заемат в общините Козлодуй (67.2%), Враца (44.7%), Роман (34.2%) и Мездра (32.6%). Най-малко защитените територии по НАТУРА 2000 по този показател има в общините Бяла Слатина (0.7%), Мизия (6.5%) и Криводол (6.4%) – от териториите на съответните общини. Само в община Борован няма защитени зони.

II.5.2 Качество на околната среда

Качеството на **атмосферния въздух** в областта по общини по показателите O_3 , CO , SO_2 , NO , NO_2 , проследявани от РИОСВ – Враца в периода 2013 – 2017 година е добро. Превишаване на допустимите норми за периода се наблюдава единствено при $ФПЧ_{10}$. 59% принос в страната за фините прахови частици битовото отопление е най-големият причинител на замърсяване. Данните показват, че качеството на въздуха е най-лошо именно през зимните месеци. Освен за града, като цяло използването на твърди горива в домовете има огромен негативен ефект върху въздуха в самите помещения с директно отражение върху здравето на хората там. Другият сериозен източник на замърсяване на въздуха е транспортът. Замърсяването с $ФПЧ$ от транспорта се дължи в огромна степен на наличието на голям брой автомобили без катализатор или с неработещ такъв, като начин за решаването му е при годишните технически прегледи такива автомобили просто да не бъдат допускани до движение. Третият източник на замърсяване, който зависи от общините е поддържането на улиците, като това най-често се свързва с тяхното миене.

Община Враца работи по изпълнение на Общинска програма за намаляване на нивата на $ФПЧ_{10}$ в периода 2015 – 2018 година. Промислената дейност в района контролиран от РИОСВ-Враца е ограничена и не води до сериозно замърсяване на качеството на атмосферния въздух. В годишните доклади за качеството на околната среда на РИОСВ – Враца няма данни и посочени източници на замърсяване на атмосферния въздух с летливи органични съединения.

Количествен, оперативен и контролен мониторинг на **повърхностните води** в областта се извършва от РИОСВ – Враца чрез 18 пункта разположени на реките Огоста, Ботуня, Въртештица, Бързина, Скъп, Малък Искър, Искър и язовирите „Аспарухов вал“, „Бързина“, „Три кладенеца“. Замърсяването с нитритен азот е основен проблем за повърхностните води в областта. За река Огоста след гр. Чипровци следва нарастване и при заустването водите по съдържание на нитритен азот надвишават допустимата III-та категория. За водите на р.Скът след гр. Бяла Слатина се запазва тенденцията от няколко години за постоянни превишения над пределно допустимите концентрации /ПДК/ по показателя „нитритен азот“. Наблюдават се периодични завишения на този замърсител на река Искър при град Роман. Аналогична е надлъжната схема на изменение на съдържанието на амониев азот и фосфати. Основен източник на замърсяване на повърхностните води са отпадъчните води от селищните канализации.

На контролираната територия основните индустриални обекти заустват производствените си отпадъчни води в канализационните системи на населените места. От промишлените дейности които оказват въздействие върху водните обекти на територията на РИОСВ-Враца са винопроизводство, месопреработка, млекопреработка, обезводняването на отпадъчни нефтопродукти, преработката на инертни материали. Антропогенното натоварване на водите от точкови източници е основно заустването в реките на отпадъчни води от градските канализации без изградени ПСОВ.

При подземните води се наблюдават повишени стойности на нитритен азот. Биогенните замърсители - нитрати, нитрити и др. се внасят в подземните води чрез непречистените битово-фекални води, водите от животновъдните ферми и дъждовните води от наторяваните земеделски площи. Наличието на биологични и органични компоненти в подземните води не винаги е признак за замърсяване и понякога тези компоненти имат минерален произход.

По данни на Областна дирекция „Земеделие“ гр. Враца площта на земеделските земи на територията на област Враца към 2017г. възлиза на 240 148 ха, от които обработваемата земя е 186 794 ха в т.ч. ниви - 172 149 ха, трайни насаждения- 1 331 ха, постоянно затревени площи и ливади – 52 023 ха и други площи с различен начин на трайно ползване. Горските площи са 52 144,7 ха.

За оценка състоянието на почвите на територията на страната е изградена национална система за мониторинг, категоризирана по нива. По почвен мониторинг I-во ниво на територията на РИОСВ-Враца са обособени 12 пункта в които се извършва пробонабирането на почвени проби.

Няма данни за замърсяване с пестициди на почвите, включително от съхраняваните негодни или залежали такива за периода 2014 – 2017 година. Прилагането на Добрите земеделски практики от земеделските производители в региона, спазването на технологичните изисквания при употребата на пестициди и минерални торове, програмите за екологично земеделие и животновъдство, въведеният контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, технологичното обновление в производствените процеси са дейности, които водят до намаляване на замърсяването на земите и почвите.

Пределно допустимите концентрации на тежки метали и арсен в почвите в областта не се превишават. Засоляване на почви на територията на РИОСВ-Враца не е установено. Наблюдава се трайна тенденция за вкисляване на почвите в областта. Една от основните причини за антропогенно вкисляване на почвите е дългогодишното минерално торене с кисели азотни торове особено когато е самостоятелно без съпътстващо фосфорно и калиево торене. Периодичното повърхностно преовлажняване на почвите в някои райони също е предпоставка за вкисляването им.

Замърсяването на почвите с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е с локален характер. При извършване на проверки свързани с екологосъобразното управление на БО и чистотата в населените места през 2016 и 2017г. са констатирани нерегламентирани замърсявания със строителни и битови отпадъци, които водят до увреждане на почвите в региона. В тази връзка по предписания на РИОСВ-Враца от страна на общините и кметствата са предприети мерки по почистването на такива замърсени терени.

На територията контролирана от РИОСВ – Враца са констатирани нерегламентирани сметища със строителни и битови отпадъци, които замърсяват и увреждат почвите в региона. В тази връзка по предписания на

РИОСВ-Враца от страна на общините са предприети мерки по почистването на такива замърсени терени. Въпреки усилията, които полагат общините, все още е недостатъчен контролът от тяхна страна за недопускане на замърсяване на почвите със смесени битови и строителни отпадъци.

Полагат се съвместните усилия на местните власти и РИОСВ – Враца за предотвратяване на нерегламентирани сметища в областта. През периода 2014 – 2017 са почистени близо 200 нерегламентирани замърсявания, като в тази бройка не попадат почистените от отпадъци участъци на речните легла и бреговете на реките.

През последните години обемът на произвежданите битови отпадъци в областта се свива близо три пъти, което наред с други фактори може да се обясни и с намаляването на населението на областта. 100% от населените места в общините на област Враца са обхванати от системи за събиране, извозване и депониране на ТБО. В областта функционират 2 регионални депа за неопасни отпадъци – РДНО Враца – Мездра и РДНО – Оряхово. Първото обслужва общините Враца и Мездра, а второто – общините Оряхово, Мизия, Хайредин, Борован, Бяла Слатина, Козлодуй и Кнежа. Неопасните отпадъци на община Криводол се извозват на регионалното депо в Монтана, а тези от община Роман – на общинско депо до изграждането на регионалното депо в Луковит, където ще се извозват след неговото завършване.

Общините членуващи в РСУО – Оряхово са изготвили и подали документи за разглеждане по „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци“. Същите се предвижда да се разположат на територията на РДНО-Оряхово.

Общините в областта нямат определени площадки и график за събиране на отпадъци от електронно и електрическо оборудване. В повечето случаи тези отпадъци попадат в потока на битовите отпадъци.

Намаляването на броя на тежките индустриални предприятия в региона води до намаляване броя на депата за съхраняване на производствени и опасни отпадъци от 4 през 2007 на 1 през 2011 година. Обектите генериращи производствени и опасни отпадъци на територията на област Враца имат разработени програми за управлението им и водят отчетност за техните количество. Всички проверявани дружествата образувачи производствени и/или опасни отпадъци имат обособени и обозначени площадки за временно съхранение на разделно събирани отпадъци по вид и свойства

На територията на област Враца няма инсталации за третиране на болнични отпадъци. Средногодишно се образуват около 20-22 тона опасни болнични отпадъци. Помещенията за временно съхранение на болничните отпадъци, отговарят на изискванията за безопасно съхранение (самостоятелни и заключващи се складове, вентилирани, осигурена течаща вода, керамичен под и т.н.). Здравните заведения в региона имат разрешителни за дейности с болнични отпадъци, представили са програми за управление на отпадъците и имат заверени отчетни книги.

Измерваните нива на промишлен шум в област Враца, излъчван в околната среда, отговарят на нормите. Контролът на нивата на шум излъчван в околната среда се от РИОСВ - Враца и Акредитирана Регионална Лаборатория - Враца. По общини източниците на шума са концентрирани в промишлените зони и около преминаващите транзитни автомобили и/или вътрешноградската транспортна мрежа. Големите производствени мощности са далеч от

жилищните територии на населените места, което не позволява достигането на нива на дисконфорт през различните части на денонощието.

На територията на област Враца е разположена АЕЦ „Козлодуй“. Тя представлява рисков фактор по отношение възможностите за **радиоактивно замърсяване** на околната среда. Набират се проби от необработваема почва в 13 пункта разположени в тридесеткилометровата зона на АЕЦ “Козлодуй”, в 3 пункта за дънни утайки на всеки три месеца, в 9 пункта от стокилометровата зона се пробонабира веднъж годишно. Резултатите от радиологичния мониторинг на околната среда за периода 2014 - 2017г. показват, че радиационният гама фон в област Враца е в границите на характерните за страната фонове стойности. Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух в пунктовете на наблюдение в обхвата на РИОСВ- Враца.

II.5.3 Уязвимост от климатични промени. Екология и превенция на риска

Общините в областта работят за премахване на нерегламентираните сметища образувани в резултат от неконтролирано изхвърляне на отпадъци от граждани и фирми на входовете и изходите на населените места или върху някои земеделски земи. Към 2009 година, общините Враца и Мездра са закрили всички нерегламентирани сметища на своя територия. С подкрепата на ПУДООС, община Враца премахва 12 нерегламентирани сметища в 8 села от територията си и квартал “Бистрец”. Общините Бяла Слатина, Криводол, Оряхово и Мизия закриват общо 25 нерегламентирани сметища с площ от 93 дка. През 2010 година общините Борован, Бяла Слатина, Криводол и Роман закриват 16 сметища с площ 61 дка. През 2011 година в община Хайредин закритите сметища са 2 с площ от 25 дка. В рамките на инициативата “Обичам природата – и аз участвам” се почистват, възстановяват и озеленяват терени, оформят се зони за спорт, паркови пространства и зелени площи. За периода 2014-2017 г. са почиствени над 200 нерегламентирани замърсявания.

Общините Борован, Бяла Слатина, Враца, Криводол, Мездра, Роман и Оряхово имат сключени договори с колективната организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екопак България“ АД, гр. София. Разделно събраните отпадъци от горепосочените общини се събират и транспортират от „БКО“ ООД, гр. София до площадка в гр. Враца на която се намира сепарираща инсталация на фирмата. Процента на обхванатото население от трикомпонентната системата за разделно събиране на отпадъци за всяка община по отделно е между 40-45 %. Това се дължи на факта, че контейнерите за разделно събиране на отпадъци от опаковки в някои от населените места са разположени предимно в общинските центрове. Общините Мизия, Козлодуй и Хайредин имат сключени договори за организиране на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки с „Булекопак“ АД, гр. София.

Област Враца е богата на защитени територии - 27 броя, които обхващат над 6% от територията ѝ. В периода от 2006 до началото на 2013 година, в тясна координация между РИОСВ, Дирекцията за управление на ПП “Врачански Балкан”, държавни ведомства и неправителствени организации са реализирани или се реализират мащабни инициативи свързани с опазването и обогатяването на биоразнообразието в района.

Създаден е Многофункционален център за ключови консервационни дейности на територията на Природен парк „Врачански Балкан“. Подобро е

състоянието на пет европейски значими местообитания и над 20 застрашени вида на територията на парка. Дейностите са осигурени с 500 179,02 лева чрез Оперативна програма “Околна среда”.

Съвместно с Дружеството за защита на хищните птици, в региона са заселени 3 от 9-те двойки белоглави лешояди внесени в страната ни от Испания през 2010 година с цел възстановяване на популацията им във Врачанската планина. Съвместно с WWF (Световният фонд за защита на дивата природа) и Изпълнителната агенция по горите, Врачански Балкан става част от инициативата “Опазване и възстановяване на 11 типа природни местообитания край реки и влажни зони в 10 Натура 2000 места в българските гори” Възстановени са крайречни местообитания, както и местообитания, характерни за влажните зони, премахнати са чужди растителни видове и са засадени местни такива, обучени са над 150 недържавни горски собственици.

През 2012 година, в рамките на проекта “Изпълнение на дейности за устройство и управление на ПП „Врачански Балкан” са извършени възстановителни дейности и изградена посетителска инфраструктура, подкрепени от ОП “Околна среда” с 4 533 937,85 лева.

През 2013 година, изпълнявайки дейност “Мобилност” на Програма “Леонардо да Винчи” експерти на РИОСВ, Държавно лесничейство, ПП “Врачански Балкан”, Областна дирекция “Земеделие и гори” обменят идеи и добри практики свързани с управлението на защитените територии и запазване на биоразнообразието в Антверпен, Белгия.

РИОСВ - Враца изпълнява и поредица дейности по устойчиво управление на резерват “Врачански карст” посредством едноименен проект подкрепен от програма “Околна среда” с 352 900 лева.

Към 2017 година се осъществява проект по Национална програма за младежта (2016-2020 г.) на Министерството на младежта и спорта. Проект “Младежки доброволци - за еко образование” е насочен към насърчаване и подпомагане на доброволчеството за опазване на околната среда от младите хора в Северозападна България. За постигане на целите на проекта ще бъдат избрани и обучени 15 младежи на възраст 18-29 години, живущи в гр. Враца и селата: с. Згориград, с. Паволче, с. Челопек, с. Лютиброд, с. Миланово, с. Очин дол. Младежките доброволци ще организират и проведат 3 броя доброволчески инициативи, които да обхванат минимум 300 младежи от района.

В периода 2014 – 2017 година нараства броя на предприятията въвели в промишленото производство опазващи околната среда технологии и системи за пречистване и рециклиране на отпадъчните продукти (води, газове, суспензии, твърди и опасни отпадъци), работещи на територията на област Враца.

През 2009 година, с цел намаляване на емисиите на вредни вещества изпускани в атмосферния въздух- „Холсим (България)” АД, с. Бели извор е въвело: импулсен ръкавен филтър – към ролкова преса и байпасна система за намаляване на емисиите от серни оксиди и хлороводород - към Пещ №2 за производство на цимент. Компанията продължава инвестициите в тази посока и през следващата, 2010 година, когато изгражда импулсен ръкавен филтър към Клинкер товарище. Изградена е инсталация за оползотворяване на сортирани битови отпадъци.

За периода 2014-2018 г. са реализирани няколко важни проекта по **Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.** Проектите са по Мярка 3.5.1. Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура и са на обща стойност **8 531 237 лв.**

- **община Враца**

- "Отстраняване на щетите от наводненията през 2014 г." все още в процес на изпълнение, на обща стойност 1 311 072,49 лв.
- "Ремонт и възстановяване на пострадали обекти от наводненията през периода 31.07.2014 – 04.08.2014 на територията на Община Враца" с обща стойност 664 566,96 лв.
- "Ремонт и възстановяване на пострадали обекти от наводненията през периода 31.07-04.08.2014 г. на територията на община Враца" - 664566,96 лв.
- Ремонт язовирна стена и гасителя на яз. "Желязковец" - 148085,15 лв.
- Ремонт на преливник и гасителя на яз. "Мраморчица" - 195996,76 лв.
- Възстановяване на улично платно на ул. "Йордан Лютибродски", с. Баница; Медковско дере - гр.Враца - почистване от камъни и наноси на речното корито и околното пространство, възстановяване на стоманобетонните укрепителни стени и укрепване на водопроводни тръби - 142510,96 лв.
- Възстановяване на улично платно на ул. "Александър Стамболийски", с. Три кладенци: Подпорна стена и ремонт на отводнителен канал - 150839,8 лв.
- Аварийно укрепване и възстановяване на разрушената част на основите на мост - общински път VRC 1035 - изхода на с.Три кладенци – 179 841 лв.
- Укрепване на свлачищни деформации с. Веслец – 428 076 лв.

- **Община Бяла Слатина**

- „Възстановяване на пътната настилка и водопроводната мрежа в гр. Б. Слатина засегнати от наводнението на 01 август 2014 г.“ - 1349473,54 лв.
- Възстановяване на пътна настилка и водопроводна мрежа в гр. Бяла Слатина, засегнати от наводнението на 01 Август 2014 г. – 1 349 473, 54 лв.

- **Община Мездра**

- „Възстановяване на подпорни стени на територията на община Мездра“ - 88268,79 лв.

- **Община Оряхово**

- „Преодоляване щетите от бедствията от 30.01-04.02.2015 г. в община Оряхово“ - 232304,93 лв.
- Укрепване на свлачище кв. Изток – 130 000 лв.
- Укрепване и реконструкция на отводнителни съоръжения по ул. "Хр. Ботев", ул. "Г.Димитров" и ул. "Кирил и Методий" – 318 876 лв.

- “Център за координация и управление на действията при бедствия в трансграничната зона” - 10 995 172,28 лв. (проект на ОА Враца);

- **община Хайредин**

- Подпорна стена за укрепване на левия бряг на река Огоста в границите на с. Хайредин – 868 086 лв.

Община Мизия е изпълнила проект „Възстановяване проводимостта на р. Скът чрез почистване на наноси в границите на регулацията на гр. Мизия и с. Крушовица”, финансиран чрез Фонд „Солидарност” на Европейския съюз на обща стойност 1 777 213 лв.

По Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда, Община Враца е направила Актуализация на програмата за управление на качеството на атмосферния въздух в Община Враца, община Криводол с изпълнила проект „Чист въздух за децата на България” и проект „Обичай природата и я пази”.

Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство, няколко общини са изпълнили проекти с екологична насоченост: “Екологично и чисто село” – община Бяла Слатина, „Косталево – чисто и зелено село: - община Враца и „Почистване и обособяване на зона за отдих в с.Гложене“- община Козлодуй.

По Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците са изпълнени следните проекти на обща стойност 117 841 274,68 лв.:

- „Изграждане на инсталация за предварително третиране и инсталации за компостиране, в рамките на Регионалната система за управление на отпадъците в Регион Оряхово” - общините Борован, Бяла Слатина, Кнежа, Козлодуй, Мизия, Оряхово, Хайредин”, в процес на изпълнение на обща стойност 13 498 945,68 лв.
- „Закриване и рекултивация на общинското сметище за битови отпадъци, разположено в землището на гр. Бяла Слатина, местността “Любимир”- община Бяла Слатина – 1 865 714 лв.
- Закриване на съществуващо сметище за ТБО в град Козлодуй – община Козлодуй на стойност 1 900 701 лв.
- Почистване и рекултивиране на нерегламентираните сметища на територията на общината и прекратяване образуването на нови - община Козлодуй, на стойност 46 500 лв.
- Повишаване на ефективността на организираната система за събиране и транспортиране на битови отпадъци от всички населени места на територията на общината- община Козлодуй, на стойност 529 414 лв.

II.5.4 Рискови зони и въздействия – прогнози

Сеизмичност

Област Враца не попада в нито една от установените 5 сеизмични зони на България. Най-близката до област Враца сеизмична зона е Софийската. От представените в “Сеизмично райониране на Република България съобразено с

Еврокод 8 “Сеизмично осигуряване на строителни конструкции” и изработване на карти за сеизмично райониране с отчитане на сеизмичния хазарт върху територията на страната” (ГФИ на БАН, София, 2009), може да се направи извода, че област Враца (територията на всички общини в областта) е в район с ограничена сеизмична опасност, но при силното влияние върху тази опасност на сеизмичната зона във Вранча, Румъния. Всички заинтересовани страни на територията трябва да имат предвид цитирания документ при планирането и провеждането на дейности свързани с изграждането на местната инфраструктура и дейности, свързани с опазване живота и здравето на населението при бедствия и аварии.

Наводнения

Съгласно Плана за управление на риска от наводнения за Дунавски район (басейните на р. Огоста, р. Искър и р. Дунав), разработен в съответствие с Директива 2007/60/ЕС за оценка и управление на риска от наводнения, определените райони със значителен потенциален риск от наводнения по чл. 146г от Закона за водите са:

Име на РЗПРН	Дължина, km	Водно тяло	Населено място	ЕКАТЕ	Община	Област	Степен на риск
р. Огоста при гр. Мизия	33,9	BG1WO400R009	гр.Мизия с.Гложене с.Хърлец с.Сараево с.Крушовица	48043 18505 77548 65396 40200	Мизия Козлодуй Козлодуй Мизия Мизия	Враца	висок
р.Въртешница при с.Бели извор	6,3	BG1OG600R007	с.Бели извор с.Власатица	03438 11555	Враца	Враца	висок
р.Скът при гр.Бяла Слатина	7,3	BG1OG307R013	гр.Бяла Слатина	07702	гр.Бяла Слатина	Враца	среден
р.Искър при гр.Роман	16,9	BG1IS135R026	гр. Роман	62997	Роман	Враца	висок
р. Дунав	472	BG1DU000R001	Населените места по крайбрежието от с. Ново село до гр.Силистра		Всички общини	Видин, Враца, Плевен, В.Търново, Русе, Силистра	висок

На областно ниво са приети конкретни мерки за намаляване риска от наводнения на територията на областта, включващи организирано денонощно наблюдение на нивата на всички реки и хидротехнически съоръжения, както и на нивото на р. Дунав в общините Козлодуй и Оряхово, определени са критичните участъци за повишено внимание по поречието на р. Скът при с. Нивян, община Борован, при Бяла Слатина и Мизия, поречието на р. Огоста при с. Хайредин, язовир „Рогозен 1“, община Хайредин, р. Дунав при пристанището на гр. Оряхово и теплоцентралята при гр. Козлодуй, направени са работни списъци на домакинствата в заливните зони за готовност за евакуация, описани

са републиканските и общински пътни участъци, които може да бъдат залети и маршрутите, по които се пренасочва движението.

За Центъра за спешна медицинска помощ е разработен план за действие при кризисни ситуации,, като са определени алтернативни обходни маршрути за достъп на санитарните автомобили и екипите на „спешна помощ“ до населението.

Превантивните мерки са свързани с дейността на Областния щаб за изпълнение на плана за защита при бедствия и се предприемат за ограничаване на рисковете, без да са налице предпоставки за възникване на ситуации, застрашаващи населението или инфраструктурата към настоящия момент.

Засушаване

Валежната сума през лятото е над 180 mm за територия на Враца, което не предполага воден дефицит при правилно управление на водните ресурси и наличие на подходящи резервоари за съхранение на водата. Както валежите в нормално влажна година, така и интензивните валежи след сухите периоди в райони без резервоари за съхранение на водите, се оттичат и не могат да се ползват.

Японският модел CGCM2 проектира едно от най-слабите повишения на годишните температури в Западна България – между 1,7oC и 2,8oC в края на сегашното столетие, което предполага и слаба промяна в годишните валежи спрямо съвременния климат до 2035 г. (Фиг. 9). За територията на област Враца годишният валеж ще спадне максимално до 600 mm.

Уязвимите зони с годишен валеж под 500 mm през 2021 г. са: крайдунавският район между общините Лом и Козлодуй, Оряхово и Никопол. През 2035 г. тези зони се увеличават, като годишният валеж намалява под 450 mm, като крайдунавските уязвими зони започват от Лом и достигат до Свищов, навлизайки дълбоко и в Дунавската равнина. Независимо от това за територия на област Враца не попада в най-силно уязвимите зони (валеж под 80 mm) през летния сезон на 2035 г.

За периода 2021-2050 г. при умерения сценарий се очаква следното сезонно увеличение на валежите в Дунавския район: зима 15,5%, пролет 5,3% и есен 11,5%, докато през лятото намалението на валежите е с 12%. При песимистичния сценарий намалението на валежите през лятото е по-малко – 10,6%, като увеличението им през зимата, пролетта и есента е съответно 2,5%, 2,9% и 25,1%.

II.6 АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ, МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЯ И СЪГЛАСУВАНOST НА ПОЛИТИКИТЕ

II.6.1 Изготвени и реализирани съвместни проекти между институциите и/или бизнеса и/или неправителствения сектор

Обемът реализирани партньорски проекти в областта, както и проектите за работа в мрежа показва готовност и капацитет за работа в мрежа на всички заинтересовани страни. Делът им към общия брой проекти, обаче, показва, че има хоризонт за развитие в тази сфера. Прави впечатление, че големият обем партньорски проекти са в сферата на социалните дейности и опазването на околната среда. Немалка част от проектите за подобряване на административния капацитет също се изпълняват в някаква форма на партньорство. Проектите насочени към решаване на инфраструктурни

проблеми на местните общности са индивидуално решение и изпълнение на местните власти, независимо, че в тях има компоненти свързани с възможностите за много по-активно участие на НПО извън традиционните и процедурни съгласувателни срещи и дискусии, например, като проектите за управление на отпадъците или проектите за управление на водния цикъл в съответната община. Предвид капацитета и интереса на бизнеса в региона от оползотворяване на отпадъци, управлението им е сфера, в която партньорствата (включително публично-частни партньорства) с местните власти създават възможност не само за постигането на ефективни резултати, но на финансова устойчивост. Общините в областта имат и натрупана практика в тази посока предвид договорите за разделно събиране на отпадъци.

По-надолу са споменати част от проектите, реализацията на които е основа за развитието и надграждането на административния капацитет и партньорството между институции, неправителствения сектор и бизнеса.

Проект на ТПП Враца Устойчиво развитие и опазване на биоразнообразието, Бюджетна линия: 2005/017-455.01.02, Българо-Румънски екологичен център за изследвания и обучение, Трансгранично сътрудничество България – Румъния 2007-2013. Целта на проекта е създаване на база за обучение и изследвания в областта на устойчивото развитие, опазването на природата и правилното използване на природните ресурси в двата трансгранични региона – област Враца и област Долж, Румъния.

Областна администрация Враца и ТПП Враца участват като партньори в проект EuroPROC „Европейско регионално сътрудничество за достъп на малките и средни предприятия до обществени поръчки“, изпълняван по програма ИНТЕРРЕГ IVС. В рамките на проекта са разпространени информационни брошури за проекта; Наръчник за добрите практики при предоставяне на услуги за улесняване на достъпа на МСП до Обществени поръчки и Наръчник „Управлявай промяната“ за новите подходи в сферата на ОП. Създаден е месечен информационен бюлетин за обществените поръчки и публикуван на интернет страницата на Областна администрация Враца.

Бизнес подкрепящи центрове – пряк път към трансгранично сътрудничество (Business Support Centres – the shortcut of cross-border cooperation) Целта на проекта е да се създаде и популяризира мрежа от трансгранични бизнес-подкрепящи центрове, които да предоставят трансгранични услуги на бизнеса и да стимулират трансграничните отношения между фирмите в целевия регион, с цел разширяване на техните пазари; Да се подобри облика на целевия регион (Областите: Видин, Враца и Монтана България и Окръг Долж, Румъния), чрез стимулирането и на трансгранични контакти, коопериране и партньорства в бизнес средата.

Община Враца и ТПП Враца работят по проект CONURBANT, който цели ангажиране на градове и техните агломерации за справяне с енергийни проблеми и подобряване на енергийната ефективност и устойчивото развитие на тяхната територия, първо чрез присъединяване към Конвента на кметовете и внедряване на стратегии и планове за ЕЕ и ВЕИ.

Основната стратегическа цел на проект CONURBANT е да подпомогне достигането на целите на Европейския съюз по отношение на намаляването на емисиите на CO₂, увеличаването на възобновяемите енергийни източници и опазване на климата. Една от основните цели е да се въведе партньорски подход между средни и големи градове в ЕС и включване на по-малките им околни градове и да се подкрепи ролята на местната власт като политически и

административен орган, направлявайки техните общини в развитието на устойчиви енергийни стратегии.

За периода 2014-2017:

"Трансграничен център за информация и комуникация Долж-Враца" MIS-ETC Code 666

EDU-LAB: Ново Дунавско управление в търсене и предлагане на работна ръка в съответствие с висшето образование (в процес на изпълнение)

"CONURBANT - Всеобхватен мрежови подход за включване на европейските агломерации и други обширни области в участие в "Спогодбата на кметовете"

В периода 2014-2017 г. област Враца е реализирала редица проекти за повишаване на квалификацията на служителите в областната и общинските администрации. С най-голям брой проекти е областния център:

Област Враца:

„Специализирани обучения за по-добра организация на Работата в Областна администрация Враца“

„Повишаване нивото на компетентностите и ефективността на административната дейност на служителите чрез обучения в страната“

Община Враца:

„Община Враца – Ефективна, Функционална, Ефикасна Администрация (ЕФЕА)“; "Устойчиви и ефективни общински политики"; „Повишаване на квалификацията на служителите в администрацията на Община Враца “; КОДЕКС: Качествено Обслужване и Делова Ефективност чрез Коучинг и Сътрудничество в община Враца; Финансов план на Община Враца.

Община Бяла Слатина:

Помощ за подготвителни дейности на МИГ Бяла Слатина;

Община Мездра:

МИГ Мездра - партньорство между: община Мездра, читалище „Просвета“ гр. Мездра и „Ива Вутова – 71“ ЕООД;

Повишаване на административния капацитет на служители от Община Мездра във връзка с изпълнение на проекти за ЕЕ по Приоритетна Ос 2 на ОПРР 2014-2020

Община Мизия:

„Е-ПОДЕМ – Европейски проекти, общински дейности и електронен мениджмънт“;

Координация и партньорство за ефективни политики и устойчиво развитие на община Мизия

Община Оряхово:

"Комбинирана система за електронно управление на администрацията и подобряване достъпа до услуги на населението, свързани с информационните и комуникационните технологии на територията на община Оряхово.";

Подпомагане на община Оряхово за следващия програмен период чрез ефективни политики

Община Роман:

Повишаване компетентността на администрациите Самоков, Червен бряг и Роман за ефективно въвеждане на електронно управление;

Община Роман - по-компетентни и мотивирани общински служители;

Ефективна координация и партньорство при разработването на стратегически документи и провеждането на политики в Община Роман;

Оптимизиране на структурата на общинска администрация Роман чрез извършване на функционален анализ;

Повишаване компетентността и ефективността на администрацията на Община Роман чрез обучения в професионални и ключови компетенции.

Община Козлодуй:

"Бюджетна линия за повишаване на административния капацитет на служителите на Община Козлодуй";

Обучение, квалификация и преквалификация на персонала;

Община Криводол:

„Оптимизиране на процеса на провеждане и мониторинг на политики от община Криводол“;

Оптимизиране на функциите и подобряване на ефективността на общински администрации Криводол, Хайредин и Бойчиновци

Община Хайредин:

Разработване на политики и въвеждане на механизми за мониторинг и контрол на провеждането им в община Хайредин

Община Борован

Служители на община Борован – компетентни и мотивирани за по-добро обслужване на гражданите и бизнеса;

Ефективни политики и партньорство през следващия програмен период;

Бизнес ориентирана община с визия за административен напредък

II.6.2 Реализирани публично-частни партньорства

Терминът „публично-частно партньорство“ не е дефиниран на ниво ЕС. В Зелената книга за ПЧП на Европейската Комисия (Brussels 30/04/2004, COM(2004) 327 final) публично-частното партньорство е определено като “всички форми на сътрудничество между публичните власти и бизнеса, които имат за цел да осигурят финансиране, изграждане, реновиране или управление на инфраструктура или предоставяне на услуга”. Придържайки се към тази дефиниция, както и прилагането на определението от партньорите в сключените на територията на областта договори, можем да посочим следния брой и видове публично-частни партньорства:

7 договора за извършване на разделното събиране на отпадъци на териториите на общините Борован, Бяла Слатина, Враца, Криводол, Мездра и Роман. По същество, това е публично-частно партньорство свързано с предоставяне на обществената услуга “събиране и транспортиране на битови отпадъци”.

Концесионирането на строителство и услуги се възприема от много теоретици на публично-частното партньорство в България като най-разбираемия и прилаган от местните власти начин за осъществяване на този тип

взаимоотношения. Оценявани от тази гледна точка, по данни на Националния концесионен регистър в област Враца действат 14 концесионни договора за услуга свързани със стопанисването и управлението на язовири в общините Борован, Враца и Роман. Най-много подобни договори има община Враца – 10. Община Враца има 2 договора за концесия на подземен паркинг и къщата-музей "Андрей Николов".

През 2011 година Текстилен клъстер "Коприна" предлага, а община Бяла Слатина приема публично-частно партньорство за изграждане на фабрика за коприна в общината.

Като публично-частно партньорство, община Враца посочва осъществяването съвместно с "Холсим" АД обществен парк в с. Бели Извор и футболно игрище в с. Власатица.

С оглед осигуряване възможности за ползване на подхода "Лидер" и създаването на местни инициативни групи, публично-частни партньорства създават общините Хайредин, Криводол, Козлодуй, Мизия.

Община Борован ползва подхода на ПЧП при разкриването и гарантиране устойчивостта на социално предприятие в сътрудничество с ЕТ "Петър Петров – Пиесто – 92". Същата община прилага договори за енергийно ефективизиране сградите на общинските училища с изплащане на инвестицията от спестените разходи за енергия. Община Мездра прилага публично-частно партньорство в същата сфера с „Любомир Мишев – КИМ 96” ЕТ, с. Игнатица, за да усъвършенства услугите „социален асистент" и „домашен помощник" за хора в общината. Със същия партньор, община Мездра реализира и инициативата си за обществена трапезария.

Една добра основа за развитието и надграждането на административния капацитет, междуинституционалната координация и съгласуваност на политиките са и проектите, по които работи ТПП Враца съвместно с институции, неправителствения сектор и бизнеса.

Проект на ТПП Враца по ПРОГРАМА ФАР 2004 - Икономическо и социално сближаване, Грантова схема за ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО - Регионален център за привличане на инвестиции – Северозападна България (ROSIO).

Проект на ТПП Враца CE.S.BU., Centri Servizi Bulgaria, Центрове за услуги в България – Център за информация и бизнес, обслужващ италиански и български фирми от региона.

Проект PASSAGE, финансиран по Седма рамкова програма на ЕС се изпълнява от консорциум на 14 партньора от 5 държави (Франция, Италия, Гърция, Румъния и България) – изследователски организации, асоциации на МСП и фирми. Целта на проекта PASSAGE е да помогне на МСП да идентифицират какво критично ноу-хау те трябва да съхраняват (или да придобият), за да бъдат конкурентоспособни. Проектът предвижда създаването на IT инструмент, който да улеснява идентифицирането, съхраняването и/или придобиването на такова критично ноу-хау. За тази цел в проекта PASSAGE ще бъде разработена "Платформа за управление на уменията", която ще дава на индустриалните асоциации от сектор "Текстил и облекло" система от валидирани продукти и услуги, които да дават възможност на фирмите, членувачи в тях, ефективно да управляват съществуващите ноу-хау и квалификации заедно с новите компетенции, вземайки предвид развитието на технологиите.

Проект: Creativity Development & Innovation Training Package for Small and Medium-sized Enterprises – I-CREATE, Програма: LIFELONG LEARNING PROGRAMME, TRANSFER OF INNOVATION, LEONARDO DA VINCI. Основната цел на проекта е да повиши информираността в Европа на бизнеса и професионалното обучение и да култивира съзнание за управление на креативността, за да се създаде необходимата култура за подкрепа на креативността в Европа.

Проект: A Schools' panel for High Energy Efficiency Products – SHEEP – училищен панел за висока енергийна ефективност на производството, потреблението и отговорно поведение, финансиран от ЕК.

Проект: Young InNOvaTORS Network for SustainaBLE Ideas in the Agro-Food Sector–NO-BLE Ideas. Мрежа от млади иноватори за устойчиви идеи в областта на земеделието и храните. Програма: SOUTH EAST EUROPE.

За периода 2014-2017 г. нови проекти с публично-частни партньорства в общините в област Враца не са реализирани, изключение прави община Мездра, където е приключил проект: „МИГ Мездра - партньорство между: община Мездра, читалище „Просвета“ гр. Мездра и „Ива Вутова – 71“ ЕООД“. Завършен е и проект Помощ за подготвителни дейности на МИГ Бяла Слатина.

МИГ Бяла Слатина има два одобрени проекта за разработването на Стратегия по подхода „Водено от общностите местно развитие“ по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ и по подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“.

II.6.3 Разработени информационни системи за осигуряване на процеса на управление и предоставяне на услуги

В област Враца действа Областен информационен център, създаден с помощта на ОП “Техническа помощ”. Центърът е част от националната мрежа от 27 областни центрове за предоставяне на информация относно кохезионната политика на ЕС и възможностите за устойчиво местно развитие, които тя осигурява.

С помощта на ОП “Административен капацитет” 2007 – 2013 е разработена и внедрена интегрирана информационна система “Регион Северозапад” по проект “Постигане на по-добро управление чрез повишаване публичността и прозрачността в работата на областните администрации от Северозападния район”.

С помощта на същата оперативна програма, община Козлодуй разработва система за интегрирано административно обслужване и предоставяне на административни услуги от общинската администрация (е-община). В община Козлодуй функционира и Географска информационна система.

С електронни системи за документооборота и изпълнение на сроковете на предлаганите услуги разполагат общините Враца, Бяла Слатина, Оряхово, Криводол, Козлодуй и Мездра. С електронни системи за сигнализиране на корупция на официалните интернет страници разполагат общините Бяла Слатина, Враца, Криводол, Мездра и Роман. Община Бяла Слатина е разработила електронна кутия за мнения и предложения. Община Козлодуй е разработила система за оценка на получаваната чрез сайта ѝ информация. Общините Мизия и Оряхово са разработили сайтовете си с помощта на ОП “Административен капацитет” 2007-2013г.

През текущия програмен период от 2014 г. понастоящем разработени информационни системи за осигуряване на процеса на управление и предоставяне на услуги по общини са следните:

- **община Борован** работи със следните програмни продукти: Матеус – Данъчна служба, Ажур – Счетоводство, Актопис – ГРАО община Борован и всички кметства;
- **община Враца** – програмен продукт Акстър, а за нуждите на Местни данъци и такси програма Матеус;
- **община Криводол** – програмен продукт Archimed eProcess за осъществяване на деловодство с модули: Наеми; Наказателни постановления; Актове за общинска собственост; Каса; Фактури; Бюджет;
- **община Мездра** – електронна справка за местни данъци и такси;
- **община Мизия** – програмен продукт Акстър и е в процес на присъединяване към системата Реджикс;
- **община Оряхово** – програмен продукт Акстър със съответните модули: Местни данъци и такси, Имоти, Деловодство, Акстър – кадастър и Акстър on-line услуги;
- **община Бяла Слатина** – работи със следните продукти: АКСТЪР УЕБ, ЛБД „Население“, програма „Актопис“, програмен продукт „Матеус“, ПП „Омекс 2000“ и „Кonto Оракул 66“.

В община Бяла Слатина има инсталирани и работещи 2 бр. киоск терминали.

В 3 общински администрации са разработени механизми за обратна връзка с потребителите на административни услуги. Осигурената Интернет връзка и изградената директна свързаност на 14 кметства със сървъра на община Бяла Слатина, посредством която всички населени места имат достъп до програмен продукт „Матеус“, чрез които се улесни събирането на таксите за извършените административни услуги.

II.6.4 Общински администрации предоставящи услуги на едно гише и електронни услуги

По голямата част от общините в област Враца предоставят услуги на едно гише при предлагането на административни услуги за гражданите чрез действащите в администрациите им Центрове за информация и административно обслужване.

Община Борован – предоставя комплексно административно обслужване „на едно гише“;

Община Враца – През 2004 г. е изграден Център за административно обслужване, като от тогава се предоставят услуги „на едно гише“;

Предоставяни към момента е-услуги:

- Подаване на молба в свободен текст от гражданин по електронен път
- Подаване на сигнал от гражданин по електронен път
- Подаване на писмо от гражданин по електронен път
- Подаване на жалба от гражданин по електронен път

Община Криводол – предоставят се услуги на едно гише от 2005 г. Нивото на предоставяне на ел. услуги е Ниво 1, т.е. на сайта на общината и в административния регистър е качена информация за услугите и бланки на заявления. Не са предприети действия за реално предоставяне на електронни услуги. Причината е, че общината не разполага с IT специалист и липса на финансов ресурс за наемане на външен изпълнител.

Община Мездра - услуги на едно гише: ГРАО – 46 бр.; ТСУ – 77 бр.; ИСДЗ – 24 бр.; Гише каса – 2 бр.; Гише Общо деловодство – подават се всички видове заявления и жалби. електронни услуги: Деловодна справка; Данъчни задължения; Приеман ден на кмета; Сигнали и предложения; Достъп до обществена информация; Интегрален план ГИС.

Община Мизия: предоставя услуги на едно гише, но не предоставя електронни услуги.

Община Оряхово: В общината е въведено обслужване на едно гише и функционира успешно в анализирания период. Въведени са над 20 вида електронни услуги чрез сайта на общината.

Община Бяла Слатина: Създадена е организация за плащане на всички видове задължения на лицата на едно гише - в брой или чрез ПОС-терминал. Община Бяла Слатина продължава да осигурява на гражданите възможност за картови разплащания на различните услуги и задължения към бюджета чрез ПОС-терминално устройство. Тази възможност е оповестена на сайта на общината, както и в Общинския център за услуги и информация. През 2017 г. продължава да се поддържа и усъвършенства online връзката с поделенията на Български пощи, ИЗИПЕЙ, Банка ДСК и ОББ АД. Наблюдава се значително увеличение на броя на лицата, живеещи извън територията на община Бяла Слатина, които предпочитат този бърз и надежден начин за плащане на задължения. Посредством внедрено приложение към програмният продукт на Дирекция МДТ, се осъществява автоматизиран трансфер на данни към Министерство на финансите. Извършва се ежедневен анализ на тази информация, като тя се засича с предоставяните ежемесечни отчети за бюджета на общината. През 2017г. продължава да се поддържа директна връзка с пунктовете за годишни технически прегледи на автомобили, за проверка на задължения. През 2017 г. община Бяла Слатина попълни и представи необходимите документи, свързани с разрешаване на достъпа до системата за е- Връчване.

II.6.5 Разработени системи за мониторинг, оценка и контрол на общинските планове за развитие и областната стратегия за развитие

Общините и областна администрация са спазили закона при разработването и прилагането в рамките на съответните програмни документи на системи за техния мониторинг, оценка и контрол към етапа на разработване на съответните общински планове за развитие и областна стратегия за развитие.

Общински планове за развитие:

Ежегодно се изготвят Годишни доклади за изпълнение на общинските планове. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнение на общинския план за развитие. Съгласно действащото законодателство за регионално развитие и по-конкретно чл. 91, ал. 4 и ал. 7 от Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, Годишният доклад за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет до 31 март на всяка следваща година, като

копие от Доклада се изпраща на председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за одобряването му.

Системи за мониторинг, оценка и контрол на Областната стратегия за развитие на област Враца.

В Закона за регионално развитие е заложено, че наблюдението на изпълнението на националната стратегия за регионално развитие и на областните стратегии за развитие се извършва на основата на резултатите от наблюдението и оценката на изпълнението на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие по чл. 9, ал. 1, т. 2 и 4., а именно регионалните планове за развитие и общинските планове за развитие.

Областна администрация Враца получава ежегодни справки от общините относно изпълнените проекти, както и годишни доклади за изпълнението на общинските планове и годишните доклади за изпълнението на РПР на СЗР. Въз основа на тази информация, Областна администрация Враца изготвя Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на Областна стратегия за развитие на област Враца (2014-2020 г.).

Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Враца се извършват във връзка със заложените в Областната стратегия за развитие 2014-2020 механизми за отчитане на резултатите от изпълнението на стратегическите документи на местно и областно ниво: „II.6.5 Разработени системи за мониторинг, оценка и контрол на общинските планове за развитие и областната стратегия за развитие“ и с цел постигане на ефективност и ефикасност, както и за оптимизиране и подобряване на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. Предмет на наблюдението е изпълнението на отделните стратегически цели и приоритети на Стратегията чрез отчитане резултатите от изпълнението на Общинските планове за развитие в Годишните доклади на общините, както и изпълнението на Регионалния план за развитие на СЗР в Годишните доклади, изготвяни от Секретариата на РСР на СЗР.

При изготвянето на Докладите се използват и данни на Националния статистически институт и данни за изпълняваните на територията на област Враца проекти, публикувани в Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз в България.

Използва се и информация от официалните електронни страници на оперативните програми, от единния информационен портал за Структурните фондове на ЕС в България www.eufunds.bg, както и данни от други аналитични изследвания, касаещи социално-икономическото, инфраструктурното и екологичното развитие на регионите.

Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Враца се изпращат на членовете на Областния съвет за развитие.

II.6.6 Предоставяне на услуги на едно гише и работа на европейски мрежи от неправителствения сектор

Функциониращият към ТПП Враца от 1998 г. и единствен за Северозападна България европейски център за иновации Enterprise Europe Network Vratsa (EEN).

Enterprise Europe Network е инструмент на Европейската комисия, осигуряващ интегрирани услуги в помощ на бизнеса и иновациите за малки и средни предприятия в Европа. Основен принцип на мрежата от центрове EEN е прилагането на подхода "Nowrongdoor", а нейната цел е да се подобри достъпа на услугите за МСП. Мрежата повишава информираността на бизнес общността относно политиките на ЕС, опазване на околната среда, екологична среда и енергийна ефективност, кохезионната политика и структурните фондове. EEN предоставя консултации на МСП и проучва тяхната позиция по отношение регламентите и законодателството на ЕС.

От 2009 г. функционира към ТПП Враца център Европа Директно - Враца. Целите на Информационния център Европа Директно Враца, пряко кореспондират с мисията на тази европейска мрежа от над 500 информационни центрове в Европа: да насърчават информираното и активно европейско гражданство, да представляват "входна врата" към Съюза за гражданите, която предлага обща информация за ЕС, повишава информираността и насърчава дебата на местно и регионално ниво. Друга цел е Центровете да играят роля на допълнителен мост на ЕК и ЕП към гражданите, който канализира информацията от обратната връзка с тях, сътрудничи си с други информационни мрежи на Комисията и ЕП и подпомага представителствата в дейностите им на място.

II.7 SWOT – анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<p>1. Благоприятно географско място положение, преминаващи пътни, железопътни и водни транспортни коридори с национално и международно значение - Трансевропейски транспортни коридора №4 и №7.</p> <p>2. През територията на Областта преминават важни железопътни и шосейни коридори с национално и международно значение - Път Е-79, част от Транс европейския коридор № 4, северна граница р. Дунав, част от Транс европейски транспортен коридор № 7.</p> <p>3. Природно разнообразие, богатство от защитени територии с уникална флора и фауна, съхранени гори и екосистеми.</p> <p>4. Богато културно-историческо наследство.</p> <p>5. Сравнително чиста околна среда с благоприятни показатели за качество на атмосферния въздух, водите, почвите, шума, отпадъците и радиационната обстановка.</p> <p>6. Висок процент на усвояемост на средствата от ЕС – 864.40 евро на човек за 2012 г. при средно 624.79 евро за Северозападен район и 1349.77 евро за страната. Подобрен капацитет за усвояване на средствата от ЕС и изградени партньорства между общини,</p>	<p>1. Устойчиво нарастваща безработица и липса на квалифицирана работна ръка.</p> <p>2. Ниски доходи на населението.</p> <p>3. Влошена демографска ситуация.</p> <p>4. Основна заетост в обществения сектор.</p> <p>5. Нисък стандарт на живот и относително висока бедност на населението.</p> <p>6. Нисък дял на МСП в областта.</p> <p>7. Недостатъчен ресурс за НИРД.</p> <p>8. Остаряло технологично оборудване и ниска конкурентоспособност на производствените фирми.</p> <p>9. Зависимост на икономиката на област Враца от едно голямо предприятие - АЕЦ "Козлодуй" ЕАД.</p> <p>10. Недостатъчно инвестиции за развитие на туристическата инфраструктура и атракции.</p> <p>11. Лошо състояние на пътищата от републиканската и общинска пътна мрежа.</p> <p>12. Липсват ПСОВ в населените места в областта с над 10 000 е. ж.</p> <p>13. Нисък процент на изграденост на канализационната мрежа.</p> <p>14. Относително високи загуби при преноса на питейна вода.</p>

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

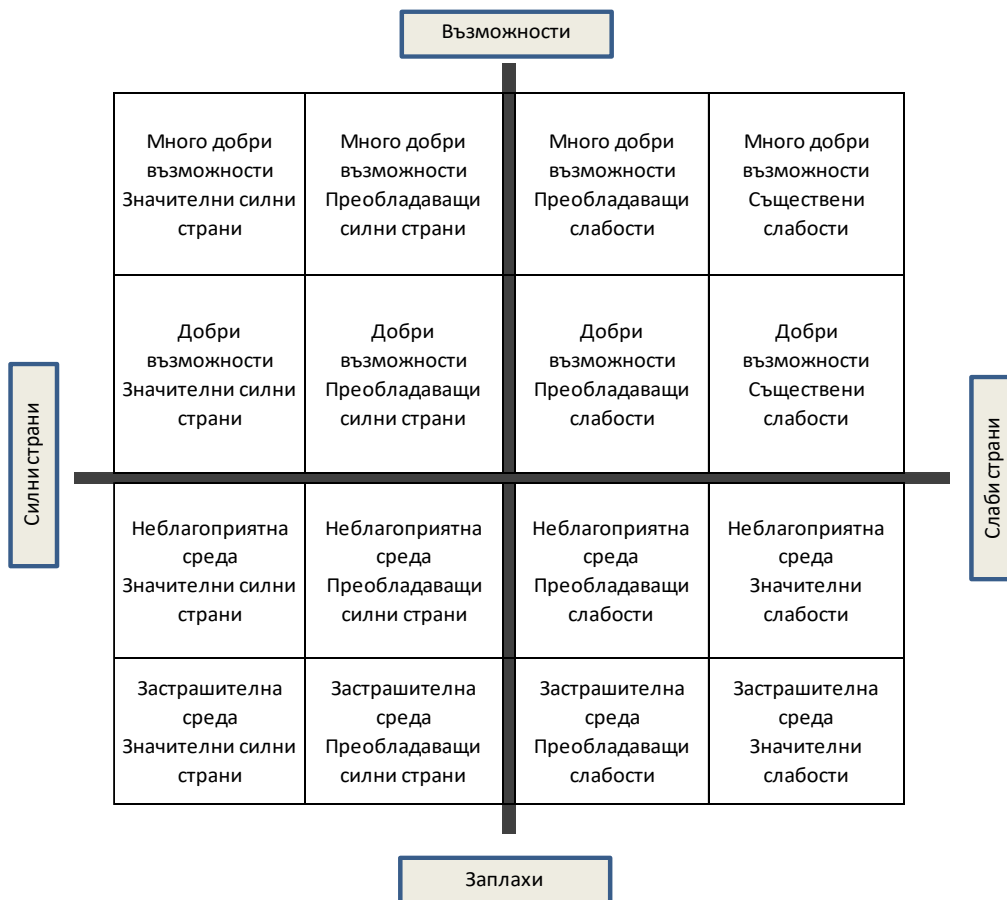
<p>институции, НПО и бизнес.</p> <p>7. Добри традиции в земеделието, електропроизводството, преработващата промишленост и производството на строителни материали.</p> <p>8. Подходящи природни условия за развитие на биоземеделие и производство на екологично чисти продукти.</p> <p>9. Висока степен на използваемост на земеделските земи.</p> <p>10. Наличие на транспортно-комуникационна инфраструктура (Фериботен комплекс "Оряхово") осигуряваща условия за трансгранични връзки.</p> <p>11. Добре развита образователна мрежа.</p> <p>12. Добра осигуреност с лечебни заведения, болнични легла и доболнична помощ.</p>	<p>15. Липсва висше учебно заведение.</p> <p>16. Задълбочаване на различията в развитието на общините, изразяващи се в големи разлики по отношение на трудовата заетост, доходите и жизнения стандарт.</p> <p>17. Ниско качество на жизнената среда – недостатъчна благоустроеност на населените места, неразвити комунални услуги, ограничени места за отдих и спорт на населението.</p>
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<p>1. Подобряване на транспортната инфраструктура и достъпността в област Враца чрез реализиране на проекти за развитие на скоростен път "Видин – Ботевград", скоростен път Оряхово – Враца, железопътните линии "Видин – София" и "Мездра – Горна Оряховица".</p> <p>2. Развитие на инфраструктурата за речен транспорт, изграждане на мост над р. Дунав - „Оряхово – Бекет“.</p> <p>3. Изграждане на газопровод от с. Чирен до гр. Оряхово и гр. Козлодуй.</p> <p>4. Трайно решаване на проблемите на водоснабдяването в областта чрез подобряване ВиК инфраструктурата.</p> <p>5. ПЧП в различни сфери на икономическия и социалния живот в областта.</p> <p>6. Привличане на нови инвестиции, включително чуждестранни и създаване на благоприятна бизнес среда.</p> <p>7. Технологично обновяване на производствата, въвеждане на иновации и нисковъглеродни технологии.</p> <p>8. Повишаване конкурентоспособността на малките и средните предприятия чрез технологична модернизация, насърчаване на предприемачеството, маркетинга и създаването на бизнес структури (кълстери, инкубатори, индустриални зони).</p> <p>9. Подобряване качеството на живот в селските райони.</p> <p>10. Насърчаване на биоземеделието.</p> <p>11. По-широко използване на възможностите</p>	<p>1. Траен процес на обезлюдяване.</p> <p>2. Устойчив отрицателен демографски прираст.</p> <p>3. Негативно въздействие на световната икономическа криза и въвеждане на рестриктивни мерки от страна на ЕС.</p> <p>4. Продължаване на световната икономическа и финансова криза с произтичащите от това последици за страната и областта</p> <p>5. Влошена инвестиционна среда.</p> <p>6. Продължаваща тенденция за нарастване на безработицата.</p> <p>7. Продължаване на негативите тенденции свързани с изменение на климата;</p> <p>8. Риск от наводнения на населени места по поречията на реките.</p> <p>9. Забавяне модернизирването на техническата инфраструктура.</p> <p>10. Ниски темпове на технологично обновяване на производствата и разходите за иновации, научни изследвания.</p> <p>11. Нарастване на населението, в маргинализирани асоциални групи.</p> <p>12. Екологични рискове, свързани с недостатъчни инвестиции за възстановяване, реконструкция и поддържане на съоръженията за предпазване от вредното въздействие на водите, атмосферата, поддържане на диги, водни корита, укрепване на брегове и др.</p>

<p>на европейските фондове (чрез добре обосновани и подготвени проекти) за подобряване на жизнената среда, качествата на човешкия ресурс, административния капацитет на публичните институции , конкурентоспособността на икономиката чрез подобряване на предприемачеството и иновации и др.</p> <p>12. Разкриване на висше учебно заведение.</p> <p>13. Интеграция на маргинализирани общности като ромите.</p> <p>14. Развитие на алтернативни форми на туризъм.</p> <p>15. Развитие на единен интегриран туристически продукт и подобряване на туристическата инфраструктура.</p> <p>16. Утвърждаване на област Враца като дестинация за алтернативен туризъм и създаване на бранд.</p> <p>17. Интензивно градско развитие и подобряване на градската среда.</p> <p>18. Подобряване управлението на отпадъците.</p> <p>19. Ефективно използване и опазване на защитените територии.</p> <p>20. Адаптиране на икономиката към измененията на климата.</p> <p>21. Повишаване енергийната ефективност на сгради.</p> <p>22. Развитие на териториалното сътрудничество.</p> <p>23. Осигуряване на качествени административни услуги чрез разширяване и въвеждане на електронно и интегрирано обслужване.</p> <p>24. Изграждане на нова ядрена мощност на площадката на АЕЦ "Козлодуй (7 и 8 енергоблок)</p>	
---	--

Направеният анализ, данните за официалните статистически показатели и представителните изследвания на международни и национални институти, позиционират област Враца в SWOT матрицата, където слабите страни леко доминират над силните страни на областта, при изразена благоприятна външна среда, където възможностите преобладават над заплахите.

Фигура 16
SWOT матрица на област Враца

За области, попадащи в квадрант „Добри възможности. Преобладаващи слабости” са подходящи следните стратегии:

1. Използване на силните страни на областта за елиминиране на външните заплахи и по-конкретно – опирание на натрупания опит в реализирането на проекти, финансирани от ЕС за решаване на най-наболените проблеми на населението.
2. Инвестиране в дейности с мултипликационен ефект.
3. Подкрепа и насърчаване на създаването на стратегически партньорства и алианси със други подобни структури, както и с такива от по-високите и по-ниските йерархични нива.
4. Пренасочване на свободните и неизползваеми активи.
5. Стимулиране на инвестициите в селското стопанство, туризма, производството на екологични хранителни стоки, битовите услуги, зелена икономика.
6. Инвестиране в активи, повишаващи привлекателността на района - модернизирание на транспортната инфраструктура, създаване на моделни туристически продукти, иновативни производства и др.

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2014 - 2020 г.

Формулираната визия определя рамката за реализация на Областната стратегия за развитие на Област Враца в периода 2014-2020 г. Тя е изведена въз основа на анализа на социално-икономическото развитие и SWOT анализа на областта в периода 2007 – 2013 година.

ВИЗИЯ:

Област Враца – притегателен индустриален, стопански, културен и туристически център на Северозападна България, ефективно използваща своя потенциал за постигане на устойчив растеж, развитие на селските райони и дунавските общини, с развита местна икономика, стабилна заетост и подобрена инфраструктура.

Предложеният стратегически документ има за задача да фокусира управленските процеси и да даде рамката за използването на наличните ресурси по такъв начин, че Областта да съхрани и развие икономическата си жизнеспособност и да навакса изоставанията спрямо областите в страната, като фокусира усилията на местните и регионални власти върху балансираното и устойчиво развитие на всички общини. Примерът на други региони в страната и ЕС, както и опитът от изпълнението на общинските и регионалния план за развитие в периода 2007-2013 година показва, че чрез прилагането на целенасочени мерки на политиката, на базата на реалистични цели, може да се постигне значим напредък в рамките на програмния период, за който е дефиниран обхвата на документа.

Предвид посочените в анализа данни и предизвикателствата пред Област Враца и общините, е нужно да се определят няколко приоритетни области, в които да бъдат насочени усилията на социално-икономическата политика. Важен аспект в стратегията е преодоляване различията в развитието на общините чрез използване на специфичния потенциал на всяка отделна община в областта, така че да се гарантира балансирано развитие на региона в неговата цялост и в уникалността на всяка отделна териториално-административна единица. Разбира се, тези усилия трябва да са в синхрон с местните власти и да отразяват онези, които се реализират на ниво Северозападен регион и на ниво държава. Приоритетните области за преодоляване на негативните икономически тенденции в периода 2014-2020 са:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж, по-висока заетост, повече инвестиции (вкл. в НИРД и иновации) в общините и предприятията на тяхна територия.
- Съхраняване и развитие на демографския потенциал
- По-добра публична инфраструктура и по-добра вътрешна свързаност на по-слабо развитите територии
- Създаване и разширяване на достъпни публични услуги, запазване и устойчиво оползотворяване на културно-историческото наследство и природно богатство
- Разширяване и надграждане на партньорствата с всички заинтересовани страни, местни власти, региони в страната и Европейския съюз, за общ

отговор на предизвикателствата, които глобализацията на икономиката поставя

На тази основа Областната стратегия за развитие на Област Враца в периода 2014-2020 г. поставя следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1: „Стимулиране и развитие на конкурентна местна икономика“

Стратегическа цел 2: „Съхранение и развитие на човешкия капитал на общините в областта с фокус върху младите хора, хората в третата възраст и уязвимите социални групи“

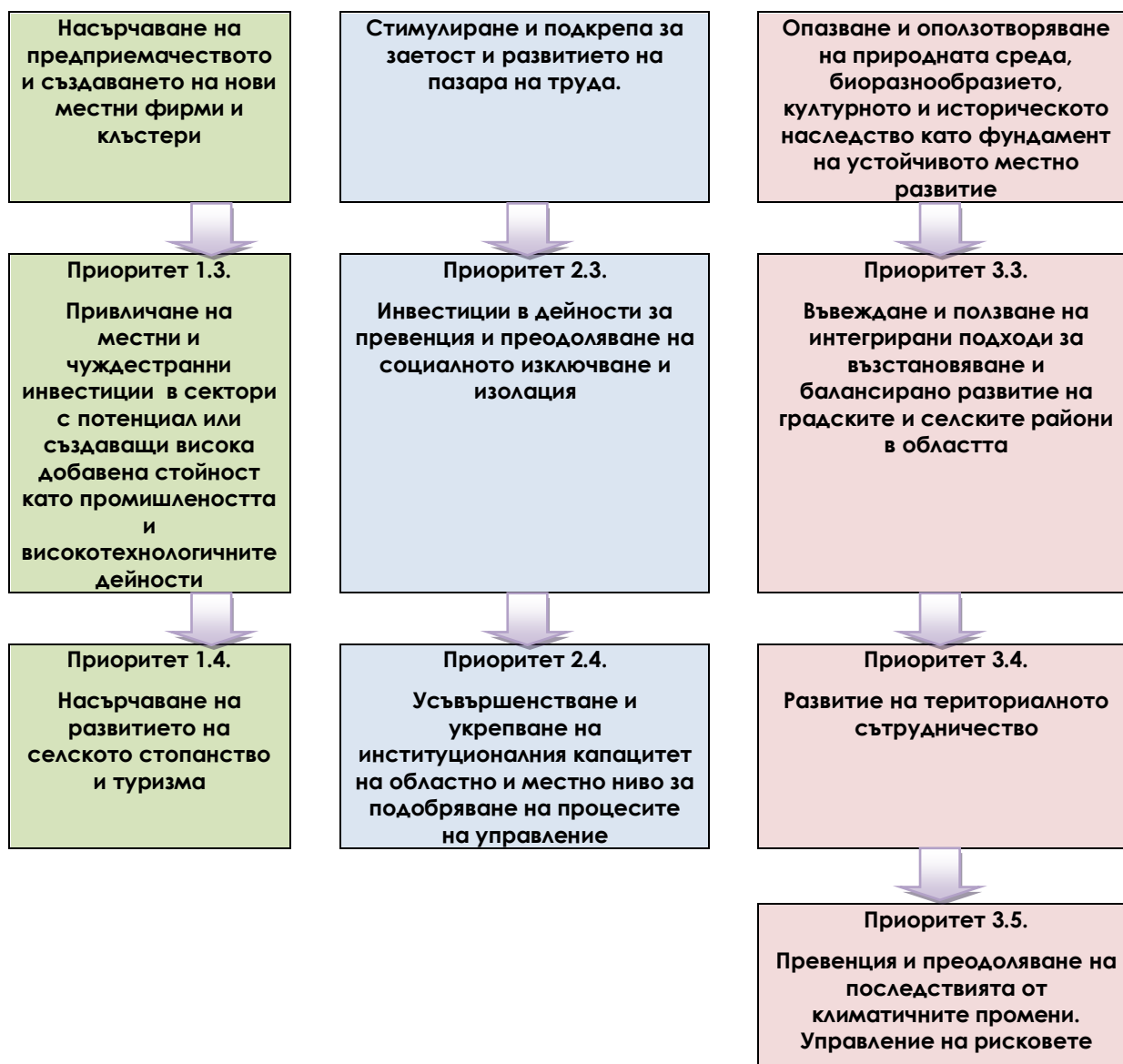
Стратегическа цел 3: „Подобряване и развитие на териториалната устойчивост и свързаност на общините в областта“

Изведените стратегически цели са реално измерими, ясно дефинирани и тяхното реализиране ще доведе до постигане на описаното във Визията социално-икономическо състояние на област Враца. Въз основа на общата визия за развитие на област Враца са формулирани и обособени приоритетните насоки за развитие. Те ще спомогнат за по-голямата конкретика на стратегическия документ и ще допринесат за определянето на конкретните мерки, които следва да бъдат предприети.

Необходимо е да се направи уточнението, че един приоритет, може да се отнася и да подпомага осъществяването на една, или няколко общи стратегически цели. Същото произтича от необходимостта за прилагане на интеграционен подход при решаването на задачите свързани с регионалното развитие.

Дърво на целите

Осъществяването на стратегическите цели и съответно приоритетите в рамките на настоящата Областна стратегия за развитие зависи от няколко макро фактора, които се очаква да останат непроменени или да се подобрят в периода на изпълнение на стратегията. При промяна ще бъде необходимо извършването на промени в документа, които да отразят новото състояние на нещата:

- В периода на реализация на Областната стратегия, макроикономическата и политическата ситуация в България и региона на Югоизточна Европа е стабилна.
- Тенденцията за нарастване на преките чуждестранни инвестиции в областта ще се запази на нива от поне 60 - 150 евро на човек повече на годишна база в периода до 2020 г.
- Общините, МСП, неправителствения и образователен сектор, както и земеделските производители ще продължат устойчиво да усвояват средства от Структурните и Кохезионния фонд на Европейския съюз, както и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

- До 2020 г. няма да бъдат закривани големи структуроопределящи предприятия в областта и по общини.
- Политическият и икономическият съюз на страните-членки в ЕС няма да се разпадне и промени фундаментално в резултат от дълговите и банкови кризи и нарастването на евроскептицизма в старите страни-членки.
- Макар с по-ограничени темпове, но важно за областта, ще продължи процеса на разширяване на съюза към Западните Балкани.

Наблюденията в периода 2007 – 2012 година показаха относителна устойчивост на големите и средни предприятия в областта по отношение ефектите на икономическата криза върху българската, респективно - местната икономика. Понастоящем, отбелязваният лек ръст в обема на българската икономика, както и прогнозите за макар и бавен растеж дават основание да предполагаме, че няма да има драстични промени по отношение макроикономическите показатели в страната. Растящата безработица и влошаващите се демографски показатели на областта са ключови рискове за изпълнение на предвидените мерки и цели, но може да очакваме подкрепа и фокусирани действия в тази посока от държавата, предвид действията по препоръките на ЕК за изпълнение на националните цели по Националната програма за реформи до 2020. Областта се отличава с устойчив ръст на чуждестранните инвестиции. Създадената към момента организация за предоставяне на публични услуги и волята за тяхното подобряване и усъвършенстване дават основания да предполагаме поддържане и ускоряване на положителния тренд. Ръстът на преките чуждестранни инвестиции, макар и слаб, през 2011 и 2012 година допуска запазване влиянието на този положителен фактор за развитието в областта. Запазването на обема на средствата от ЕС за България през следващия програмен период, както и формираният капацитет за тяхното усвояване на местно ниво не само в публичните власти, но и в представителите на бизнеса и неправителствения сектор, дава основание да ги приемем за обективен и съществен стимул за развитието на публичния и частния сектор през новия програмен период.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.

Тази стратегическа цел е идентифицирана във връзка с необходимостта на предприятията в областта от подобряване на конкурентоспособността и подкрепа за излизането им на националния и международните пазари. Макар показали относителна устойчивост в най-критичните години на кризата, местните икономически субекти търпят предизвикателствата на глобалния пазар, свързани с инвестирането на все повече средства в модерни технологии и производства, нови и уникални продукти, изисквания към производствената среда и качествата на човешкия ресурс, цените и качеството на предлаганата продукция. Тези предизвикателства трябва да бъдат адресирани чрез подходящи действия от регионалните и местни власти, за да се подкрепи един устойчив и дългосрочен растеж. Недостатъчно оползотворени са местните ресурси в областта на природното и културно наследство, земеделието. Засилването на технологичното обновяване и въвеждането на иновации, осигуряването на пряк мост между НИРД и бизнеса, ориентирането към нисковъглеродни производства и технологии, опазването на околната среда и управлението на риска са част от предизвикателствата. В тези области е фокусирана подкрепата на европейската и национална политика за устойчив

и интелигентен растеж в периода 2014-2020 година. По отношение инвестициите в предприятия, приоритетите за финансиране по Структурните фондове ще бъдат насочени към подобряване на производителността и ефективността на дейността на МСП и за създаване на реални конкурентни предимства на местните и експортните пазари. Също така, средствата ще се ползват за подобряване на сътрудничеството между МСП чрез създаването на клъстери и други форми за целенасочена бизнес подкрепа. Тя ще бъде насочена и към диверсифициране на икономическите дейности, продукти и услуги на фирмите и стопанствата в отговор на променящите се потребности/ търсене на пазара, особено в селските и отдалечените райони, така че да се подсилят дългосрочната им устойчивост.

Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.

Целта е предприятията да подобрят своята финансова устойчивост чрез подпомагане на технологичното им обновление, въвеждането на стандарти за качество, подобряване на достъпа до нови пазари, повишаване на производителността и ефективността им на работа, капацитета им за формулиране и осъществяване на самостоятелни или партньорски бизнес стратегии. Основните типове мерки за изпълнение на този приоритет са:

Мярка 1.1.1. Подкрепа за технологично обновление на МСП.

Мярка 1.1.2. Повишаване капацитета на МСП за разработване и управление на проекти.

Мярка 1.1.3. Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта.

Мярка 1.1.4. Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП

Мярка 1.1.5. Подкрепа за дейности и проекти насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии.

Мярка 1.1.6. Строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици или малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, електроснабдяване, публично осветление, връзки към газоснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа в рамките на бизнес зоните и терените и др.

Мярка 1.1.7. Строителство, възобновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на съществуващи/ изграждане на нови индустриални зони.

Ключови проекти:

- Изграждане на индустриален парк Враца със съпътстваща инфраструктура и логистичен център;
- Изграждане на индустриален парк Мизия със съпътстваща инфраструктура и логистичен център на територията на бившия "КЦХ-Мизия".

Мярка 1.1.8. Подобряване капацитета на МСП за участие в обществени поръчки.

Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и кълстери.

Целта е, в рамките на правомощията и възможностите на местните и регионална власти, да се стимулира и подкрепя бизнес инициативата и културата на сдружаване и партньорство в местните икономически субекти и лицата с намерение да правят и развиват бизнес на територията на областта и нейните общини. Достъпът до финансиране на иновативните МСП, стартиращите предприятия и предприятията в селските и изоставашите райони се предвижда да се улесни чрез фондовете и програмите на Общата стратегическа рамка и различните форми на финансов инженеринг и кредити, включително заеми, гаранции, микрокредити, рисков капитал, „мостово финансиране“ и други с акцент онези МСП, които имат демонстриран потенциал за по-бързо изплащане на вложените инвестиции.

Мярка 1.2.1. Поддържане и развитие на благоприятната среда по отношение местните данъци, такси, административно обслужване и консултиране на МСП, особено онези, които стартират своята дейност.

Мярка 1.2.2. Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в района, включително чрез инициативи за създаване на бизнес инкубатори и паркове. Популяризиране План за трансфер на добра практика INNOTEX, реализирана в гр. Рубе, Франция за създаване на център за бизнес инкубиране на фирми от текстилния сектор, разработен от Агенция за регионално икономическо развитие – Враца, партньор по международен проект PLUSTEX – „Усвояване на политики за отключване на умения в сектор Текстил“, съфинансиран по Програма Интеррег IV С.

Мярка 1.2.3. Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми.

Мярка 1.2.4. Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда.

Мярка 1.2.5. Подпомагане процеса на изграждане на регионални кълстери и бизнес мрежи. Възстановяване на бубарството като традиционен отрасъл чрез партньорство с текстилен кълстер "Коприна".

Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.

Преките инвестиции са свеж финансов ресурс за развитие и подобряване конкурентоспособността на местната икономика. Те подпомагат процесите на сътрудничество и трансфер на технологии, знания и умения в сферата на бизнеса, които са изключително необходими за постигането на устойчива икономика основана на знанието. Целта на този приоритет е чрез изпълнението на предвидените мерки да подпомогне и улесни процеса на привличане на местни и чуждестранни инвестиции особено в онези сектори, които създават висока добавена стойност и осигуряват нови и качествени работни места.

Мярка 1.3.1. Създаване на общ бренд и промотиране на местните предимства за развитие на бизнес.

Мярка 1.3.2. Подкрепа за подобряване качеството на работната сила в областта.

Мярка 1.3.3. Подкрепа за създаването на условия за развитието на нов бизнес, чрез участие и осъществяване на схеми за публично-частно партньорство.

Мярка 1.3.4. Осъществяване на местните и областни политики за диверсификация на инвестициите във ВЕИ.

Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма.

Селското стопанство, природното, историческо и културно наследство са оценен, но все още недостатъчно интегриран ресурс на областта и общините за развитието на устойчива и конкурентна местна икономика. Постигнатото в периода 2007 – 2013 година трябва да бъде надградено и разширено, ако искаме да постигнем устойчив местен растеж. Целта на този приоритет е именно продължаване и надграждане на усилията на местните власти и общности за развитието на качествен селскостопански и туристически сектор в областта. Описаните мерки могат да намерят подкрепа по Оперативна програма “Региони в растеж”, Програмата за развитие на селските райони, другите оперативни програми, чрез насърчаване на публично-частното партньорство, както и други финансови източници, насърчаващи устойчивото развитие на този приоритет.

Мярка 1.4.1. Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии.

Мярка 1.4.2. Подкрепа за модернизирани и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъла.

Мярка 1.4.3. Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съпътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството и овощарството.

Мярка 1.4.4. Обучения, консултации и информация на земеделските производители и животновъдите относно възможностите на общата селскостопанска политика, превенция на рисковете свързани с климатичните промени и развитие на биологичното земеделие, особено в райони близо или в защитени по НАТУРА 2000 територии.

Мярка 1.4.5. Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството.

Мярка 1.4.6. Подкрепа за разработване и реализиране на програми, за преквалификация и реализация на трайно безработни лица в селското стопанство, включително чрез консултации за започване на собствен бизнес и разработване на проекти в тази посока.

Мярка 1.4.7. Насърчаване и развитие на поливното земеделие и хидромелиорациите в региона, инвестиции в инфраструктура и устойчиво ползване на нови или съществуващи водоизточници.

Мярка 1.4.8. Насърчаване ползването на ВЕИ в селското стопанство

Мярка 1.4.9. Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи.

Мярка 1.4.10. Дейности за поддържане и съхраняване на горското богатство и създаване на нови гори върху пустеещи земи и ерозиращи терени.

Мярка 1.4.11. Реставрация и съхранение на културното и историческо наследство, подобряване на туристическата инфраструктура.

Ключови проекти:

- Антично селище в местността „Градище” – прохода “Вратцата”;
- Ранно неолитно селище край село Оходен, община Враца.

Мярка 1.4.12. Подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети.

Мярка 1.4.13. Развитие на природни, културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.

Ключови проекти:

- Превръщане на Римската крепост „Аугуста“ в туристическа дестинация;
- Обособяване на културно - атракционни зони в община Мизия;
- Обособяване на Туристически комплекс „Околчица”.

Мярка 1.4.14. Подкрепа за междуинституционалното, международното и териториалното сътрудничество за развитието на устойчивия туризъм, включително чрез развитие на подходяща туристическа инфраструктура, образователни и интерпретативни услуги, информационни центрове и масиви.

Ключови проекти:

- Развлекателен център за туристически атракции на територията на гр. Враца.

Мярка 1.4.15. Подкрепа за развитието и популяризирането на дейности и продукти в сферата на културата.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.

Хората са ключовият ресурс за устойчивото развитие на всеки регион. Област Враца е изправена пред сериозен демографски проблем свързан със застаряването на населението, обезлюдяването на малките населени места, образователните и интеграционни проблеми на ромското малцинство, снижаването на възможностите за възпроизводство на трудоспособното население, навлизането на младите хора на пазара на труда и оставането им в региона, тенденциите за увеличаване броя на самотните родители, нуждаещи се от подкрепа и т.н. Може да се каже, че проблемите на хората в областта са ключовият проблем, на който трябва да продължим да търсим ефективни отговори и в новия програмен период. Ето защо бе разработена и настоящата специфична цел и свързаните с нея приоритети. Същевременно, посочената стратегическа цел е насочена към създаване на условия за по-ефективно използване на наличния човешки ресурс, на потенциала на изградената и на предвидената за изграждане нова социална инфраструктура за постигане на целите на интегрираното развитие на района през следващия програмен период. Приоритетните дейности са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование, постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда, създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване, изграждане

на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване, спортна и културна инфраструктура, осигуряване на по-добър здравен и културен статус на населението и подобряване на социалното включване.

Необходима е съгласуваност при планирането на мерките в тази област, както на услугите в отделните сектори, така и на областно и общинско ниво чрез подобряване механизмите и процедурите за взаимодействие между институциите, въвеждане на мултидисциплинарен подход при предоставянето на услуги, индивидуализиране на услугите, прилагане на комплексна оценка на потребностите на базата на разработени модели за работа и провеждане на обучения на служители, професионалисти и др.; създаване и въвеждане на системи за мониторинг, контрол на ефективността и повишаване на капацитета на общините, неправителствените организации, социалните партньори и доставчиците на услуги за участие във формулирането и провеждането на интегрирани политики в различни сфери – пазар на труда, образование и обучение, социални, спортни и здравни услуги, насърчаващи социалното включване чрез прилагане на нови форми за участие на гражданското общество, разработване на местни програми за социално включване и др. Изключително положителен факт в тази посока, който подпомага планирането на мерките и дейностите по тази специфична цел е наличието на Областна стратегия за развитие на социалните услуги до 2015 година, както и заключенията от първия мониторингов доклад в рамките на контрола върху изпълнението на заложените в нея индикатори за развитие и резултат.

Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.

Анализът на развитието на образователната система и системата за социални услуги в областта и по общини показва две области, в които интервенциите трябва да продължат или да се интензифицират: подобряване качеството на предоставяното образование и обучение в областта, както и деинституционализация на грижите за уязвимите социални групи. Необходимостите пред ромското малцинство създават специален фокус в прилагането на мерките и дейностите за подобряване образователните и социални услуги в общините и областта.

Мярка 2.1.1. Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда.

Мярка 2.1.2. Подкрепа за развитие и създаване на трайни форми за участие на бизнеса в процеса на обучение, особено в процеса на обучение в професионалните гимназии.

Мярка 2.1.3. Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности.

Мярка 2.1.4. Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживеене.

Мярка 2.1.5. Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/младежи в риск от отпадане от училище/отпаднали от училище и деца/младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки.

Мярка 2.1.6. Подкрепа за създаване и развитие на форми подкрепящи участието и изявата на деца с творчески заложби и интерес към изкуствата в рамките на училищата детските школи по изкуствата, клубове по интереси, или чрез изнесени училищни форми за образование и обучение, включително в партньорство с НПО и младежки организации.

Мярка 2.1.7. Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба.

Мярка 2.1.8. Подкрепа за развитието на младежки дейности и насърчаване на техните творчески заложби, в танцови, певчески, и други колективи и младежки организации.

Мярка 2.1.9. Подкрепа и стимулиране на дейности, програми и инициативи насочени към ученето през целия живот за заети, безработни или възрастни лица.

Мярка 2.1.10. Продължаване и подкрепа за действия на местните и училищни власти за обновяване и изграждане на материално-техническата база, включително ИКТ инфраструктурата, разширяване, изграждане и подобряване на спортните съоръжения и салони, както и прилагане на инфраструктурни решения, които ще позволят прилагането на целодневни форми на обучение за учениците от I до IV клас, включително осигуряване на места за почивка и столово хранене.

Мярка 2.1.11. Подкрепа и продължаване на действията за създаване на модерен сграден фонд и материално-техническа база на детските ясли и градини по общини в областта.

Мярка 2.1.12. Подобряване качеството на здравното обслужване и осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги.

Мярка 2.1.13. Изграждане на Хоспис на територията на област Враца, съгласно предвиденото в Националната здравна карта в Здравен район Враца лечебно заведение за извънболнична помощ от такъв тип.

Мярка 2.1.14. Подкрепа и осигуряване на местни и областни програми и мерки свързани с намаляване на основните рискови фактори за здравето на населението, профилактика и лечение на социално значимите заболявания за региона.

Мярка 2.1.15. Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението.

Ключови проекти:

- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови обекти за масов и професионален спорт в общините от област Враца.

Мярка 2.1.16. Доставка на подходящо оборудване и строително-ремонтни работи за сградите/ помещенията на лечебни заведения.

Мярка 2.1.17. Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.1.18. Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.) и за подобряване на медико-социалните грижи за деца.

Мярка 2.1.19. Насърчаване и продължаващо развитие на приемното родителство, грижите за самотни възрастни хора или хора с увреждания в семейна среда.

Мярка 2.1.20. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на социалната инфраструктура.

Ключови проекти:

- Изграждане на Социални жилища в кв. „Янтра“, гр. Козлодуй;
- Създаване на център за настаняване и защитени жилища в община Мизия.

Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда.

Ръстът на безработицата в областта след 2010 година, особено високите ѝ стойности в общините Борован, Хайредин и Криводол, нарастването на дела на отпадащите от трудово посредничество в изходящия поток на бюрата по труда, несъответствията между търсенето и предлагането на работна сила са предизвикателствата, които трябва да бъдат решавани през следващия програмен период с подкрепата на европейските фондове. Възникват потребности от създаването и развитието на ефективни посреднически услуги и своевременна реакция към възникващите структурни промени на пазара на труда, както и фокусирани действия за преодоляване на нарастващата младежка безработица.

Мярка 2.2.1. Подкрепа на дейности за осигуряване заетост на младите хора.

Мярка 2.2.2. Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение.

Мярка 2.2.3. Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активизиране, ориентиране, обучение и заетост.

Мярка 2.2.4. Подкрепа и действия за повишаване адаптивността на работещите, особено – работещите бедни.

Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.3.1. Насърчаване на професионалното образование сред безработни роми без образование, лица с намалена работоспособност и в неравностойно социално положение.

Мярка 2.3.2. Подкрепа и насърчаване на действия за създаване на социални предприятия и проекти насочени към превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.

Мярка 2.3.3. Подкрепа и насърчаване при осигуряването на достъпна училищна, работна и публична среда за хората с увреждания.

Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.

Развитието на областната и общинските администрации в периода 2007 – 2013 година демонстрира желание и капацитет за предоставяне на съвременни административни услуги, създаване, поддържане и развитие на партньорства с всички заинтересовани от устойчивото местно развитие страни, възможност и ресурс за формулиране, представяне, изпълнение, оценка и жизнеспособност на проекти и програми в отговор на установени местни ограничения и потребности. Това е една от причините област Враца да е сред първенците в България по усвояване на средства от европейските фондове през периода. Ето

защо, настоящият приоритет подкрепя онези действия и мерки, които ще допринесат за усъвършенстване и разширяване на институционалния капацитет, както и за преодоляване на вътрешнорегионалните различия по отношение достъпа до ефективни публични услуги, усъвършенстване на процеса на стратегическо планиране, подготовка и управление на проекти, контрол и мониторинг на местно ниво, както и за предоставяне на пълния пакет от услуги на гражданите и бизнеса. Важно е да се отбележи, че предвид същността си, този приоритет се реферира и допълва с други приоритети и стратегически цели на настоящата стратегия, но това е естествено предвид основното значение на доброто управление за устойчивото развитие. Дейностите в приоритета са насочени към формулиране и прилагане на по-ефективни политики, продължаващо намаление на административната тежест за бизнеса и домакинствата и още по-оптимално изразходване на финансовите ресурси.

Мярка 2.4.1 Предоставяне на интегрирани услуги на гражданите и бизнеса на всички нива на местно управление.

Мярка 2.4.2. Инвестиции в ИТ инфраструктура и въвеждане/ разширяване на електронното управление, както и създаване на Центрове за информация и обслужване на граждани (където ги няма).

Ключови проекти:

- Електронно управление в община Мизия.

Мярка 2.4.3. Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.

Мярка 2.4.4 Усъвършенстване на капацитета за разработване и управление на проекти, финансирани от ЕС.

Мярка 2.4.5. Разширяване капацитета на местните власти за прилагане принципа на партньорство и стимулиране на междуобщинското сътрудничество.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНТЕ В ОБЛАСТТА.

Осигуряването на транспортна достъпност, наличието на базови битово-комунални и информационни услуги е ключова предпоставка за осигуряване на така нужните ни инвестиции и ресурси за възстановяване и развитие на територията. Това изискване покрива териториите както на отделните общини в областта, така и цялата територия на региона, за да бъде той конкурентен в национален и общоевропейски план. Това, разбира се, не бива да става за сметка на природните ресурси и биоразнообразието в региона, а да бъде осъществен чрез уместното и правилно интегриране на природния ресурс във факторите за устойчиво развитие на региона и неговите общини. Ето защо, в допълнение към останалите, формулирахме и настоящата стратегическа цел.

Приоритет 3.1. Развитие и подкрепа за развитието на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до услуги.

Мярка 3.1.1. Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова железопътна инфраструктура в областта.

Ключови проекти:

- Реконструкция ж.п. линия Ведин- София;

Мярка 3.1.2. Доизграждане на скоростен път Мездра – Ботевград и обходен път Враца като част от коридор №4 от европейската TEN-T мрежа

Мярка 3.1.3. Изграждане, рехабилитация и основен ремонт на отсечки от първокласната, второкласната и третокласна републиканска пътна мрежа.

Ключови проекти:

- Изграждане на околоръстен път и трета лента на гр. Мизия;
- Изграждане на панорамен път Козлодуй – Мизия – Оряхово;
- Скоростен път Оряхово – Враца;
- Подобряване на транспортната инфраструктура в пограничната територия на р. Дунав в участъка Оряхово – Бекет;
- Ново изграждане на североизточна дъга в гр. Враца – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.1.4;
- Доизграждане на северозападна дъга в гр. Враца, Обходен път Враца – етап 2 – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.1.4;

Мярка 3.1.4. Изграждане, рехабилитация и основен ремонт на общинската пътна мрежа на територията на област Враца.

Ключови проекти:

- Рехабилитация и реконструкция на пътища III и IV клас, и уличната мрежа в общините;
- Проект за цялостната реконструкция на уличната мрежа в гр. Враца

Мярка 3.1.5. Подготовка и изграждане на мост над река Дунав в района на Оряхово – Бекет.

Мярка 3.1.6. Изграждане на междуобщински път, свързващ пристанище Мизия/пристанището на АЕЦ Козлодуй/ с път II-15 и регионално депо за битови отпадъци - Оряхово- Мизия.

Мярка 3.1.7. Рехабилитация и повишаване на капацитета на пристанище Оряхово.

Мярка 3.1.8. Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа.

Ключови проекти:

- Водоснабдяване на обекти в ПП „Врачански Балкан“ – изграждане на захранващ водопровод от кв. Бистрец до Балкана
- Интегриран проект за подобряване и развитие на инфраструктурата на питейни и отпадъчни води на гр. Мизия – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.2.1 и Мярка 3.2.2
- Изграждане на ВиК инфраструктура и ПСОВ на населените места от общините на област Враца; – проектът може да бъде отнесен и към Мярка 3.2.1 и Мярка 3.2.3

Мярка 3.1.9. Разширяване битовата и промишлена газопреносна мрежа в общините на областта и изграждането съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ.

Ключови проекти:

- Газификация на община Мизия;
- Газификация на община Козлодуй.

Мярка 3.1.10. Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура.

Ключови проекти:

- Енергийно обновяване на общински сгради – образователни, административни, социални, здравни, обществени и др.;
- Енергийно обновяване на многофамилни жилищни сгради;
- Реконструкция на улично осветление в община Мизия.

Мярка 3.1.11. Подкрепа и насърчаване на инвестиции, осигуряващи висококачествени и нови видове услуги за комуникация, пренос на данни и интернет.

Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.

Мярка 3.2.1. Изграждане на пречиствателни станции за питейни води в населените места от областта.

Ключови проекти:

- Изграждане на Пречиствателна станция за питейни води в гр. Козлодуй.

Мярка 3.2.2. Изграждане/ довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПСОВ, на всички населени места с население над 2 000 еквивалент жители.

Мярка 3.2.3. Проектиране и изграждане на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население под 2000 еквивалент жители.

Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците.

Ключови проекти:

- Изграждане на клетка №2 на Регионално депо за неопасни отпадъци - регион Оряхово;
- Рекултивация на клетки 1.1 и 1.2 на РДБО Враца – Мездра;
- Изграждане на клетка 2.2 на РДБО Враца – Мездра.

Мярка 3.2.5. Подкрепа и инвестиции в ефективни системи и дейности за контрол над битовите замърсявания на земеделски земи, речни корита и други терени, както и за ликвидиране на нерегламентираните сметища възникнали от това.

Мярка 3.2.6. Подкрепа за обучения и инвестиции за въвеждане на екологосъобразни дейности и производства.

Мярка 3.2.7. Подпомагане проучванията, в това число–археологически, на местното историческо наследство, както и дейностите за неговото устойчиво интегриране в културни и туристически продукти.

Мярка 3.2.8. Подпомагане дейността на местните културни институти.

Мярка 3.2.9. Инвестиции в екологосъобразна инфраструктура, включително в обекти по Natura 2000 и други територии за насърчаване на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.

Ключови проекти:

- Създаването на европейски геопарк във Врачански Балкан.

Мярка 3.2.10. Насърчаване и подкрепа за развитие на капацитета и партньорствата за устойчиво управление на защитените територии и биоразнообразието.

Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.

Мярка 3.3.1. Подобряване качествата на градската и агломерационната среда чрез инвестиции на база интегрирания план за градско възстановяване и развитие/ действия за изработването и осигуряването на инвестиции по интегрирани планове за възстановяване и развитие на градовете Враца, Мездра, Козлодуй.

Ключови проекти:

- Обновяване и модернизирание на пешеходната зона, в централната градска част на гр. Враца – проектът се отнася и към Мярка 3.3.5;
- Изграждане на велосипедни алеи в общините от област Враца – проектът се отнася и към Мярка 3.3.5;
- Реализация на проектите, предвидени за изпълнение в ИПГВР за градовете с одобрени ИПГВР;
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) в Козлодуй;

Мярка 3.3.2. Стимулиране ролята на малките общинските центрове Борован, Бяла Слатина, Криводол, Мизия, Роман, Оряхово и Хайредин за подобряване качеството на средата и живота чрез разширяване на предоставяните услуги и създаване на работни места, включително чрез изграждане на транспортна и комуникационна свързаност с околните им населени места.

Ключови проекти:

- Благоустрояване на открити пространства и изграждане на достъпна среда в община Мизия;
- Реконструкция и реставрация на църкви в община Мизия.
- Подобряване състоянието на общинската транспортна мрежа– проектът се отнася и към Мярка 3.3.1;

Мярка 3.3.3. Подобряване на информационното осигуряване на процесите, свързани с планирането и управлението на територията.

Мярка 3.3.4. Подкрепа, насърчаване и действия на публичните власти за развитие на широколентова инфраструктура.

Мярка 3.3.5. Подкрепа и инвестиции в разнообразяване на икономиката в селските райони на областта.

Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство.

Ключови проекти:

- Рехабилитация на съществуващото и изграждане на ново тролейбусно трасе в гр. Враца.

Мярка 3.3.7. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.

Мярка 3.3.8. Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие - улесняване на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие с формирането на местни инициативни групи.

Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.

Възможностите за развитие на трансграничното сътрудничество на област Враца като прилежаща на Дунавското крайбрежие е обект на Дунавската стратегия на ЕС и е с потенциал за повишаване на привлекателността ѝ в сферата на туризма, културния обмен, на интереса на инвестиционния капитал и т.н. Трансграничното сътрудничество между област Враца с регионите на съседна Румъния (естествен партньор е окръг Долж) е с възможности за постигане на взаимноизгодно интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседни региони от двете страни на границата. В периода 2014-2020 г. важно изискване при разработване на програмите и проектите за трансгранично сътрудничество в този регион на страната е те да допринесат за насърчаване на интегрирано регионално развитие и да бъдат съобразени и насочени към постигане целите на Дунавската стратегия на ЕС.

Транснационалното и междурегионалното сътрудничество ще продължат да се развиват като инструменти за трансфер на опит и добри практики между европейските региони в области, покриващи идентифицираните нужди на регионите и определените тематични цели на Общата стратегическа рамка. Ще се реализират многостранни проекти от общ интерес в областта на опазването на околната среда, развитието на транснационалните транспортни и комуникационни мрежи, намаляване на опасностите от технологични и природни рискове, изграждане на мрежи за трансфер на технологии и познания. В този смисъл, основните мерки, които можем и трябва да предвидим за изпълнение на настоящия приоритет са:

Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда.

Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.

Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.

Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.

Мярка 3.4.5. Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия.

Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.

Мярка 3.5.1. Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура.

Ключови проекти:

- Изграждане на защитно съоръжение в зоната на комплекс „Рай“ до отоплителна централа гр. Козлодуй;
- Превенция срещу свлачища в района на гр. Мизия и с. Сараево;
- Корекция на коритото на р. Скът в рамките на гр. Мизия;
- Изграждане на предпазна дига на р. Скът в с. Крушовица.

Мярка 3.5.2. Подготовка и изпълнение на проекти и контролни системи за ограничаване на добива на инертни материали от речните корита, провеждане на дейности, ограничаващи ерозията в речните тераси, вследствие на добив на инертни материали.

Мярка 3.5.3. Разработване на общински планове и осигуряване на инвестиции за мерките по тях свързани с превенция на риска от наводнения съобразно Доклада за оценка на риска от наводнения в Дунавския район.

Мярка 3.5.4. Подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху анализ, оценка и създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.

IV. ОБЩА ОЦЕНКА НА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Общата експертна оценка на ресурсите за постигане на целите на регионалното развитие в национален мащаб, залегнали в Областната стратегия за развитие, обхваща основните източници за публично финансиране на регионалното развитие:

- Национално финансиране (републикански, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, държавни и общински предприятия, фондации, асоциации, сдружения и др.);
- Национално финансиране, свързано с обявяване цялата територия на област Враца за район за целенасочена подкрепа и въздействие чрез разработване на специална програма за Северозападна България за нейното възстановяване и развитие.
- Средства от фондове на ЕС;
- Частни финансови ресурси (местни физически и юридически лица, граждански организации, включително с международно участие, и др.);
- Международни финансови институции;

При изчисленията на индикативния ресурс за постигане целите на ОСР – област Враца като база е взета предвид общата оценка за финансовите ресурси, необходими за постигане целите на Регионалния план за развитие на Северозападен район от 2334,3 милиона лева. В този индикативен ресурс са включени и разходите за финансиране на общините, които са прогнозирани на

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

основата на данни за капиталови разходи в общинските бюджети за 2011 и 2012 година, предоставени на Министерство на финансите.

Отчитаме, че в периода 2007 – 2013 (към 18 март 2013 година по данни на ИСУН) за област Враца са договорени средства по оперативните програми в размер на 370 968 224 лева в подкрепа на мерките за постигане на приоритетите и целите на ОСР 2007 – 2013 година.

Имайки предвид всички изложени дотук съображения, индикативния общ размер на необходимия ресурс за изпълнение на Областна стратегия за развитие на област Враца 2014 – 2020 година възлиза на **466 860 000 лева**. В долната таблица тази сума е взета като отправна точка за извършването на отделните изчисления.

Таблица 11. Обща оценка на необходимите ресурси (лева)

ПРИОРИТЕТ	Относителен дял %	Обща оценка	ОБЩЕСТВЕН СЕКТОР					Частен сектор		Други финансови инструменти	
			Общо	Участие на ЕС		Национално обществено финансиране		Относителен дял %	Обща стойност	Относителен дял %	Обща стойност
				Относителен дял %	От фондовете на ЕС	Относителен дял %	Публични бюджети и други обществени фондове				
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.											
Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.	10	46686000	46686000	85	39683100	15	7002900				
Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и клъстери.	5	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450				
Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.	10	46686000	46686000	75	35014500	5	2334300	15	7002900	5	2334300
Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и	5	23343000	23343000	80	18674400	5	1167150	15	3501450		

туризма.											
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.											
Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.	6	28011600	28011600	85	23809860	15	4201740				
Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за създаване заетостта и развитието на пазара на труда.	6	28011600	28011600	85	23809860	15	4201740				
Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.	5	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450				
Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.	3	14005800	14005800	85	11904930	15	2100870				
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА.											
Приоритет 3.1. Развитие и подкрепа за развитието на инфраструктурата	20	93372000	93372000	80	74697600	15	14005800			5	4668600

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

осигуряваща основни публични услуги и достъп до услуги.										
Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.	12	56023200	56023200	85	47619720	10	5602320		5	2801160
Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.	10	46686000	46686000	85	39683100	5	2334300		10	4668600
Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество.	5	23343000	23343000	85	19841550	15	3501450			
Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.	3	14005800	14005800	85	11904930	10	1400580		5	700290
ОБЩО		466860000	466860000		386326650		54856050		10504350	15172950

Основните източници на необходимите ресурси за реализиране на Областната стратегия за развитие на област Враца са:

- **Фондовете на ЕС**
- **Публични бюджети и други обществени фондове**
- **Други финансови инструменти**

V. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ НА РАЙОНИТЕ ЗА ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ПОДКРЕПА

Мерки и средства за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа

Районите за целенасочена подкрепа (РЦП) обхващат територията на една или повече съседни общини с неблагоприятни социално-икономически, демографски и географски характеристики.

Обособените райони за целенасочена подкрепа са териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на Закона за административно-териториалното устройство на Република България и техните географски характеристики по данни на Българската академия на науките

С измененията в Закона за регионално развитие от 2016 г. се налага цялостна промяна на критериите и показателите за определяне на районите за целенасочена подкрепа от държавата, като се използва за основа въведената със Закона за административно-териториалното устройство на Република България категоризация на общините в страната. По този начин се дава възможност за подкрепа на обособени целеви райони и на райони с неблагоприятни географски характеристики като планински, полупланински и погранични.

Чл. 6. (Изм. - ДВ, бр. 15 от 2016 г.) В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват:

- 1. общините от четвърта и пета категория;**
- 2. общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:**
 - а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;**
 - б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;**
 - в) територията на общината е в пограничен район.**

Според категоризацията определена със ЗАПОВЕД № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. на МРРБ (обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г. на, неофициален раздел) общините в област Враца са следните категории: **Борован – 5**, Бяла Слатина – 3, Враца – 1, Козлодуй – 2, **Криводол – 5**, Мездра – 3, **Мизия – 4**, **Оряхово – 3**, **Роман – 4**, **Хайредин – 5**.

След измененията в чл. 6 на ЗРР шест от общините в област ВРАЦА подадат в обхвата на РЦП:

- **община Борован - категория 5;**

- община Криводол - категория 5;
- община Мизия - категория 4;
- община Роман - категория 4 и територия в планински район;
- община Хайредин - категория 5;
- община Оряхово - категория 3, територията в пограничен район.

Проекти, заявени от общините, попадащи в обхвата на РЦП, според ЗРР

Община/ проект	Стойност, (хил. лв.)
Община Борован	
Реконструкция на мостовете на територията на Община Борован	4 000
Подмяна на изпускателния кран и ремонт на съоръженията на язовир „Езерска падина“, с. Малорад, община Борован	900
Корекция на коритото на р. Скът при с. Нивянин и с. Борован	2 000
Почистване и корекция на река Бързина и деретата в с. Борован	2 000
Почистване на речните корита на реките при с. Добролево и с. Сираково	2 000
Неотложно аварийно-възстановителни работи на съоръженията – мост при село Малорад, общ. Борован, за предотвратяване на последиците от притока на река Бързица	603
Общо за община Борован	11 503
Община Криводол	
Подобряване проводимостта на речното легло на р. Рибине и противоерозионни мероприятия на територията на с. Лесура, общ. Криводол	3 000
Възстановяване на мост в с. Фурен, намиращ се между квартали 36, 46 и 47	71
Общо за община Криводол	3 071
Община Мизия	
Изграждане на индустриален парк върху територията на бившия „КХЦ- Мизия“ гр. Мизия	9 777
Изграждане на инсталация за производство на биогаз на територията на бившия КЦХ в гр. Мизия	10 000
Изграждане на пет площадки за преработка и компостиране на биологични отпадъци	2 500
Обходен път на гр. Мизия – от км 0+000 до км 4+393 и трета лента на път II-15 Мизия –Оряхово от км 64+150 до км 70+114	12 000
Спешен ремонт на мост на път II-15 – II-11 с нови конструктивни решения, целящи повдигане на съоръжението	300
Корекция на коритото на р. Скът в рамките на гр. Мизия	800

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ
ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Изграждане на предпазна дига на р. Скът в с. Крушовица	1 900
Изграждане на охранителни канали за защита от наводнения	1 000
Превенция срещу свлачища в района на гр. Мизия и с. Сараево	3 000
Общо за община Мизия	41 277
Община Оряхово	
Изграждане на специализиран пристанищен обект, център за първа продажба на продукти от риболов и стоково тържище за търговия на риба, гр. Оряхово	1 850
Подобряване на туристическата инфраструктура на Къща-музей „Дико Илиев“, гр. Оряхово	580
Подобряване на туристическата инфраструктура до Етнографска къща към Исторически музей, гр. Оряхово	520
Изграждане на Дунав Мост „Оряхово – Бекет“	250 000
Подобряване на транспортната инфраструктура за достъп до историческа местност „Валериана“, чрез рехабилитация на път VRC 1128/ II-11, Оряхово-Крушовене/-Горни Вадин-Долни Вадин/II-11/ участък от км 0+000 до км 8+200	6 000
Доизграждане на път №2 и стопански двор №2	3 500
Ерозионно укрепителни съоръжения в гр. Оряхово	6 000
Изграждане на система за превенция от горски пожари	800
Общо за община Оряхово	269 250
Община Роман	
Изграждане на общинско предприятие за посадъчен материал	200
Проектиране и изграждане на атрактивни туристически маршрути и екопътеки на територията на община Роман и туристически информационен център	2 000
Общо за община Роман	2 200
Община Хайредин	
Реконструкция на материалната база на СОУ Васил Воденичарски – с. Хайредин	2 200
Корекция на коритото на р. Огоста	5 500
Общо за община Хайредин	7 700

При приемането на Проекта на **Целенасочена инвестиционна програма (ЦИП) в подкрепа на развитието на Северозападна България** всички общини в област Враца ще бъдат включени за целенасочена подкрепа.

Във връзка с това са разработени конкретни проектни идеи и за останалите 5 общини, които да бъдат реализирани до 2020. Част от проектните идеи са включени за изпълнение в общинските планове за развитие на съответните общини и в ИПГВР на гр. Враца, но поради факта,

че финансовият ресурс надхвърля възможностите на областна администрация и общинските администрации са адресирани за финансиране към държавния бюджет или други източници, като оперативни програми и други фондове и частни инвестиции.

В първата си част, ЦИП включва предложения като пакет от приоритетни проекти за инвестиране от Държавния бюджет в периода 2016-2018 г.

В част II - Координираща част са представени проекти за финансиране от източници, различни от Държавния бюджет. Освен от оперативни програми, тези проекти ще търсят финансиране от други европейски и национални фондове, както и от частни източници. Периодът за изпълнение е 2016-2020 г.

Проектните идеи с недостатъчно изяснена същност, цел и възможно финансиране, оставени за доразвитие и евентуално изпълнение в периода 2020-2027 г., са представени в третата част на Целенасочената инвестиционна програма като раздел „Банка идеи“.

Негативните тенденции са характерни за целия район и на това основание в обхвата на ЦИП са включени петте области - Видин, Монтана, Враца, Плевен и Ловеч.

Подпрограма в подкрепа на развитието на Северозападна България – включва отделни части - териториален обхват, анализ на социално-икономическото развитие, основни проблеми, SWOT анализ, стратегия на подпрограмата - стратегически цели, приоритети и мерки, финансова рамка и програмна част. Тази програма ще бъде допълнителен финансов инструмент, който ще допринесе за реализацията на действащия Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2 (2014-2020).

ВИЗИЯ

Подпомогнат от ЦИП, оползотворявайки потенциала на р. Дунав, плодородните земи, атрактивното природно и културно наследство и трансграничното съседство, СЗР достига средните национални показатели в икономиката, привлича младите хора и акумулира енергия за позитивно развитие

Стратегически цели:

СЪЖИВЕНА ИКОНОМИКА

П 1. Нови инвестиции – в индустриални паркове, в бизнес инфраструктура, в предприятията

Мярка 1.1.1. Индустриални, технологични и логистични паркове

Мярка 1.1.2. Друга бизнес инфраструктура

Мярка 1.1.3. Технологично обновяване, изграждане на нови предприятия

П 2. Създаване на икономически привлекателно пространство

Не се предвиждат специфични мерки и средства по програмата

П 3. Аграрен сектор - подкрепено зеленчукопроизводство, овощарство, биоземеделие, животновъдство

Мярка 1.3.1. Подкрепа за зеленчукопроизводството

Мярка 1.3.2. Подкрепа за овощарството

Мярка 1.3.3. Подкрепа за животновъдството

Мярка 1.3.4. Биологично земеделие

Мярка 1.3.5. Полски и горски пътища, рекултивации

Мярка 1.3.6. Научно обслужване в земеделието

П 4. Туризъм - регионален туристически продукт

Мярка 1.4.1. Туристически обекти/атракции

Мярка 1.4.2. Туристически маршрути и инфраструктура

Мярка 1.4.3. Туристически продукти

УКРЕПЕН ЧОВЕШКИ РЕСУРС

П 5. Жилищна програма за млади квалифицирани кадри (1000 жилища)

П 6. Студентски и други стипендии - срещу завръщане/оставане в района

П 7. Висше и средно професионално образование

Мярка 2.7.1. Обновяване на оборудване и учебни програми в професионалните училища

Мярка 2.7.2. Укрепване на базата на висшето образование

ИНФРАСТРУКТУРА И ЕКОЛОГИЯ

П 8. Реализиране на елементите от Трансевропейската транспортна мрежа „Ориент – Източно Средиземноморие“ и магистрала „Хемус“

П 9. Доизграждане и обновяване на елементите на РПМ, вкл. меридиалните връзки в Района

Мярка 3.9.1. Републиканска пътна мрежа - нови трасета и съоръжения

Мярка 3.9.2. Републиканска пътна мрежа – рехабилитация

Мярка 3.9.3. Нови мостове на р. Дунав

Мярка 3.9.4. Нови жп линии

П 10. Подобрен достъп до бизнес/туристически обекти

Мярка 3.10.1. Подобрен достъп до туристически обекти

Мярка 3.10.2. Подобрен достъп до бизнес обекти

П 11. Водоснабдяване и хидромелиорации

Мярка 3.11.1. Доизграждане и обновяване на водоснабдителни системи

Мярка 3.11.2. Възстановяване на напоителни и отводнителни системи

П 12. Превенция на рискове от наводнения, свлачища и горски пожари

Мярка 3.12.1. Почистване, корекции и укрепване на речни корита

Мярка 3.12.2. Укрепване на предпазни диги, изграждане и обновяване на отводнителни системи

Мярка 3.12.3. Укрепване на свлачища и противоерозионни мерки

Мярка 3.12.4. Превенция на горски пожари

Мярка 3.12.4. Аварийно-възстановителни работи по общинска пътна мрежа

Същността на подпрограмата е „селекция от проекти и проектни идеи на съществуващи планови документи, допълнена със свои ресурси и мерки

Подпрограмата е комбинация от директни и индиректни проекти. Основното съдържание се формира от селектирани проекти, предложени от съставните общини и областните администрации. С малки изключения, предложените проекти присъстват във вече действащите планови документи – общински планове, ИПГВР, областни стратегии, РПР на СЗР.

Според предметната си насоченост, проектите попадат в 11 групи:

1. Бизнес инфраструктура, вкл. устройване на туристически обекти/ресурси;
2. Пътна и ЖП инфраструктура – ТЕМ-Т и РПМ;
3. Пътни връзки към бизнес (индустриални зони и туристически обекти);
4. Хидромелиорации/водоснабдяване, земеделска инфраструктура, рекултивации;
5. Превенции на риск от наводнения, ерозия, свлачища;
6. Образование - професионално и висше, квалификации, консултации;
7. Пътна инфраструктура - общински пътища;

8. Улични мрежи, градска среда, зелени системи;
9. ВиК - селищни мрежи, третиране на отпадъци;
10. Социална инфраструктура - всичко, без образование, вкл. жилища и енергийна ефективност;
11. Други инвестиционни и „меки“ мерки.

I част – „ИНВЕСТИЦИОННА“ – това е пакет от приоритетни проекти за финансиране от държавния бюджет в периода 2016-2020 г. Подбрани са мащабни проекти в сферата на бизнес инфраструктурата, имащи потенциал за осезателни резултати в постигане на основната цел на програмата – подсилена реална икономика и увеличена заетост.

II част – „КООРДИНИРАЩА“ – това са проекти за финансиране от източници, различни от държавния бюджет (с проекти от общински планове, ИПГВР, областни стратегии и с финансиране, различно от ДБ). Освен от оперативни програми, тези проекти ще търсят финансиране от други европейски и национални фондове, както и от частни източници.

III част – „БАНКА ИДЕИ“ – това са проектни идеи с недостатъчно изяснена същност, цел и възможно финансиране, оставени за доразвитие и евентуално изпълнение в периода след 2020 г.

На областно равнище основна роля за прилагането на ЦИП ще има областният управител, отговорен за информационното осигуряване, разработването, обсъждането и одобряването на Областната стратегия за развитие, в която се дефинират и районите за целенасочена подкрепа по определените в ЗРР критерии. Той е отговорен и за важното за всички райони в обхвата на ЦИП трансгранично сътрудничество, поради което той ще има съответните координиращи функции на равнището на районите от ниво 3, подпомаган от Областния съвет за развитие.

Табл. 3. I част „ИНВЕСТИЦИОННА“ – Приоритетни индикативни проекти за финансиране от държавния бюджет

- Изграждане на Технологичен парк (бизнес иновационен център парцел – 19 810 кв.м.), проектен фиш № ЗВІІ-5.2, Враца – вкл. в ИПГВР Враца – стойност – 19 000 хил. лв.
- Изграждане на Център за инкубиране на иновативни МСП и трансфер на иновации Враца - стойност 1 980 хил. лв.

Табл. 5. II част „КООРДИНИРАЩА“ - Индикативни проекти за финансиране по оперативни програми и източници, различни от държавния бюджет за периода 2016-2020 г.

В таблицата са представени проектните идеи на общините, които при приемане на ЦИП ще бъдат реализирани:

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ
ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Община / проект	Стойност (хил. лв.)
Община Враца	
Изграждане на нов Логистичен парк - парцел – 88 893 кв.м., проектн фиш № ЗВІІ5.1	70 000
Утилизиране и благоустрояване на територията на бившето военно поделение, предпроектни проучвания, проектн фиш ЗВІІІ-2.1	13 421
Рехабилитация на инфраструктурата в Икономическа зона – ИПГВР, проектн фиш № ЗВІІ-6.3	9 000
Изграждане на площадка за събиране, съхранение и транспортиране на отпадъци от черни и цветни метали, излезли от употреба МПС, излезли от употреба акумулаторни батерии и излязло от употреба ЕЕО, частен проект „МЕТАЛКОМ ИНВЕСТ“ ЕООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.2, пълна проектна готовност	5 890
Център за подкрепа на иновативни стартиращи предприятия в сектор текстил и свързани производства (План за трансфер на добра практика по проект PLUSTEX, ИНТЕРРЕГ 4С)	988
Автомобилна газозарядна станция, „БЕАНА - ВРАЦА“ ООД проектн фиш № ЗВІІ7.3, пълна проектна готовност	545
Разкриване на площадка за разкомплектоване на възли/части от автомобили, „Скорпион-95“ ЕООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.7, пълна проектна готовност	410
Изграждане на цех за смилане и пресяване на слънчогледов шрот, „ФАУСТИНА ГРУП“ ЕООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.5, пълна проектна готовност	2 130
Сграда с производствено и търговско предназначение и офисна част, ДИСК-ГТ-93 ООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.10, пълна проектна готовност	1 500
Изграждане на втора SMD линия (светодиоди), Интелигентни системи за сигурност ООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.11, Проектна идея (инвестиционно намерение)	1 290
Лейарски цех, „Българска лейарна“ ЕООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.6, пълна проектна готовност	610
Закупуване на шприцове и обновление, Интелигентни системи за сигурност ООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.12, Проектна идея (инвестиционно намерение)	480
Закупуване на оборудване за металообработка и вертикална планировка на цех за електромеханични изделия, Интелигентни системи за сигурност ООД, проектн фиш № ЗВІІ-7.13, Проектна идея (инвестиционно намерение)	438
Геопарковете по Долен Дунав - възможност за опазване и устойчиво развитие на геоморфоложко и геоложко наследство	4 987

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ
ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Изграждане на инфраструктура за развитие на туристическите услуги на територията на военното поделение, предпроектни проучвания, проектен фиш ЗVIII-2.2	6 903
Възстановяване на Пътническа Въжена линия „Леденика”/с. Згориград – Кравя	6 000
ABC4FUN Един син и предизвикателен Дунав за забавление – „Реконструкция/Рехабилитация на Ботев път на територията на Община Враца”, водещ партньор Община Браила (Румъния)	750
Оходен, регион Враца - Добрословени, регион Каракал: Мост между две епохи и две цивилизации	5 867
Изграждане на регионален център за квалификация и професионално обучение за МСП	10 000
Оборудване и обзавеждане на професионални гимназии ПГТР, пълна проектна готовност, проектен фиш № ЗVII-1.2	650
EDU-LAB: Ново Дунавско управление в търсене и предлагане на работна ръка в съответствие с висшето образование, водещ партньор EFE - Европейска фондация за обучение (Щутгарт, Германия)	170
Рехабилитация Път Враца – пещерата „Леденика“ /път III – 1002/	11 500
Водоснабдяване на туристическите и природни обекти в ПП „Врачански балкан”	12 852
Общо за община ВРАЦА	166 381
Община Козлодуй	
Проект „Технологичен иновационен център”	617
Изграждане на общински покрит пазар в град Козлодуй	920
Изграждане на туристически информационен център	540
Изграждане на център за обучение, квалификация, преквалификация и консултации	5 480
Общо за община Козлодуй	7 557
Община Мездра	
Подобряване на западна индустриална зона чрез рехабилитация на улична мрежа, осветление и създаване на индустриален парк на площ от 13, 691 дка, гр. Мездра	1 550
Реконструкция на съществуващия общински пазар и изграждане на покрив над целия пазар, вкл. атракциони	1 314
Изграждане на „DATA CENTER”, гр. Мездра	1 250
Рехабилитация на сградата на „Бизнес инкубатор”, гр. Мездра	100
Създаване на професионален учебен център на ПГ по МСС гр. Мездра - ремонтване на общежитие и закупуване на машини и съоръжения	4 500
Учебен ресторант за ПГ „Алеко Константинов”, гр. Мездра	390

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ
ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

Изграждане на мост и реконструкция на кръстовище ул. „Хр. Ботев“ и ул. „Янко Сакъзов“, гр. Мездра за подобряване на транспортен достъп до източна индустриална зона	1 734
Общо за община Мездра	10 838
Община Бяла Слатина	
Изграждане на общинско тържище в град Бяла Слатина	500
Създаване на Център за професионално обучение в областта на селското стопанство	500
Изграждане на дренаж и подпорна стена на р. Скът от ОК 623, 656 до ОК 563 гр. Бяла Слатина	1 529
Общо за община Бяла Слатина	2 529

Проекти на Областна администрация Враца

Проект	Стойност
Опазване, популяризиране и развитие на културното наследство и природния потенциал на регион Долж-Враца с акроним ДЖ-ВР : НАСЛЕДСТВО	6000
Реконструкция и ремонт на Хижа „Леденика“ за подобряване качеството на туристическите услуги и развитие на туризма	5 000
Разкриване на Северозападен университет по хуманитарни, обществени и приложни науки	16 000
Разкриване на Професионален колеж по информационни и комуникационни технологии	6 000
Трансграничен младежки център за ИКТ	600
Модернизация на жп линията Видин – София (до Медковец, 60 км)	600 000
Път Е 79 Видин – София, четирилентов в целия участък	970 000
Интегриран проект за основен ремонт на републиканската пътна мрежа в област Враца, включващ: - път II-11 Лом - Козлодуй - Оряхово - от км 83+900 до км 95+400, от км 95+400 до км 133+600, от км 133+600 до км 140+146 - път II-13 Криводол - Борован - Бяла Слатина - строителство на участък 1,7 км през с. Девене - път II-15 Враца -Борован - Мизия - п.к. Сараево - Оряхово - път II-16 (Мездра-Ботевград) - Ребърково - Елисейна - Своге - София - път III-101 Враца - Криводол - гара Бойчиновци - Хайредин - Гложене - от км 61+475 до км 81+960	123 670

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ
ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

<p>- път III-103 Мездра -Горна Кремена - Горна Бешовица - Роман - от км 0+000 до км 35+065</p> <p>- път III-133 Бяла Слатина - Търнава - Алтимир - Бързина - Манастирище - Михайлово - от км 3+100 до км 12+210</p> <p>- път III-134 Бяла Слатина - Габаре - Горна Бешовица</p> <p>- път III-137 Кнежа - Крушовене (Оряхово - Гиген)</p> <p>- път III-161 Ребърково - Люти дол - Ботевград - от км 0+000 до км 8+700</p> <p>- път III-162 (Елисейна - Своге) - Миланово - Долна бела речка - Стояново (Монтана - Враца)</p> <p>- път III-306 Кнежа - Оряхово от км 36+100 до км 50+200</p> <p>- път III-308 (Ябланица- Ботевград) - Своде - (Роман - Златна Панега) от км 15+117 до км 22+390</p> <p>- път III-1004 Враца - Паволче - Челопек - връх Вола</p> <p>- път III-1031 Роман - Кунино - Реселец - Червен бряг от км 0+000 до км 8+900</p> <p>- път III-1301 Криводол - Галатин - Лесура - Фурен - Бели брод - Лехчево - от км 0+000 до км 23+380</p> <p>- път III-1302 Криводол - Голямо Бабино - Пудрия - Главаци - III-162</p> <p>- път III-1304 Бяла Слатина - Търнак - Лазарово - Бреница - Глава</p> <p>- път III-1306 (Кнежа - Искър) - Габаре - Върбица - Вировско - Тишевица - Горно Пещене - (Враца - Борован) - от км 30+100 до км 58+400</p> <p>- път III-1503 (Борован - Мизия) - Софрониево - Бутан - (Хайредин - Гложене)</p> <p>- Ремонт на мост (Горна Кремена) при км 7+413 на път III-103 Мездра-Роман</p> <p>- Ремонт на мост (Долна Бешовица) при км 22+941 на път III-103 Мездра-Роман</p> <p>- Ремонт на мост (Горно Пещене) при км 56+500 на път III-1306 Враца-Кнежа</p> <p>- Ремонт на мост при км 4+628 на път III-1031 Роман-Кунино</p>	
<p>Координирани и ефективни реакции на властите при извънредни ситуации в региона Долж-Враца с акроним ДЖ-ВР : R.A.E.S</p>	<p align="center">6 000</p>
<p>Трансгранично сътрудничество за управление на риска и водните ресурси в регион Долж-Враца</p>	<p align="center">6 000</p>

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Критериите за оценка на изпълнението дават възможност за изграждането на детайлна рамка, на чиято база да бъде следено постигането на очакваните резултати от мерките/ дейностите/ /приоритетите/ стратегическите цели, за да бъде постигната визията на Областната стратегия за развитие на област Враца. По този начин ще имаме основа за извършване на обективна оценка за напредъка по изпълнението на стратегията на междинния и финалния етап от нейното изпълнение.

Стратегически цели	Приоритети	Мерки	Индикатори за изпълнение
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: СТИМУЛИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНА МЕСТНА ИКОНОМИКА.	Приоритет 1.1. Подкрепа за МСП и подобряване на средата за правене на бизнес.	Мярка 1.1.1. Подкрепа за технологично обновление на МСП	<ul style="list-style-type: none"> Обем на инвестициите в технологично обновяване на предприятията Договори за трансфер, въвеждане на иновационни технологии и производства, научно обслужване с организации извършващи НИОРД Брой регистрирани патенти/ полезни модели от местни фирми
		Мярка 1.1.2. Повишаване капацитета на МСП за разработване и управление на проекти	<ul style="list-style-type: none"> Брой проекти на МСП
		Мярка 1.1.3. Разширяване и подобряване предлагането на онлайн услуги от администрациите за фирмите и гражданите. Развитие на системи за интегрирано обслужване на МСП на територията на областта.	<ul style="list-style-type: none"> Брой създадени и работещи интегрирани системи за обслужване на МСП Брой онлайн услуги за МСП Брой МСП ползващи системите
		Мярка 1.1.4. Подкрепа за подобряване достъпа до нови пазари на МСП	<ul style="list-style-type: none"> Брой местни предприятия изнасящи продукцията си на външни пазари Брой предприятия обединени в браншови

			<p>организации и/или кълстери/ вериги на доставките</p>
		<p>Мярка 1.1.5. Подкрепа за дейности и проекти насочени към въвеждане, използване и достъп до информационни и комуникационни технологии.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обем на инвестициите в подобряване ИКТ средата в предприятията • Брой предприятия предлагащи/ ползващи онлайн пазари/ потребители
		<p>Мярка 1.1.6. Строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици или малки участъци от местни пътища, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, електроснабдяване, публично осветление, връзки към газоснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа в рамките на бизнес зоните и терените и др.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дължина новоизградена /рехабилитирана техническа инфраструктура в километри. • Брой зони за бизнес в региона с подобрена/ новоизградена свързваща инфраструктура към и от тях.
		<p>Мярка 1.1.7. Строителство, възобновяване, рехабилитация, реконструкция и ремонт на съществуващи/ изграждане на нови индустриални зони.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой функциониращи индустриални зони
		<p>Мярка 1.1.8. Подобряване капацитета на МСП за участие в обществени поръчки.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой участия в европейски и местни тържни процедури
	<p>Приоритет 1.2. Насърчаване на предприемачеството и създаването на нови местни фирми и кълстери.</p>	<p>Мярка 1.2.1. Поддържане и развитие на благоприятната среда по отношение местните данъци, такси, административно обслужване и консултиране на МСП, особено онези, които стартират своята дейност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой новоразкрити МСП • Обем на инвестициите за разкриване на нови производства в областта
		<p>Мярка 1.2.2. Подкрепа за създаване на нови микро- и малки фирми в района, включително чрез инициативи за създаване на бизнес инкубатори и паркове. Популяризиране План за трансфер на добра практика INNOTEX, реализирана в гр. Рубе, Франция за създаване на център за бизнес инкубиране на фирми от текстилния сектор, разработен от Агенция за регионално икономическо развитие – Враца, партньор по</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой новосъздадени микро и малки фирми в района • Брой действащи бизнес инкубатори и паркове

		<p>международен проект PLUSTEX – „Усвояване на политики за отключване на умения в сектор Текстил”, съфинансиран по Програма Интеррег IV С.</p>	
		<p>Мярка 1.2.3. Подпомагане процеса на пазарна информация и търговски контакти с местни и чуждестранни фирми.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой панаири, тържища и изложения организирани, провеждани и осъществявани в областта. • Брой местни производители подпомогнати за участие в престижни национални и международни мрежи и форми за промоция и обмен на информация за произведени продукти
		<p>Мярка 1.2.4. Насърчаване на предприемачеството сред уязвимите групи на пазара на труда.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой социални предприятия и форми на социално предприемачество в областта • Брой ПЧП реализирани за осъществяване на социални предприятия и форми на социално предприемачество в областта
		<p>Мярка 1.2.5. Подпомагане процеса на изграждане на регионални кълстери и бизнес мрежи. Възстановяване на бубарството като традиционен отрасъл чрез партньорство с текстилен клъстер "Коприна".</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой регистрирани местни кълстери и бизнес мрежи • Брой реализирани публично-частни партньорства
<p>Приоритет 1.3. Привличане на местни и чуждестранни инвестиции в сектори с потенциал или създаващи висока добавена стойност като промишлеността и високотехнологичните дейности.</p>		<p>Мярка 1.3.1. Създаване на общ бранд и промотиране на местните предимства за развитие на бизнес</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой общи промоционални и информационни събития организирани и проведени • Изготвени икономически и/или маркетингови профили
		<p>Мярка 1.3.2. Подкрепа за подобряване качеството на работната сила в областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой работници и служители преминали обучения за квалификация, преквалификация или добиване на ключови компетентности и умения на годишна база.
		<p>Мярка 1.3.3. Подкрепа за създаването на условия за</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой осъществени инвестиционни проекти за

	развитието на нов бизнес, чрез участие и осъществяване на схеми за публично-частно партньорство.	<p>развитие или разкриване на бизнес зони и технологични паркове</p> <ul style="list-style-type: none"> • Брой осъществени публично-частни партньорства
	Мярка 1.3.4. Осъществяване на местните и областни политики за диверсификация на инвестициите във ВЕИ.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой инвестиционни проекти за изграждане на съоръжения и инсталации осигуряващи енергия от ВЕИ • Брой производители на енергия от ВЕИ в региона
<p>Приоритет 1.4. Насърчаване на развитието на селското стопанство и туризма</p>	Мярка 1.4.1. Насърчаване сдружаването на производителите и участниците във веригата за предлагане на земеделски продукти и храни за въвеждане на нови технологии.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой регистрирани сдружения • Брой проекти за въвеждане на нови технологии
	Мярка 1.4.2. Подкрепа за модернизиран и технологично обновени стопанства и инфраструктура в отрасъла.	<ul style="list-style-type: none"> • Обем на инвестициите в технологично обновление на стопанствата в региона • Брой стопанства с обновена инфраструктура • Брой стопанства ползващи съвременни технологии
	Мярка 1.4.3. Подкрепа за изграждане на преработващи предприятия и тържища за селскостопанска продукция, със съпътстваща инфраструктура, с фокус върху зеленчукопроизводството и овощарството.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой изградени преработващи предприятия за селскостопанска продукция • Брой изградени тържища за селскостопанска продукция
	Мярка 1.4.4. Обучения, консултации и информация на земеделските производители и животновъдите относно възможностите на общата селскостопанска политика, превенция на рисковете свързани с климатичните промени и развитие на биологичното земеделие, особено в райони близо или в защитени по НАТУРА 2000 територии.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой земеделски производители включени и завършили обучения в посочените области • Брой стопанства развиващи биоземеделие • Брой кълстери/ сдружения на местни производители предлагащи биопродукти

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

		<p>Мярка 1.4.5. Насърчаване на младите и образовани специалисти за започване на собствен бизнес в областта на земеделието и животновъдството</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой стопанствата и производители на селскостопанска продукция управлявани от хора под 35 годишна възраст • Брой на стопанствата, фермите и производителите в земеделския сектор наели и ползващи млади специалисти
		<p>Мярка 1.4.6. Подкрепа за разработване и реализиране на програми, за преквалификация и реализация на трайно безработни лица в селското стопанство, включително чрез консултации за започване на собствен бизнес и разработване на проекти в тази посока.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой програми разработени и осъществени • Брой проекти за започване на собствен бизнес
		<p>Мярка 1.4.7. Насърчаване и развитие на поливното земеделие и хидромелиорациите в региона, инвестиции в инфраструктура и устойчиво ползване на нови или съществуващи водоизточници.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой сдружения за развитие на поливното земеделие • Брой възстановени/ новоизградени хидромелиоративни съоръжения и системи.
		<p>Мярка 1.4.8. Насърчаване ползването на ВЕИ в селското стопанство</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой ферми, стопанства и преработвателни предприятия ползващи енергия от ВЕИ • Брой ферми, стопанства и преработвателни предприятия имащи собствени инсталации за енергия от ВЕИ
		<p>Мярка 1.4.9. Подкрепа и насърчаване чуждестранните инвестиции в областта на земеделието и оползотворяване на пустеещите земи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Размер на чуждестранните инвестиции в развитието, създаването или модернизиранието на земеделски стопанства, ферми и преработващи предприятия • Декари пустеещи земи включени в разкрити, модернизирани или подкрепени с чуждестранни инвестиции земеделски стопанства и ферми. • Брой съвместни предприятия с чуждестранно

			участие в сектора на земеделието
		Мярка 1.4.10. Дейности за поддържане и съхраняване на горското богатство и създаване на нови гори върху пустеещи земи и ерозиращи терени.	<ul style="list-style-type: none"> • Деклари нови гори създадени върху пустеещи и ерозиращи терени • Размер на инвестициите насочени към създаване, поддръжка, опазване и използване на горските масиви в региона
		Мярка 1.4.11. Реставрация и съхранение на културното и историческо наследство, подобряване на туристическата инфраструктура.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой реставрирани/ рехабилитирани/ възстановени обекти на историческото наследство в региона. • Размер на инвестициите в реставрация и поддръжка на културното и историческото наследство, както и поддръжка на свързаната туристическа инфраструктура.
		Мярка 1.4.12. Подкрепа за развитие на нови и разнообразяване на съществуващите туристически продукти и пакети.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой туристически продукти и пакети. • Размер на приходите от нощувки в региона • Брой на туристите посетили региона на годишна база
		Мярка 1.4.13. Развитие на природни, културни и исторически атракции, както и създаване на нови такива.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой атракции ползващи природни, културни и исторически обекти в областта – създадени • Размер на инвестициите в нови туристически атракции

		<p>Мярка 1.4.14. Подкрепа за междуинституционалното, международното и териториалното сътрудничество за развитието на устойчивия туризъм, включително чрез развитие на подходяща туристическа инфраструктура, образователни и интерпретативни услуги, информационни центрове и масиви.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой партньорски проекти за развитие на устойчив туризъм в областта • Брой съвместни продукти и пакети разработени и предлагани на туристически пазар • Брой на чуждите туристи посетили региона
		<p>Мярка 1.4.15. Подкрепа за развитието и популяризирането на дейности и продукти в сферата на културата.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой и вид нови културни продукти предлагани в областта
<p>СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: СЪХРАНЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА С ФОКУС ВЪРХУ МЛАДИТЕ ХОРА, ХОРАТА В ТРЕТАТА ВЪЗРАСТ И УЯЗВИМИТЕ СОЦИАЛНИ ГРУПИ.</p>	<p>Приоритет 2.1. Усъвършенстване и развитие на образователните, здравни и социални услуги и инфраструктура в общините и областта.</p>	<p>Мярка 2.1.1. Насърчаване и подкрепа на взаимодействието между образователните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към пазара на труда.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой организирани и проведени срещи между образователните институции и бизнеса.
		<p>Мярка 2.1.2. Подкрепа за развитие и създаване на трайни форми за участие на бизнеса в процеса на обучение, особено – в процеса на обучение в професионалните гимназии.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой младежи включени в наставнически програми и програми за практическо обучение • Брой училища с договори за осъществяване на практики и наставнически обучения в областта
		<p>Мярка 2.1.3. Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой училища, осъществяващи практики и обучения в областта на земеделието и свързаните дейности • Брой организирани и проведени срещи със специалисти в областта на земеделието
		<p>Мярка 2.1.4. Създаване на достъпна среда, педагогическа и психологическа подкрепа за образователната интеграция на деца с увреждания и проблеми в развитието в училищата по местоживееене.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой деца с увреждания и проблеми в развитието учещи в общообразователните училища по местоживееене
		<p>Мярка 2.1.5. Подкрепа за създаване на устойчиви модели на работа с деца/ младежи в риск от отпадане от</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой услуги за деца и младежи от целевите групи

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

		<p>училище/ отпаднали от училище и деца/ младежи с проблемно поведение, включително превенция, между училища, неправителствени организации, родители и близки.</p>	<p>функциониращи в училищата/ общността</p> <ul style="list-style-type: none"> • Брой учебни и творчески форми за превенция и преодоляване на рисковото поведение и риска от отпадане при деца и младежи в училищата от областта • Брой деца и младежи напуснали системата • Брой противозаконни деяния на малолетни и непълнолетни лица по общини и в областта
		<p>Мярка 2.1.6. Подкрепа за създаване и развитие на форми подкрепящи участието и изявата на деца с творчески заложби и интерес към изкуствата в рамките на училищата детските школи по изкуствата, клубове по интереси, или чрез изнесени училищни форми за образование и обучение, включително в партньорство с НПО и младежки организации.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой форми за творческа и личностна изява на деца със заложби и интерес към изкуствата • Брой творчески/ културни изяви/продукти разработени от деца и младежи с творчески заложби и интерес към изкуството
		<p>Мярка 2.1.7. Подкрепа и стимулиране на младежкото доброволчество и участие в Европейската доброволческа служба.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой доброволчески организации създадени и работещи в областта • Брой доброволчески кампании и програми осъществени на територията на областта. • Брой услуги и организации ползващи доброволчески труд в областта
		<p>Мярка 2.1.8. Подкрепа за развитието на младежки дейности и насърчаване на техните творчески заложби, в танцови, певчески, и други колективи и младежки организации.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой неформални и самостоятелни форми за учене, до които имат достъп децата и младежите в областта • Брой младежки инициативи осъществени • Брой проекти фокусирани върху развитието на

			<p>младежите в областта осъществени.</p>
		<p>Мярка 2.1.9. Подкрепа и стимулиране на дейности, програми и инициативи насочени към ученето през целия живот за заети, безработни или възрастни лица.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой лица включени в различни форми за учене през целия живот на територията на областта и по общини. • Брой образователни услуги свързани с ученето през целия живот достъпни. • Брой организации предлагащи услуги свързани с ученето през целия живот.
		<p>Мярка 2.1.10. Продължаване и подкрепа за действия на местните и училищни власти за обновяване и изграждане на материално-техническата база, включително ИКТ инфраструктурата, разширяване, изграждане и подобряване на спортните съоръжения и салони, както и прилагане на инфраструктурни решения, които ще позволят прилагането на целодневни форми на обучение за учениците от I до IV клас, включително осигуряване на места за почивка и столово хранене.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой училища с обновена материално-техническа база. • Брой компютри в едно училище • Брой обновени спортни площадки и салони в училищата • Брой училища предлагащи целодневни форми на обучение в областта и по общини • Брой училища с осигурени места за почивка и столово хранене в областта и по общини
		<p>Мярка 2.1.11. Подкрепа и продължаване на действията за създаване на модерен сграден фонд и материално-техническа база на детските ясли и градини по общини в областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой обновени, рехабилитирани и разширени сгради на детски градини и ясли. • Брой детски ясли и градини с обновена материално-техническа база.
		<p>Мярка 2.1.12. Подобряване качеството на здравното обслужване и осигуряване достъп на всеки гражданин до здравна помощ и услуги.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой лекари и стоматолози на 10 000 души. • Брой лекарски практики и стоматологични кабинети в 1 населено място.

			<ul style="list-style-type: none"> Съотношение лекари: медицински специалисти по здравни грижи
		<p>Мярка 2.1.13. Изграждане на Хоспис на територията на област Враца, съгласно предвиденото в Националната здравна карта в Здравен район Враца лечебно заведение за извънболнична помощ от такъв тип.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Изграден хоспис
		<p>Мярка 2.1. 14. Подкрепа и осигуряване на местни и областни програми и мерки свързани с намаляване на основните рискови фактори за здравето на населението, профилактика и лечение на социално значимите заболявания за региона.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ниво на смъртността причинена от хронични или социално значими заболявания в областта Брой на децата и младежите с наднормено телесно тегло, гръбначни изкривявания, нарушения в двигателния режим и т. в. Брой услуги и дейности свързани с профилактиката и лечението на социално значими заболявания в региона.
		<p>Мярка 2.1.15. Създаване на условия и стимули за развитие на масовия спорт и повишаване физическата култура на населението.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой рехабилитирани, реконструирани и/или новопостроени спортни съоръжения и стадиони в населените места. Брой детски площадки в населените места на региона. Брой и дължина в километри на велосипедни алеи и съоръжения за скейтборд, ролери и т.н.
		<p>Мярка 2.1.16. Доставка на подходящо оборудване и строително-ремонтни работи за сградите/ помещенията на лечебни заведения.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой и вид новодоставено оборудване Брой рехабилитирани/ обновени сгради Брой и вид нови медицински услуги
		<p>Мярка 2.1.17. Продължаване изпълнението на мерките за деинституционализация и развитие на услуги в</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой услуги в общността за деца, самотни майки и възрастни хора с различни увреждания и уязвими

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

	общността с цел преодоляване на социалното изключване и изолация.	<p>групи</p> <ul style="list-style-type: none"> Брой обучени и предлагащи социални услуги в общността лица и експерти
	Мярка 2.1.18. Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.) и за подобряване на медико-социалните грижи за деца.	<ul style="list-style-type: none"> Брой интегрирани услуги за ранно детско развитие осъществени Брой центрове за медико- социални услуги за деца с подобрена среда, оборудване и квалифициран персонал.
	Мярка 2.1.19. Насърчаване и продължаващо развитие на приемното родителство, грижите за самотни възрастни хора или хора с увреждания в семейна среда.	<ul style="list-style-type: none"> Брой приемни семейства в областта Брой деца ползващи приемна грижа в областта Брой услуги за самотни възрастни хора и хора с увреждания в семейна среда
	Мярка 2.1.20. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на социална инфраструктура,	<ul style="list-style-type: none"> Брой новопостроени/ рехабилитирани/ ремонтирани сгради за предоставяне на социални услуги. Брой социални услуги и институции с обновено/ ново оборудване
Приоритет 2.2. Стимулиране и подкрепа за заетост и развитието на пазара на труда.	Мярка 2.2.1. Подкрепа на дейности за осигуряване заетост на младите хора.	<ul style="list-style-type: none"> Брой млади хора включени в програми за професионално обучение и придобиване на трудов стаж Брой наставнически/ стажантски програми предлагани от бизнеса за младите хора
	Мярка 2.2.2. Действия и проекти за подпомагане на социално-икономическата интеграция на групите в неравностойно положение.	<ul style="list-style-type: none"> Дял на неграмотните и без професия хора от уязвими групи

			<ul style="list-style-type: none"> Брой на безработните хора от уязвими групи
		<p>Мярка 2.2.3. Подкрепа за създаване, развитие и предлагане на програми и услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Дял на трайно безработните лица Брой услуги за активиране, ориентиране, обучение и заетост функциониращи на територията на областта. Брой безработни лица включени в обученията за придобиване на професионална квалификация, включително – практики.
		<p>Мярка 2.2.4. Подкрепа и действия за повишаване адаптивността на работещите, особено – работещите бедни.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой обучения за повишаване адаптивността на работещите достъпни и функциониращи в областта Брой проекти и инициативи реализирани от предприятия и организации за повишаване знанията и уменията на заетите Брой заети преминали обученията за повишаване знанията и уменията им
	<p>Приоритет 2.3. Инвестиции в дейности за превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.</p>	<p>Мярка 2.3.1. Насърчаване на професионалното образование сред безработни роми без образование, лица с намалена работоспособност и в неравностойно социално положение.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой представители на уязвими групи завършили професионално образование Брой програми за професионално образование на представители на уязвими групи
		<p>Мярка 2.3.2. Подкрепа и насърчаване на действия за създаване на социални предприятия и проекти насочени към превенция и преодоляване на социалното изключване и изолация.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой социални предприятия Брой осъществени проекти за разкриване и подобряване дейността на социалните предприятия
		<p>Мярка 2.3.3. Подкрепа и насърчаване при осигуряването на достъпна училищна, работна и публична среда за</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой публични сгради достъпни за хората с увреждания

		хората с увреждания.	
<p>Приоритет 2.4. Усъвършенстване и укрепване на институционалния капацитет на областно и местно ниво за подобряване на процесите на управление.</p>		<p>Мярка 2.4.1 Предоставяне на интегрирани услуги на гражданите и бизнеса на всички нива на местно управление.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой функциониращи системи за интегрирани услуги за граждани и бизнес
		<p>Мярка 2.4.2. Инвестиции в ИТ инфраструктура и въвеждане/ разширяване на електронното управление, както и създаване на Центрове за информация и обслужване на граждани (където ги няма).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Центрове за информация и обслужване на граждани във всички общини на територията на областта • Брой предоставяни електронни услуги от общините • Брой действащи системи/ механизми за обратна връзка с потребителите на административни услуги
		<p>Мярка 2.4.3. Подкрепа за системни действия и програми за повишаване на квалификацията на работещите в областната и общинските администрации.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой анкети оценяващи работата на общинските и областната администрации.
		<p>Мярка 2.4.4 Усъвършенстване на капацитета за разработване и управление на проекти, финансирани от ЕС.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой проведени обучения и курсове
		<p>Мярка 2.4.5. Разширяване капацитета на местните власти за прилагане принципа на партньорство и стимулиране на междуобщинското сътрудничество.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Брой партньорства създадени на местно ниво
<p>СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ И СВЪРЗАНОСТ НА ОБЩИНИТЕ В ОБЛАСТТА.</p>	<p>Приоритет 3.1. Развитие на инфраструктурата осигуряваща основни публични услуги и достъп до тях</p>	<p>Мярка 3.1.1. Рехабилитация на съществуващата и изградена на нова железопътна инфраструктура в областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Километри рехабилитирана/ изградена нова железопътна инфраструктура.
		<p>Мярка 3.1.2. Доизграждане на скоростен път Мездра – Ботевград и обходен път Враца като част от коридор №4 от европейската TEN-T мрежа</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Километри изградени скоростни пътища на територията на областта.
		<p>Мярка 3.1.3. Основен ремонт на отсечки от първокласната, второкласната и третокласна</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Километри ремонтирани отсечки от първокласната, второкласната и третокласната пътна мрежа

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

	републиканска пътна мрежа.	
	Мярка 3.1.4. Рехабилитация на общинската пътна мрежа на територията на област Враца.	<ul style="list-style-type: none"> • Километри рехабилитирана общинска пътна мрежа
	Мярка 3.1.5. Подготовка и изграждане на мост над река Дунав в района на Оряхово – Бекет.	<ul style="list-style-type: none"> • Проектна документация за изграждане на мостовото съоръжение • Обем на осигурените средства за изграждане на моста
	Мярка 3.1.6. Изграждане на междуобщински път, свързващ пристанище Мизия с път II-15 и регионално депо за битови отпадъци - Оряхово- Мизия.	<ul style="list-style-type: none"> • Обем на вложени средства
	Мярка 3.1.7. Рехабилитация и повишаване на капацитета на пристанище Оряхово.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой обслужени кораби • Брой обслужени пътници • Обем обработени товари
	Мярка 3.1.8. Изграждане и рехабилитация на водопроводната мрежа.	<ul style="list-style-type: none"> • Километри изградена/рехабилитирана водопроводна мрежа.
	Мярка 3.1.9. Разширяване битовата и промишлена газопреносна мрежа в общините на областта и изграждането съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ.	<ul style="list-style-type: none"> • Км изградена газопреносна мрежа • Брой съоръжения и централи за производство на енергия от ВЕИ
	Мярка 3.1.10. Продължаване и подкрепа на действията за подобряване енергийната ефективност на обектите от публичната и частната инфраструктура.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой обекти с реализирани мерки за енергийна ефективност.
	Мярка 3.1.11. Подкрепа и насърчаване на инвестиции,	<ul style="list-style-type: none"> • Брой домакинства и фирми ползващи

<p>Приоритет 3.2. Опазване и оползотворяване на природната среда, биоразнообразието, културното и историческото наследство като фундамент на устойчивото местно развитие.</p>	<p>осигуряващи висококачествени и нови видове услуги за комуникация, пренос на данни и интернет.</p>	<p>широколентов интернет</p>
	<p>Мярка 3.2.1. Изграждане на пречиствателни станции в населените места от областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой изградени пречиствателни станции за питейни води действащи в областта.
	<p>Мярка 3.2.2. Изграждане/ довършване изграждането на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население над 2 000 еквивалент жители.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Км изградена канализация Брой изградени ПСОВ
	<p>Мярка 3.2.3. Проектиране и изграждане на канализационна система, включително изграждането на ПОСВ, на всички населени места с население под 2000 еквивалент жители.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Км изградена канализация Брой изградени ПСОВ
	<p>Мярка 3.2.4. Оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за управление на отпадъците.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой действащи интегрирани системи за управление на отпадъци.
	<p>Мярка 3.2.5. Подкрепа и инвестиции в ефективни системи и дейности за контрол над битовите замърсявания на земеделски земи, речни корита и други терени, както и за ликвидиране на нерегламентираните сметища възникнали от това.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой ликвидирани стари замърсявания Брой рекултивирани терени
	<p>Мярка 3.2.6. Подкрепа за обучения и инвестиции за въвеждане на екологосъобразни дейности и производства.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой предприятия въвели екологосъобразни технологии и производства Брой земеделски производители прилагачи опазващи околната среда технологии
	<p>Мярка 3.2.7. Подпомагане проучванията, в това число– археологически, на местното историческо наследство, както и дейностите за неговото устойчиво интегриране в културни и туристически продукти.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой проекти за проучване на местното историческо наследство Брой исторически и археологически обекти

			включени успешно в различни туристически и културни продукти
		Мярка 3.2.8. Подпомагане дейността на местните културни институти.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой проекти за съхраняване на уникални местни културни продукти • Брой уникални местни културни продукти интегрирани в местни или областни туристически продукти • Брой нови културни продукти
		Мярка 3.2.9. Инвестиции в екологосъобразна инфраструктура, включително в обекти по Natura 2000 и други територии за насърчаване на опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемните услуги.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой проекти разработени и осъществени за изграждане на екологосъобразна инфраструктура
		Мярка 3.2.10. Насърчаване и подкрепа за развитие на капацитета и партньорствата за устойчиво управление на защитените територии и биоразнообразието.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой партньорски проекти за опазване природно богатство и биоразнообразие
<p>Приоритет 3.3. Въвеждане и ползване на интегрирани подходи за възстановяване и балансирано развитие на градските и селските райони в областта.</p>		Мярка 3.3.1. Подобряване качествата на градската и агломерационната среда чрез инвестиции на база интегрирания план за градско възстановяване и развитие/ действия за изработването и осигуряването на инвестиции по интегрирани планове за възстановяване и развитие на градовете Враца, Мездра, Козлодуй.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой интегрирани планове за градско възстановяване и развитие • Брой реализирани проекти по интегрираните планове за градско развитие
		Мярка 3.3.2. Стимулиране ролята на малките общинските центрове Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин чрез разширяване на предоставяните услуги и създаване на работни места, включително чрез изграждане на транспортна и комуникационна свързаност с околните им населени места. Подобряване качеството на средата и живота.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони. • Брой проекти за транспортна и комуникационна свързаност на малките градове и общински центрове с околните им населени места.
		Мярка 3.3.3. Подобряване на информационното	<ul style="list-style-type: none"> • Създадени бази данни свързани с регионалното и

Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.

	осигуряване на процесите, свързани с планирането и управлението на територията.	<p>местно планиране</p> <ul style="list-style-type: none"> Изградена ГИС система с детайлна информация за общините и областта
	Мярка 3.3.4. Подкрепа, насърчаване и действия на публичните власти за развитие на широколентова инфраструктура.	<ul style="list-style-type: none"> Брой проекти насочени към преодоляване на цифровата изолация
	Мярка 3.3.5. Подкрепа и инвестиции в разнообразяване на икономиката в селските райони на областта.	<ul style="list-style-type: none"> Брой МСП създадени и работещи в селските райони на областта Равнище на заетостта в селските райони
	Мярка 3.3.6. Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, обновяването на селата, предлагането на местни основни услуги и опазването на местното културно и природно наследство.	<ul style="list-style-type: none"> % от населението в селските райони с осигурено водоснабдяване, канализация, пречистване на питейната и отпадните води. % население в селските райони с достъп до административни, образователни, медицински и социални услуги в общността.
	Мярка 3.3.7. Подобряване на мрежата от общински пътища в селските райони за осигуряване на достъп до туристически, исторически обекти, както и достъп до образователни, здравни и социални услуги в населените места.	<ul style="list-style-type: none"> Километри новоизградени/ рехабилитирани общински пътища в селските райони
	Мярка 3.3.8. Насърчаване публично-частното партньорство за реализация на стратегии за местно развитие - улесняване на изпълнението на интегрирани стратегии за местно развитие с формирането на местни инициативни групи.	<ul style="list-style-type: none"> Брой местни инициативни групи с одобрени и финансирани стратегии за местно развитие
Приоритет 3.4. Развитие на териториалното	Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и	<ul style="list-style-type: none"> Брой съвместни проекти за подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности и

	сътрудничество	опазване на околната среда.	съвместно управление на рисковете и опазване на околната среда изпълнени.
		Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой интегрирани стратегически планови документи осъществени
		Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой съвместни проекти реализирани в сферата
		Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.	<ul style="list-style-type: none"> • Брой международни партньорства • Брой международни проекти • Функциониращи транспортни и комуникационни мрежи, съвместни системи за ранно предупреждение и предпазване от технологични и природни рискове, мрежи за трансфер на технологии и знание между партньорите. • Брой реализирани международни инициативи за опазване на околната среда.
		Мярка 3.4.5. Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприєдинителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия.	<ul style="list-style-type: none"> • Област Враца, интегрирана територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприєдинителна помощ
	Приоритет 3.5. Превенция и преодоляване на	Мярка 3.5.1. Насърчаване, подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и	<ul style="list-style-type: none"> • Брой инфраструктурни мерки за предотвратяване на наводнения, борба с абразията и укрепване на свлачища и речни брегове

<p>последствията от климатичните промени. Управление на рисковете.</p>	<p>ерозията, укрепване на свлачища и бреговата ивица на реките в областта, включително река Дунав (диги, подпорни стени и други укрепващи съоръжения), борба с бреговата ерозия, изграждане на малки по обем преливници, бентове и други, възстановяване и изграждане на дренажни съоръжения и инфраструктура.</p>	<p>осъществени.</p> <ul style="list-style-type: none"> Брой съоръжения за превенция на рисковете от природни бедствия възстановени/ новоизградени.
	<p>Мярка 3.5.2. Подготовка и изпълнение на проекти и контролни системи за ограничаване на добива на инертни материали от речните корита, провеждане на дейности, ограничаващи ерозията в речните тераси, вследствие на добив на инертни материали.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой функциониращи системи за контрол и ограничаване добива на инертни материали от речните корита Обем на инвестициите за ограничаване на ерозията на речните тераси в резултат от добива на инертни материали.
	<p>Мярка 3.5.3. Разработване на общински планове и осигуряване на инвестиции за мерките по тях свързани с превенция на риска от наводнения съобразно Доклада за оценка на риска от наводнения в Дунавския район.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой действащи общински планове за превенция на наводнения в населените места Брой мерки на общинските планове за превенция на наводненията изпълнени.
	<p>Мярка 3.5.4. Подкрепа и осъществяване на проекти фокусирани върху анализ, оценка и създаване на системи за управление на риска от природни бедствия и аварии, включително чрез инвестиции в съоръжения и технически средства в общините и областта.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Брой анализи и оценки на риска от бедствия и аварии в общините и областта изготвени. Брой системи за управление на риска от природни бедствия и аварии изградени.

VII. СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ

Планирането за следващият програмен период следва да е подчинено на Новите стратегически направления и изисквания във връзка с планирането и програмирането на регионалното развитие в периода 2014 - 2020 г. и трите взаимнозависими приоритета:

- **Интелигентен растеж:** изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации – Този приоритет акцентира върху стимулиране на иновациите, развитието на образованието (водеща инициатива на ЕС „Младеж в движение“) и цифровото общество.
- **Устойчив растеж:** насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите – Този приоритет акцентира на върху подобряване качеството на климата, енергия и мобилност, конкурентоспособност.
- **Приобщаващ растеж:** стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване - Този приоритет акцентира на върху заетостта и уменията, и борбата с бедността.

Общинските планове за развитие се разработват в съответствие с чл. 13 на ЗРР и определят средносрочните цели и приоритети за развитието на дадена община в съответствие с областната стратегия за развитие. Те са едни от най-важните планови документи в йерархичната система от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие.

Без да нарушава принципите на местното самоуправление, Областната стратегия за развитие на област Враца за периода 2014 г. – 2020 г. има за задача да очертае стратегическите насоки, с които общинските планове за развитие трябва да се съобразят. В нея са идентифицирани общи проблеми и потребности и са определени общи цели и приоритети за балансирано и устойчиво развитие на цялата територия, като общините следва по подходящ начин да отразят и да интегрират тези цели и приоритети в своите собствени планове за развитие.

Изборът на приоритетите и целите за развитие на общините от област Враца трябва да бъде съобразен с очертаната в Стратегията за развитие стратегическа рамка. Приоритетите на общинските планове за развитие не трябва да обхващат всички приоритети на Областната стратегия за развитие, а само тези, които имат пряко отношение към развитието на общината, съгласно нейната специфика. В процеса на разработване на общинските планове за развитие се определя конкретния начин за интегриране на общите за областта цели и приоритети на регионалното развитие, като всяка една община може да направи своя избор и да адресира само част от приоритетите, които имат пряко отношение към развитието на общината съгласно нейната специфика.

Ключов момент при разработването на плановете за следващия програмен период е обективното отразяване на основните конкурентни предимства на всяка една община и подчертаването на нейната идентичност. Всеки един от ОПР на общините от област Враца, според своята характеристика трябва да включва области на интервенция, определени като най-важните за съответната

община, изведени в стратегическите документи на европейско (Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред 2020 г. на Европейския съюз и др.), национално (Национална програма „България 2020“, НСРР 2012-2022 г., Националната програма за реформи 2012 г. – 2020 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 г.-2025 г., Дунавска стратегия, секторни стратегии и др.) и на регионални нива (РПР на СЗР и ОСР на област Враца), подкрепени от политиката на сближаване на ЕС и националната политика за регионално развитие. В тази връзка следва да се осигури подходящо съответствие на приоритетите на общинските планове за развитие с приоритетите и на оперативните програми за следващия програмен период, по които всяка община би могла да бъде бенефициент по отделни операции. Също така, особено важно е Общинските планове 2014-2020 г. да са логично продължение на плановете от настоящия програмен период, да бъдат взети под внимание междинните оценки на плановете за развитие (за общините, в които са изготвяни) и да отразяват приоритетите на общинските секторни политики. Съгласно Закона за регионалното развитие, общинските планове за развитие трябва да съдържат следните структурни елементи:

- Анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- Индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- Необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- Предварителната оценка на плана.

VII.1. ОБЩИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

Приоритетизирането и целеполагането са стратегически политически процеси, които следва да се съобразят със следните ориентири:

- **Укрепване на базата от знания за постигане на растеж:** конкурентоспособната икономика изисква значителни инвестиции в изследвания, технологично развитие, иновации, знания и умения и подобрен достъп до финансиране, като се изграждат интерактивни връзки между водещите технологични райони и изоставашите региони;
- **Подобряване на условията за свързаност и зелена икономика:** регионалната политика може да играе ключова роля за преминаването към нисковъглеродна икономика и подобряване качеството на околната среда чрез подпомагане на устойчивия транспорт и ИКТ инфраструктурата за осигуряване на свързаност на изоставашите с по-развитите райони и зони и подобрена екологична инфраструктура. Тези

инвестиции трябва да бъдат „климатично сигурни“ – с ниски въглеродни емисии и енергийно ефективни на базата на иновативни технологии;

- **Насърчаване на заетостта и социалното включване/ кохезия:** глобалните социално-икономически и екологични промени са предизвикателство пред трудовия пазар и социалната интеграция, като политиката за развитие трябва да подкрепя по-висока заетост и нови начини за справяне с нарастващата безработица едновременно с насърчаване на самонаемането, придобиването на нови умения и подпомагане на социалното включване на уязвимите групи от населението.

Целите трябва да са свързани и да допринасят за полицентричното, устойчиво и балансирано териториално развитие, интегрираното икономическо, социално и екологично обновяване и развитие на общините от област Враца. Преимущество трябва да се даде на силните страни на всяка една от общините, и да се прилагат мерки, които ще доведат до териториалната интеграция и координация на политиките, опазването на природните и културни ценности и адаптирането към глобалните изменения на климата. Всички действия трябва да водят до засилване на връзките между градските и селските райони на всички равнища, чрез подобряване на достъпността и възможността за работа и подкрепа на периферните и слабо населени райони.

С оглед пълноценното използване на силните страни и потенциалите на дадена община и концентрацията на ресурс от различно естество (финансови, административни) и различни източници (кохезионна политика на ЕС, национални програми, общински бюджет, финансови инструменти, частни инвестиции), Общинските планове трябва да се фокусират върху ограничен брой цели и приоритетни области на интервенции.

При реализацията на заложените в Общинските планове проекти трябва да се постави акцент върху междуобщинското сътрудничество, както и на вземмодействието между общините и частния и неправителствения сектори.

VII. 2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ

Специфичните насоки за разработване на целите и приоритетите на ОПР са развити чрез отчитане спецификата на всяка отделна община, с фокус върху местния потенциал и активност, съобразяване с приоритетите и тенденциите в развитието на европейско, национално и регионално ниво.

От края на 2012 г. е приета Национална концепция за пространствено развитие. Най-общо, тя задава модел за полицентрично развитие на селищната мрежа и платформата за пространствената координация на секторните политики. При разработването на общинските планове за развитие за периода 2014 - 2020 г. следва да бъде спазена логиката за полицентрично развитие в областта, с фокусиране върху развитието на двигателите на растеж - общините Враца, Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра и Оряхово, и засилване значението на малките, но важни общински центрове Борован, Криводол, Мизия, Роман, Хайредин. Всяка от общините следва да интерпретира и доразвие на свое ниво насоките за развитие на селищната си мрежа, на проблемите за достъпността на населените места, идентифициране на локализациите за растеж и генериране на заетост.

За да се постигне по-добра достъпност и свързаност на градовете в областта и да се осигури подобряване на транспортните и комуникационните им връзки, е необходимо развитие на регионалните и местните транспортни мрежи и обвързването им с европейската транспортна мрежа. Наличието на добра комуникационно-транспортна свързаност ще стимулира обитаването в малки населени места и ще привлече бизнес, развиващ алтернативни работни места в селските райони. Затова в ОПР следва да се обърне внимание на инфраструктурните проекти. Общинското планиране трябва да бъде съобразено с предвижданията на Западната меридиална ос по направление север-юг: Видин – Враца – София – Благоевград - Кулата, част от общоевропейски транспортен коридор №4 – приоритет на ЕС и част от предвижданията на Стратегията на Република България за развитие на транспортната система до 2020 г. Тя ще се доразвие на север до Дунав при Видин чрез изграждане на пътя от Ботевград до Видин.

Второстепенни оси на развитие се извяват в направления, излизащи от основните оси или свързващи основните оси. За област Враца това е оста Козлудуй–Враца. Очакванията са второстепенните оси да активизират агломерационните процеси и урбанистичното развитие.

За нуждите на новият програмен период е препоръчително да се насърчават и създават преференции за развитие на преработващи производства, свързани с аграрния сектор, високотехнологична и/ или иновативна зелена индустрия и земеделие, които да намалят водещата роля на услугите.

Следвайки логиката на гореизложеното може да се посочи, че всички политики, мерки и действия трябва да бъдат насочени към:

- Намаляване на вътрешнорегионалните различия;
- Балансирано териториално развитие;
- Намаляването на неравенствата между централните градски и периферните селски райони;
- Развитие на селските райони;
- Подобряване качеството на градската среда и публичната инфраструктура;
- Повишаване на регионалната свързаност, достъпност и пътната мрежа;
- Ефективно използване на културното и природно наследство;
- Насърчаване на специфичния местен икономически потенциал;
- Опазване на околната среда и ликвидиране или минимизиране на съществуващи екологични проблеми;
- Засилване на междуобщинското партньорство и насърчаване на сътрудничеството в рамките на област Враца и извън териториалните ѝ граници;
- Развитие на информационното общество и електронното управление чрез активно използване на информационните и комуникационните технологии в различни обществени сфери. Всички действия трябва да допринесат за подобряване на публичните услуги за населението и бизнеса, развитие на местните и регионалните пазари.

VII. 2.1. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНА ВРАЦА

Основавайки се на ключовите характеристики на **община Враца** и отчитайки рамката, определена от настоящата стратегия, може да се дефинират следните мерки, върху които да се фокусира ОПР на община Враца:

- Инвестиции в базова инфраструктура чрез която ще се подобри и повиши привлекателността на средата за бизнеса и ще се привлече инвестиционния интерес;
- Ефективни мерки за подкрепа и развитие на промишленото производство в общината, създаване на предпоставки за въвеждане на нови технологии и производства;
- Изграждане на индустриален парк и обновяване на зони с обикновени производства;
- Повишаване качеството на свързващата инфраструктура;
- Подобряване на условията за туризъм, спорт, отдих и прекарване на свободното време;
- Опазване на културното наследство и насърчаване на културния живот;
- Повишаване на енергийната ефективност.

VII. 2.2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНИТЕ БЯЛА СЛАТИНА, КОЗЛОДУЙ, МЕЗДРА И ОРЯХОВО

Центровете на общините **Бяла Слатина, Козлодуй, Мездра и Оряхово** са градове от 4-то ниво. Тези общини, използвайки специфични местни ресурси и традиции могат да се развият успешно като центрове със значение за група общини и окажат влияние в укрепване развитието на периферните селски райони, като по този начин ще компенсират отсъствието на големи градове. Мерките, които следва да подкрепят развитието на тези общини включват:

- Стимулиране на предприемачеството и създаване на нови производства и бизнес структури, свързани с използване на специфичните местни потенциали;
- Привличане на инвестиции и подкрепа за развитие на промишленото производство и енергетиката/община Козлодуй/ и преработващата селскостопанска продукция промишленост;
- Повишаване на енергийната ефективност;
- Стимулира развитието на клъстери, насочени към възстановяване на бубарството и производството на естествена коприна – за община Бяла Слатина;
- Създаване на условията за туризъм и опазване и популяризиране на културно-историческото наследство;
- Създаване на възможности за спорт, отдих и прекарване на свободното време;
- Подобряване качеството на публичните услуги – транспорт, здравеопазване, образование, социални дейности.

Общините **Оряхово и Козлодуй** са част от т.нар. Дунавска ос на развитие, подкрепена от Приоритетна ос 18 на TEN-T (река Дунав). В рамките на тази инициатива е предвидено изграждането на мост при Оряхово-Бекет, който ще допринесе за засилване на трансграничните връзки и ролята на граничните градове като урбанизационни центрове от двете страни на реката.

За общините **Оряхово и Козлодуй** трябва да бъдат взети под внимание всички насоки за развитие на т.нар. дунавски общини и „отключване” потенциала на района чрез:

- Ефективно използване на възможностите на река Дунав, подобряване на достъпността, транспортните връзки и комуникации по и към Дунав и ефективното използване на енергийните ресурси;
- Подкрепа за доизграждането и модернизацията на крайдунавския крайбрежен път от Видин до Силистра (конкретно II-11 Козлодуй-Оряхово), включително и изграждане на велосипедна алея;
- Подобряване качеството на водите, опазване на богатото биоразнообразие, превенция и управление на риска;
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) Козлодуй;
- Изграждане на ПСОВ;
- Популяризиране на културното наследство.

VII. 2.3. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ НАСОКИ ЗА ОБЩИНИТЕ БОРОВАН, КРИВОДОЛ, МИЗИЯ, РОМАН И ХАЙРЕДИН

Общините **Борован, Криводол, Мизия, Роман и Хайредин** са много малки административни единици със значение за територията на съответната община. Центровете им са градове и села от 5-то йерархично ниво и имат ключова роля за развитието и използването на потенциала им. Същевременно те се явяват център за предоставяне на публични услуги. Ето защо е необходимо да се подобрява връзката на населените места със съответния център, като в същото време се разширява спектъра и се подобряват предоставяните услуги. Тези общини могат да се възползват и от възможностите и перспективите на Дунавската стратегия.

Специфичните мерки включват:

- Повишаване качеството на публичните услуги – транспорт, здравеопазване, образование, социални дейности;
- Развитие на конкурентно селско стопанство. Разкриването на малки и средни предприятия, свързани със селскостопанското производство;
- Стимулиране на предприемачеството;
- Подобряване на териториалната свързаност град – село и връзките със съседните общини и по-големи градове;
- Ефективно и рационално използване на екологичните, ландшафтните и културни ценности за повишаване конкурентоспособността на общините. Опазване, рехабилитация и използване на културното и историческото наследство.

Програмата, е да се насърчи балансираното и устойчиво развитие на трансграничния регион между България и Сърбия - интегриран в европейското пространство чрез интелигентен икономически растеж, приспособяване към промените в околната среда и подобряване на културата на обучение.

Допустимият регион по програмата обхващат областите Видин, Монтана, **Враца**, София област, Перник и Кюстендил на територията на Република България и областите Бор, Зайчар, Нишава, Топлица, Пирот, Ябланица и Пчиня на територията на Република Сърбия.

Общият бюджет на Програмата е 34 102 256 евро.

Програмата има 4 приоритетни оси, като по 3 от тях се финансират проекти - инвестиционни и от типа "меки мерки": Устойчив туризъм, Младежи и Околна среда.

Бенефициенти могат да бъдат юридически лица, които са регистрирани в трансграничния регион между България и Сърбия, и не генерират печалба (местни/регионални/национални институции или техните подразделения; национални и регионални агенции; администрации на защитени зони; местни/регионални администрации по управление на горите; културни институции; читалища; НПО; образователни организации – университети, училища, колежи и библиотеки; еврорегиони; асоциации на две или повече от изброените по-горе институции/организации).

- **Програма за междурегионално сътрудничество INTERREG IVC;**

Програма за междурегионално сътрудничество ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА 2014-2020 е инструмент за прилагане на кохезионната политика на Европейския съюз - стратегия за интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика, създаваща високи равнища на заетост, производителност и социално сближаване.

Общата цел на програмата е подобряване на изпълнението на политиките и програмите за регионално развитие, основно програмите по цел "Инвестиции за растеж и работни места" и, когато е уместно, програмите по цел „Европейско териториално сътрудничество“, чрез насърчаване на обмена на опит и усвояването на политики между участници с регионално значение.

ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА е насочена към цялата територия на Европейския съюз, Норвегия и Швейцария.

Общият бюджет е 426 309 618 евро, като средствата от Европейския фонд за регионално развитие възлизат на 359 326 320 евро, а останалата част от 66 983 298 евро е национално съфинансиране.

През настоящия програмен период програмата ще работи по четири теми - всички свързани с регионалното развитие: „Научноизследователска дейност, технологично развитие и иновации“, „Конкурентоспособност на малките и средните предприятия“, „Нисковъглеродна икономика“ и „Околна среда и ресурсна ефективност“.

Бенефициенти могат да бъдат организации от 28-те държави-членки на ЕС, Норвегия или Швейцария, ако те са национални, регионални или местни

публични органи, други публичноправни институции (например университети, агенции за регионално развитие, организации, подпомагащи бизнеса и др.), неправителствени организации.

- **Оперативна програма ESPON 2020 (Европейска мрежа за наблюдение на териториалното планиране);**

Програмата за сътрудничество ЕСПОН 2020 е научна програма, създадена с мисията да продължи консолидацията на европейската мрежа за наблюдение на територията чрез предоставянето и използването на сравними, систематични и надеждни териториални данни.

Програмата има за цел да подсили ефективността на Европейската кохезионна политика и другите секторни политики, и програми, изпълнявани чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове, както и националните и регионални политики за развитие. Предвижда се косвено да бъдат подкрепени всички единадесет тематични цели, обхващащи приоритетите на Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Териториалният обхват на програмата обхваща всички държави-членки на Европейския съюз, както и държавите-партньори Норвегия, Швейцария, Исландия и Лихтенщайн.

Общият бюджет на Програмата е 48 678 851 евро, от които 41 377 019 евро принос от ЕС.

Бенефициенти по програмата могат да бъдат национални, регионални и местни институции, отговорни за териториалното сближаване, развитие и планиране и/или участващи в трансграничното сътрудничество.

- **Оперативна програма URBACT II**

URBACT III 2014-2020 е една от програмите на Европейския съюз за сътрудничество, целяща обмяната на опит и познания между Европейските местни власти (градове) в сферата на устойчивото интегрирано градско развитие (без пилотни проекти). В рамките на специфични градски мрежи, партньорите са поканени съвместно да разработват прагматични решения на основни градски проблеми и предизвикателства, интегрирайки икономически, социални и екологични решения чрез холистичен подход. (По този начин се повишава ефективността на регионалната политика и политиката на сближаване). URBACT е преди всичко програма за изграждане на капацитет, адресирайки следните потребности: Капацитет за прилагане на политики, създаване на политики, изпълнение на политики и изграждане и трансфер на познания.

Програмата обхваща територията на всички 28 държави-членки на Европейския съюз, както и две страни-партньори: Норвегия и Швейцария.

Общият допустим бюджет на програмата е 96.3 млн. евро, съфинансирани чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), 28-те страни членки, Норвегия и Швейцария. Финансирането на българските партньори се осъществява със средства от ЕФРР, възлизащи на 85% от бюджета на проекта и 15% национално съфинансиране, предоставяно чрез МРРБ.

Всички дейности по програмата ще се извършват в рамките на специфичен инвестиционен приоритет от тематична цел 11 „Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация“ чрез единствена Приоритетна ос – „Популяризиране на интегрираното устойчиво градско развитие“. За постигането на специфичните цели са налични три типа дейности:

- ✓ Транснационален обмен чрез три различни типа мрежи: „Мрежи за планиране на действия“, „Мрежи за изпълнение“ и „Мрежи за трансфер“;
- ✓ Дейности по изграждане на капацитет;
- ✓ Дейности по капитализация и разпространяване;

Допустими партньори по програмата са „градове“ (общини), административни райони и др. еквивалентни на тях, дефинирани като публични местни власти, сдружения и местни агенции, които притежават правомощия да планират и прилагат специфични урбанистични политики.

• Програма за транснационално сътрудничество „Дунав“

Програмата за транснационално сътрудничество „Дунав 2014-2020“ е финансов инструмент за насърчаване и инициране на проектни идеи свързани с преодоляване на общите предизвикателства и нужди в специфични направления, които да постигнат реална полза за хората и да изградят ефективни връзки между властите и организациите в Дунавския регион.

Регионите, които програмата обхваща са на територията на 9 държави-членки на ЕС: Австрия, България, Чехия, Германия (федерални провинции Бавария и Баден-Вюртемберг), Хърватия, Унгария, Румъния, Словения и Словакия и 3 държави кандидат-членки: Босна и Херцеговина, Сърбия, и Черна гора. Молдова и четири области от Украйна (Закарпатска, Ивано-Франковска, Одеска и Черновицка област) също могат да участват в програмата с финансиране от страна на Европейския инструмент за съседство.

Общият размер на средствата възлиза на 262 989 839 евро, осигурени от Европейския фонд за регионално развитие, Инструмента за предприсъединителна помощ, и национално съфинансиране. Предвижда се и финансиране от Европейския инструмент за съседство.

Програма „Дунав“ има четири приоритетни оси: Иновативен и социално ангажиран Дунавски регион, Околна среда и културно ангажиран Дунавски регион, Подобрена свързаност на Дунавския регион и Добре управляван Дунавски регион.

Бенефициенти по програмата могат да бъдат национални, регионални и местни власти, както и неправителствени и частни организации.

• Програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземно море“ 2014-2020

Балкани – Средиземно море 2014 – 2020“ е една от двете програми на Европейския съюз за транснационално сътрудничество, наред с Програма „Дунав“, в които Република България участва през периода 2014 – 2020 г.

Общата цел на Програмата е използване на споделените териториални предимства и подпомагане на интегрираното териториално развитие и сътрудничество за повишена конкурентоспособност и устойчиво развитие на балканско-средиземноморския регион.

Географският обхват включва участието на три държави-членки на ЕС: Гърция, Кипър и България и две държави кандидат-членки на ЕС: Албания и Бивша Югославска Република Македония.

Разполагаемият бюджет е 39 727 652 евро, формиран със средства от Европейския фонд за регионално развитие в размер на 28 330 108 евро, 5 126 138 евро от Инструмента за предприсъединителна помощ и 6 271 406 евро от национално съфинансиране.

„Балкани – Средиземно море“ функционира чрез две приоритетни оси: „Предприемачество и иновации“ и „Околна среда“.

Допустими бенефициенти са национални, регионални и местни власти, публичноправни организации и неправителствени организации. Програмата създава условия за партньорство в осъществяването на дейности за подобряване и насърчаване на сътрудничеството, обмяна на опит и добри практики, в съответствие с приоритетите на Европа 2020 за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Основните мерки, които са да предвидени за изпълнение на **Приоритет 3.4. Развитие на териториалното сътрудничество на ОСР Враца 2014-2020 г.** са:

Мярка 3.4.1. Подобряване на инфраструктурните връзки, развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, съвместно управление на рискове и опазване на околната среда.

Мярка 3.4.2. Разработване на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии и ефективни механизми за регионална координация.

Мярка 3.4.3. Активизиране на трансграничните контакти и разширяване на сътрудничеството за постигане на интегрирано икономическо, социално и териториално развитие на съседните гранични райони.

Мярка 3.4.4. Създаване и разширяване на международните партньорства и сътрудничества със заинтересовани страни в региона на река Дунав за изпълнение на приоритетите на Дунавската стратегия.

Мярка 3.4.5. Интегриране на област Враца с цялата територия към програмата за трансгранично сътрудничество България-Сърбия по Инструмента за предприсъединителна помощ като фактор за засилване на общата конкурентоспособност и разширяване на териториалното сътрудничество и установено партньорство с прилежащите райони от Република Сърбия.

В допълнение може да се прилагат и следните мерки, които да допринесат за по-ефективното развитие на териториалното сътрудничество:

- Развитие на сътрудничество с другите области в Северозападния район и в страната за реализиране на общи инициативи за регионално и местно развитие.
- Разширяване на трансграничното сътрудничество и подобряване на достъпа до източници на финансиране, включително чрез публично-частно партньорство.
- Повишаване на административния капацитет на областната администрация и общините за придобиване на умения за кандидатстване и управление на европейските програми за програмен период 2014-2020 г., за които област Враца е допустим бенефициент.
- Развитие на контактите и активна международна дейност с институциите на ЕС и страните-членки на общността за изучаване на техния опит и усвояване на добри практики по основните направления на развитие.
- Развитие на международните и двустранни контакти за насърчаване на местните инициативи в областта на заетостта, равните възможности, обучението и социалното включване, както за размяната на човешки ресурси и опит за изследвания и технологично развитие.
- Насърчаване на културните и образователни мрежи за обмен.

IX. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Прилагането на механизъм за осъществяване на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност на изпълнението на Областната стратегия за периода 2014-2020 г. има съществено значение за привличане на ангажирана обществена подкрепа и разбиране относно постигането на целите и приоритетите на устойчивото интегрирано регионално развитие.

При подготовката на стратегията разчитаме на институционалното взаимодействие и предоставяне на необходимата информация от компетентните регионални и местни власти, както и компетентните държавни органи, разполагащи с необходимата статистическа и аналитична информация. Не бе подценена възможността да получим обективна външна оценка върху наблюдаваните явления в развитието на региона чрез подготвените в периода 2007 – 2012 година анализи, оценки и прогнози на регионалното развитие от неправителствени и браншови организации.

Общините са ключов участник в разработването на документа и в механизма за неговата оценка чрез обратните връзки, които осъществиха в процеса на подготовка, и които ще осъществят в процеса на наблюдение на изпълнението.

Областна стратегия за развитие на област Враца 2014 - 2020 ще се предостави за обсъждане и съгласуване на общините от областта. Тя съдържа и конкретни указания за подготовка и оценка на собствените им планове за развитие.

С цел осигуряване на информация и публичност и информиране на гражданското общество, проекта на стратегията се публикува на сайта на Областна администрация Враца. Получените аргументирани предложения,

**Актуализиран документ за изпълнение на ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВРАЦА
ЗА ПЕРИОДА 2018 – 2020 Г.**

бележки и становища се отразяват в окончателния документ преди неговото приемане.

Съгласно националната законодателна рамка за регионално развитие, действията на компетентните органи, свързани с разработването и изпълнението на областната стратегия за развитие, са публична информация. В тази връзка е предвидено чрез web-приложението на Единната информационна система за управление на регионалното развитие (ЕИСУРР) да се осигури публичен достъп до актуализирания документ за изпълнение на областната стратегия за развитие.

СПИСЪК НА ПРОЕКТИ НА ОБЩИНИТЕ ОТ ОБЛАСТ ВРАЦА

с местно и регионално значение

2014-2020 г.

Ключови Проекти, приложени към Областната стратегия за развитие

ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

- Изграждане мост на река Дунав при гр. Оряхово – Бекет, Румъния
- Автомагистрала „Хемус“
- Подобряване на транспортната инфраструктура в пограничната територия на р. Дунав в участъка Оряхово – Бекет
- Реконструкция ж.п. линия Видин- София
- Изграждане на ж.п. линия Враца-Оряхово -Бекет
- Модернизация на участък от път I-1 /E-79/ Мездра-Ботевград/четирилентов/
- Рехабилитация на път I-1 Монтана-Враца-Мездра
- Път Враца-пещерата „Леденика“ /път III-1002/
- Рехабилитация и реконструкция на път II-13 Борован – Кнежа, Транзитни пътища V, Лот 18
- Обходен път Козлодуй
- Скоростен път Оряхово-Враца /четирилентов /
- Ново изграждане на североизточна дъга в гр. Враца
- Изграждане на околновръстен път и трета лента на гр. Мизия
- Рехабилитация и реконструкция на пътища III и IV клас
- Подобряване състоянието на общинската транспортна мрежа
- Изграждане на яхтено пристанище (порт) в Козлодуй
- Туристическо и търговско пристанище Козлодуй
- Изграждане на нов панорамен път „Козлодуй-Мизия-Оряхово“
- Ремонт на участъци от пътища от републиканската пътна мрежа на територията на Община Оряхово – II-11, II-15, III-306
- Строителство на път II-13 през село Девене, Община Враца

ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА – ВиК И ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ

- Интегриран проект за подобряване и развитие на инфраструктурата на питейни и отпадъчни води на гр. Мизия
- Изграждане на ВиК инфраструктура и ПСОВ на населените места от общините на област Враца

- Изграждане на Пречиствателна станция за питейни води в гр. Козлодуй
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на с. Бутан, с. Гложене и с. Хърлец, община Козлодуй, които са между 2 000 и 10 000 еквивалентни жители
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на гр. Козлодуй – втори етап
- Водоснабдяване на обекти в ПП „Врачански Балкан“ – изграждане на захранващ водопровод от кв. Бистрец до Балкана
- Изграждане на нов водоем „Средна зона“ в град Оряхово
- Изграждане на разделна канализационна инфраструктура, реконструкция на водопроводната мрежа и изграждане на ПСОВ – село Зверино-община Мездра
- Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на град Криводол
- Реконструкция и рехабилитация на водопроводната мрежа на с.Краводер, община Криводол
- Изграждане на канализационна мрежа и пречиствателна станция за битови води в гр. Роман
- Канализация на гр. Роман – главен колектор 1. Довършване на главен колектор 1 от РШ 19 до включването му в р. Мальк Искър

ЗЕМЕДЕЛИЕ

- Възстановяване и развитие на традиционни земеделски производства
- Изграждане на тържища за селскостопанска продукция със съпътстваща инфраструктура
- Развитие на професионалното образование в областта на земеделието и свързаните дейности
- Подкрепа за развитие на конкурентоспособна преработваща промишленост
- Възстановяване на бубарството
- Възстановяване и развитие на съоръженията на поливното земеделие

ЕНЕРГЕТИКА И ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ

- Изграждане на нова ядрена мощност на площадката на АЕЦ "Козлодуй" ЕАД (VII-ми енергоблок)
- Енергийно обновяване на общински сгради – образователни, административни, социални, здравни, обществени и др.
- Модернизирание на болничен комплекс в гр.Враца
- Енергийно обновяване на многофамилни жилищни сгради в населените места на общините от област Враца
- Реконструкция на улично осветление в община Мизия
- Газификация на община Козлодуй
- Изграждане на два мини ВЕЦ-а на река Огоста

- Газификация на община Мизия
- Намаляване на вредните емисии и повишаване на енергийната ефективност на ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Камено поле, общ. Роман
- Саниране на сградите на Комплекс за социални услуги за деца и семейства и Комплекс за социални услуги за деца с увреждания в гр. Роман

ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ И МЕРКИ ЗА ГРАДСКО РАЗВИТИЕ

- Реализация на проектите, предвидени за изпълнение в ИПГВР, за градовете с одобрени ИПГВР
- Обновяване и модернизирание на централна пешеходна зона в гр. Враца
- Рехабилитация и цялостна реконструкция на уличната мрежа в гр. Враца
- Изграждане на покрит общински пазар във Враца
- Обществен парк "Руски" в ЦГЧ на гр. Враца
- Рехабилитация и реконструкция на уличната мрежа в Общините
- Изпълнение на проект за Интегриран градски транспорт на Враца
- Възстановяване на закритото военно поделение 52380 в гр. Враца – проектиране, СМР и организационни дейности
- Реконструкция на кръстовище в град Мездра
- Благоустройство на улица и зелени площи „Александър Стамболийски“ град Мездра
- Реконструкция и рехабилитация на улична мрежа в град Криводол
- Интегрирани мерки за развитие на градската среда в Община Бяла Слатина
- Парково пространство УПИ VII кв. 40 с. Камено поле, общ. Роман

УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Изграждане на Национално хранилище за Радиоактивни отпадъци
- Рекултивация на клетки 1.1 и 1.2 на РДБО Враца – Мездра
- Изграждане на инсталация за компостиране на РДБО Враца – Мездра
- Изграждане на клетка №2 на Регионално депо за неопасни отпадъци - регион Оряхово
- Закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци –Криводол
- Рекултивация на депо за твърди битови отпадъци на гр. Мездра
- Изграждане на инсталация за третиране/рециклиране на строителни отпадъци и тяхната повторна употреба, Козлодуй

ИНДУСТРИАЛНИ И БИЗНЕС ПАРКОВЕ

- Изграждане на индустриален парк Враца със съпътстваща инфраструктура и логистичен център
- Инвестиционно проучване за създаване на високо-технологичен индустриален парк

- Изграждане на бизнес-мрежи и кълстери на регионално ниво
- Изграждане на система за разпространение и обмен на информация с фирмите в трансграничната зона Област Враца-Окръг Долж / разработване, издаване и разпространение на каталози на производители/
- Създаване на база данни за инвеститори / информация за терени, работна сила и др./
- Рехабилитация на инфраструктурата в хранително-вкусовата зона на гр. Враца
- Изграждане на индустриален парк Мизия със съпътстваща инфраструктура и логистичен център на територията на бившия "КЦХ-Мизия"

ЕЛЕКТРОННО УПРАВЛЕНИЕ

- Електронно управление в общините на Област Враца
- Развитие на електронни административни услуги за нуждите на местния бизнес в община Козлодуй

СПОРТ И ТУРИЗЪМ

- Панорамен път „Видин-Силистра-велоалея“
- Рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови обекти за масов и професионален спорт в общините от област Враца
- Спортен комплекс „Христо Ботев“ в гр. Враца
- Туристически комплекс „Околчица“, връх Вола
- Развлекателен център за туристически атракции на територията на гр. Враца
- Създаването на "Европейски геопарк Врачански Балкан"
- Превръщане на Римската крепост „Аугуста“, община Козлодуй в туристическа дестинация
- Реконструкция, възстановяване, обновяване на зона за отдих и спорт в град Козлодуй
- Мемориален комплекс “Ботев парк” в гр. Козлодуй – историческо място за националното преклонение, прекрасен кът за спорт и отдих
- Реконструкция, възстановяване, обновяване и модернизация на паркове и градини в зона за отдих и спорт в град Козлодуй
- Изграждане на велосипедни алеи в общините от област Враца
- Създаване на промоционален център за трансграничен туризъм в гр. Враца
- Довършване на изграждането на Многофункционална спортна зала – Мездра
- Изграждане на спортен комплекс, гр. Роман.
- Многофункционално спортно игрище в ДДЛРГ "Н. Й. Вапцаров", гр. Роман

КУЛТУРА

- Обособяване на културно - атракционни зони в община Мизия
- Реконструкция и реставрация на църкви в община Мизия;
- Антично селище в местността „Градище” – прохода “Вратцата”
- Ранно неолитно селище край село Оходен, община Враца
- Археологически и туристически комплекс „Калето“ Мездра –IIIти етап
- Фестивал „Хората и равнината“ –община Бяла Слатина
- Изграждане на църква в гр. Роман. Изграждане на спортна зала в НУ "П. Р. Славейков", гр. Роман
- Фестивал на народното творчество и съхранение традициите сред българските общности в чужбина “България и Ботев нас ни свързват, Козлодуй
- Модернизиране и обновяване на РИМ-Враца, Драматично-куклен театър-Враца, Младежки дом-Враца, Театър Пионер-Враца.

СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА И СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

- Създаване на център за настаняване и защитени жилища в община Мизия
- Изграждане на Социални жилища в кв. „Янтра“, гр. Козлодуй
- Ремонт на общинска здравна инфраструктура: МБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕООД, гр. Козлодуй
- Благоустрояване на открити пространства и изграждане на достъпна среда в община Мизия
- Изграждане на рибарски пристани и селища
- Деца и младежи в риск – Община Бяла Слатина
- Изграждане на центрове за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция – 2 бр. по 15 места в с. Синьо бърдо - община Роман

ПРЕВЕНЦИЯ СРЕЩУ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

- Превенция срещу свлчища в района на гр. Мизия и с. Сараево
- Строителство „Укрепване свлчище кв.Изток град Оряхово“
- Създаване на общи системи за защита, управление и оповестяване на бедствени ситуации
- Корекция на коритото на р. Скът в рамките на гр. Мизия
- Изграждане на предпазна дига на р. Скът в с. Крушовица
- Изграждане на защитно съоръжение в зоната на комплекс „Рай“ до отоплителна централа гр. Козлодуй
- Укрепване свлчища с. Игнатица, Община Мездра

